

Arttu Ruuska

Kirjastoalan täydennyskoulutus ja ammattikorkeakouluopintojen sisällöt

Kirjastot.fi-koulutuskalenterin täydennyskoulutuksen ja kirjastoalan AMK-opintojen sisältöjen kohtaaminen

Opinnäytetyö

Syksy 2019

SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri

Tradenomi (AMK), Kirjasto- ja tietopalveluala

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri

Tutkinto-ohjelma: Tradenomi (AMK), Kirjasto- ja tietopalveluala

Suuntautumisvaihtoehto:

Tekijä: Arttu Ruuska

Työn nimi: Kirjastoalan täydennyskoulutus ja ammattikorkeakouluopintojen sisällöt: Kirjastot.fi-koulutuskalenterin täydennyskoulutuksen ja kirjastoalan AMK-opintojen sisältöjen kohtaaminen.

Ohjaaja: Satu Salmela

Vuosi: 2019

Sivumäärä: 94

Liitteiden lukumäärä: 2

Opinnäytetyössä tutkittiin, millaista täydennyskoulutusta kirjastoalalla tarjotaan ja kuinka koulutus vastaa kirjastoalan ammattikorkeakouluopetuksen sisältöjä Seinäjoen ammattikorkeakoulussa. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää täydennyskoulutusten sisältöihin, järjestämiseen sekä saavutettavuuteen liittyviä asioita. Opinnäytetyön toimeksiantaja oli Seinäjoen ammattikorkeakoulu.

Tutkimuksen näkökulma oli sekä kvalitatiivinen että kvantitatiivinen. Tutkimuksen aineisto koostui 223 Kirjastot.fi-palvelun koulutuskalenterin ilmoituksesta vuodelta 2018 sekä Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelualan lukuvuoden 2019–2020 opetussuunnitelmasta. Lisäksi aineistoon sisältyi kirjastoalan järjestöjen tekemiä selvityksiä alan osaamisvaatimuksista. Koulutusilmoitukset käytiin manuaalisesti läpi sisällön erittelyn, sisällönanalyysin sekä teemoittelun avulla. Aineistoista kerätyt tiedot käsiteltiin ja visualisoitiin Microsoft Excel -taulukkolaskentaohjelmalla.

Täydennyskoulutuksen teemoissa korostuivat digiasiat, kirjastoaineistot, asiakaspalvelu sekä lukemisen edistäminen. Koulutusten järjestäjinä kalenterissa painottuivat alueellista kehittämistehtävää hoitavat kirjastot sekä aluehallintovirastot. Suurin osa koulutuksista järjestettiin lähikoulutuksena seminaari- tai luentomuodossa. Osallistavia työskentelytapoja oli monessa koulutuksessa mukana.

Täydennyskoulutuksesta sekä Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelualan opinnoista löytyi samansuuntaisia teemoja. Koulutusten painotuksissa sisältöjen suhteen oli kuitenkin eroja. Lähtökohtaisesti koulutuksilla on kuitenkin erilainen tehtävä, joten niiden ei ole tarkoituskaan vastata täysin toisiaan. Molemmissa koulutuksissa oli kuitenkin samanlaisia teemoja verrattuna kirjastoalan järjestöjen tekemiin selvityksiin alan osaamisvaatimuksista. Kirjastoalan täydennyskoulutusjärjestelmässä tapahtuneiden muutosten takia lisää tutkimusta tarvitaan erityisesti uuden AKE-kirjastojärjestelmän toimivuudesta sekä kirjastoalan työntekijöiden koulutustarpeista.

Avainsanat: yleiset kirjastot, kirjastoala, ammattikorkeakoulut, täydennyskoulutus, opetussuunnitelmat, osaaminen, kompetenssi

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Business and Culture

Degree programme: Library and Information Services

Specialisation:

Author/s: Arttu Ruuska

Title of thesis: Continuing education in the field of Library and Information Services and the learning content of the education provided by the University of Applied Sciences: Correspondence between the continuing education in the calendar of the Libraries.fi service and the learning content of the Bachelor Studies of the University of Applied Sciences

Supervisor(s): Satu Salmela

Year: 2019

Number of pages: 94

Number of appendices: 2

The thesis focuses on what kind of continuing education is offered to libraries and how it corresponds to the learning content of the Degree Programme of Library and Information Services at Seinäjoki University of Applied Sciences (SeAMK). The objective of thesis was to find out about matters related to the content, organization and accessibility of that continuing training. The thesis was commissioned by SeAMK.

The research methodology used was both qualitative and quantitative. The data consisted of 223 announcements in the training calendar of the Libraries.fi service 2018 and the curriculum for the academic year 2019–2020 of the Library and Information Services at SeAMK. In addition, the data included studies made by library associations on skills required in the library sector. The training announcements were analysed using content analysis and thematic analysis. The data was processed and visualized with the Microsoft Excel spreadsheet program.

The most common themes of the continuing education were digital matters, library materials, customer service, and reading promotion. It was most often arranged by Libraries with the Regional Development Task and Regional State Administrative Agencies. The education was mainly organized as contact lessons, in the form of seminars or lectures. Many of the training courses included participatory methods.

Similar themes were found both in the continuing education and in the programme of the Library and Information Services. However, regarding the content, differences were found. The main objective of the continuing education differs from that of the studies at SeAMK, and so these two types of education are not even intended to completely correspond to each other. Yet, both included similar themes, based on studies conducted by library associations. The functioning of the new AKE library system as well as librarians' training needs are subjects requiring further research.

Keywords: public libraries, library sector, universities of applied sciences, continuing education, curricula, competence

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ.....	4
Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo.....	6
Käytetyt termit ja lyhenteet	9
1 JOHDANTO.....	10
2 KIRJASTOALAN OSAAMISVAATIMUKSET YLEISISSÄ	
KIRJASTOISSA	12
2.1 Kirjastoalan trendit ja muutokset	12
2.2 Yleisten kirjastojen työntekijöiden osaaminen	15
2.2.1 Kirjastolaki.....	16
2.2.2 Yleisten kirjastojen osaamistarpeet.....	17
2.2.3 Yleisten kirjastojen suunta 2016–2020	18
2.2.4 Muita osaamisvaatimuksia	19
2.3 Yleisten kirjastojen täydennyskoulutus.....	21
3 KIRJASTOALAN OPETUS AMMATTIKORKEAKOULUSSA	25
3.1 Kirjasto- ja tietopalveluala Seinäjoen ammattikorkeakoulussa	26
3.2 Kirjasto- ja tietopalvelualan opetussuunnitelma ja opinnot	27
3.3 Kirjasto- ja tietopalvelualan kompetenssit	32
3.4 Yleiset kompetenssit (AMK)	41
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	44
4.1 Tutkimusongelma ja -kysymykset	44
4.2 Tutkimusaineisto	45
4.3 Tutkimusmenetelmät	48
5 KIRJASTOALAN KOULUTUSTARJONTA	50
5.1 Koulutusten sisällöt	51
5.2 Koulutusten järjestäjät ja vetäjät.....	58
5.3 Koulutusten saavutettavuus	66

6	TÄYDENNYSKOULUTUKSEN JA	
	AMMATTIKORKEAKOULUOPINTOJEN VASTAAVUUS	72
6.1	AMK-opintojen sekä täydennyskoulutuksen teemat	73
6.2	AMK-opintojen kompetenssit ja täydennyskoulutuksen teemat.....	76
6.3	AMK-opinnot, täydennyskoulutus sekä kirjastoalan osaamisvaatimukset ..	80
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	83
7.1	Tulosten pohdinta.....	83
7.2	Kehitys- ja jatkotutkimusideat.....	86
	LÄHTEET	90
	LIITTEET	94

Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuva 1. Alueellista kehittämistehtävää hoitavat kirjastot.....	22
Kuva 2. Tiedon organisointiosaaminen -kompetenssin kuvaus sekä opintojaksot.	34
Kuva 3. Tiedonhakuosaaminen -kompetenssin kuvaus sekä opintojaksot.....	35
Kuva 4. Kirjastoalan asiakas- ja palvelutoiminnan osaaminen -kompetenssin kuvaus sekä opintojaksot.	37
Kuva 5. Aineisto- ja kokoelmaosaaminen -kompetenssin kuvaus sekä opintojaksot.	38
Kuva 6. Osallistava yhteiskunnallinen osaaminen -kompetenssin kuvaus sekä opintojaksot.....	39
Kuva 7. Kompetenssiluokkiin kuulumattomat opintojaksot.....	40
Kuva 8. Esimerkki Kirjastot.fi-palvelun koulutuskalenterin koulutusilmoituksesta.	46
Kuvio 1. Koulutusten lukumäärä luokittain (N=223).	52
Kuvio 2. Koulutusten kesto tunteina/päivinä (N=223).....	56
Kuvio 3. Koulutusten toteutusmuoto (N=223).	57
Kuvio 4. Koulutusilmoituksissa mainitut koulutusten järjestäjäorganisaatio- maininnat (N=274).	59
Kuvio 5. Koulutusten jakautuminen ja määrän kehittyminen kuukausittain vuonna 2018 (N=223).....	69
Kuvio 6. Koulutusten välitystavat (N=223).	71
Kuvio 7. Tiedon organisointiosaaminen -kompetenssiin liittyvät teemat.	76

Kuvio 8. Tiedonhakuosaaminen-kompetenssiin liittyvät teemat.	77
Kuvio 9. Kirjastoalan asiakas- ja palvelutoiminnan osaaminen -kompetenssiin liittyvät teemat.	78
Kuvio 10. Aineisto- ja kokoelmaosaaminen -kompetenssiin liittyvät teemat.	79
Kuvio 11. Osallistava yhteiskunnallinen osaaminen -kompetenssiin liittyvät teemat.	80
Taulukko 1. Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelualan opetussuunnitelman 2019–2020 opintokokonaisuudet ja moduulit.	28
Taulukko 2. Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelualan kaikille yhteisten perusopintojen moduulit ja opintojaksot.	29
Taulukko 3. Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelualan ammattiopintojen moduulit ja opintojaksot.	30
Taulukko 4. Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelualan vaihtoehtoisten ammattiopintojen moduulit ja opintojaksot.	31
Taulukko 5. Kirjasto- ja tietopalvelualan kompetenssit ja niiden kuvaukset.	33
Taulukko 6. Yleiset kompetenssit (AMK) ja niiden kuvaukset.	41
Taulukko 7. Kirjastot.fi-palvelun koulutuskalenterin koulutusilmoitusten lukumäärä kuukausittain vuonna 2018.	46
Taulukko 8. AKE-kirjastojen osuudet koulutusten järjestäjinä.	62
Taulukko 9. Koulutusten muut järjestäjäorganisaatiot.	63
Taulukko 10. Koulutukset tapahtumapaikkakunnittain.	68
Taulukko 11. Koulutusten jakautuminen päivätasolla kuukausittain.	70

Taulukko 12. SeAMKin kirjasto- ja tietopalvelualan ammattiopintojen sekä Kirjastot.fi-palvelun koulutuskalenterin teemat.	74

Taulukko 13. SeAMKin kirjasto- ja tietopalvelualan vaihtoehtoisten ammattiopintojen sekä Kirjastot.fi-palvelun koulutuskalenterin teemat.	75

Käytetyt termit ja lyhenteet

AKE	Alueellinen kehittämistehtävä. Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä tehtävä yhdeksälle yleiselle kirjastolle.
AKE-kirjasto	ks. AKE.
ALA	Yhdysvaltalainen kirjastoalan yhdistys (engl. American Library Association).
AMK	Ammattikorkeakoulu.
AVI	Aluehallintovirasto.
IFLA	Kansainvälinen kirjastoalan kattojärjestö (engl. International Federation of Library Associations and Institutions).
Kompetenssi	Osaaminen, ammatillinen pätevyys.
OKM	Opetus- ja kulttuuriministeriö.
SeAMK	Seinäjoen ammattikorkeakoulu.
VAKE	Valtakunnallinen kehittämistehtävä. Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä yleisten kirjastojen yhteistoimintaa edistävä tehtävä Helsingin kaupunginkirjastolle.

1 JOHDANTO

Kirjastoala elää jatkuvassa muutoksessa. Julkisorganisaatioina kirjastot ovat vuorovaikutuksessa ympäröivän yhteiskunnan ja ihmisten kanssa. Kirjastot eivät voi välttyä yhteiskunnassa vallitsevilta muutoksilta, vaan kirjastojen tulee vastata muutoksiin sekä pysyä muutoksessa mukana. Muuttuva yhteiskunta muokkaa myös kirjastojen tehtäviä sekä kirjastoalan työntekijöitä. Työtehtävien muutokset asettavat kirjastoammattilaisille uusia osaamisvaatimuksia sekä muuttavat myös vanhoja osaamisvaatimuksia.

Yleisten kirjastojen työntekijöiden osaamisvaatimukset perustuvat kirjastoille asetettuihin tehtäviin, jotka on säädetty kirjastojen toimintaa ohjaavassa kirjastolaissa. Kirjastoalan järjestöjen tekemät selvitykset ja julkaisut sekä erilaiset trendiraportit kertovat myös siitä, millaisena kirjastoala näyttää nyt ja tulevaisuudessa sekä millaista osaamista kirjastoalan työtehtävissä vaaditaan. Osaamisvaatimusten ja toimintaympäristön muuttuessa koulutuksella, oli se sitten tutkintoon johtavaa koulutusta tai täydennyskoulutusta, on merkittävä asema siinä, kuinka kirjastoammattilaiset pystyvät vastaamaan työelämän muutoksiin.

Kirjastoalalla on tehty kirjastokohtaisia osaamiskartoituksia sekä suosituksia koulutustarpeista, jotka eivät välttämättä kuvasta koko alalla yleisesti vallitsevaa tilannetta. Jotta syntyisi laajempi alakohtainen näkemys ja käsitys täydennyskoulutuksen tilan ja sisältöjen sekä osaamistarpeiden kohtaamisesta, tarvitaan alan yleisten osaamisvaatimusten vaikutusten tutkimista alan täydennyskoulutustarjontaan sekä -sisältöihin: vastaako kirjastoalan täydennyskoulutus todella alalla vaadittavia osaamisvaatimuksia?

Tässä tutkimuksessa selvitetään, millaista täydennyskoulutusta kirjastoille tarjotaan sisältöjen osalta, kuinka koulutusta järjestetään ja tarjotaan sekä kuinka täydennyskoulutusten sisällöt sekä Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelualan koulutusohjelman kompetenssit suhteutuvat toisiinsa. On tärkeää selvittää, millaiset valmiudet kirjastoalan ammattikorkeakoulututkinto antaa alalla työskentelyyn sekä muutoksiin. Opinnäytetyön toimeksiantaja on Seinäjoen

ammattikorkeakoulun Liiketoiminta ja kulttuuri -yksikön Kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-ohjelma.

Tutkimuksen toisessa luvussa käsitellään yleisten kirjastojen työntekijöiden osamisvaatimuksia sekä trendejä ja muutoksia eri selvitysten ja julkaisujen avulla. Samassa luvussa avataan myös kirjastoille tarjottavan täydennyskoulutuksen tilannetta sekä itse käsitteen merkitystä. Kolmannessa luvussa tarkastellaan kirjastoalan koulutusta Seinäjoen ammattikorkeakoulussa opetussuunnitelman ja opintojen kautta. Luvussa kerrotaan tarkemmin kirjastoalan opintokokonaisuuksien kompetensseista. Neljännessä luvussa käsitellään tutkimuksen toteutusta: tutkimusongelmaa ja -kysymyksiä sekä tutkimusaineistoa ja -menetelmiä.

Viides ja kuudes luku koostuvat tutkimustulosten analyysistä. Viidennessä luvussa analysoidaan kirjastoalan täydennyskoulutuksen sisältöihin ja organisointiin liittyviä asioita. Kuudes luku koostuu Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelualan opintojen sekä täydennyskoulutussisältöjen vertailevasta analyysistä.

2 KIRJASTOALAN OSAAMISVAATIMUKSET YLEISISSÄ KIRJASTOISSA

Tässä luvussa käsitellään kirjastoalan työntekijöiden osaamista; mitä taitoja kirjastoissa tarvitaan jo nyt tai tulevaisuudessa sekä onko olemassa joitakin erityistaitoja tai vaatimuksia kirjastoalan henkilöstölle yleisissä kirjastoissa. Lisäksi tarkastellaan sitä, mitä kirjastoalan täydennyskoulutus on ja miltä alustoilta kirjastot saavat tietoa koulutuksesta.

2.1 Kirjastoalan trendit ja muutokset

Kirjastoala elää jatkuvassa muutoksessa ja siten myös kirjastoalan työntekijöiden osaaminen ja osaamisvaatimukset muuttuvat. Yhteiskunnalliset ja globaalit muutokset vaikuttavat väistämättä myös kirjastojen toimintaan ja kehittymiseen osana kunallista palvelutuotantoa. Muutokset ovat nopeita, joten kirjastojenkin on reagoitava ja pysyttävä muutoksessa mukana vastatakseen asiakkaiden muuttuviin tarpeisiin sekä yhteiskunnan kirjastolle asettamiin vaatimuksiin.

Kansainvälisen kirjastoalan järjestön IFLAn trendiraportti. Kansainvälinen kirjastoalan järjestö IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) julkaisee vuosittain trendiraportteja, joissa se nostaa esille globaaleja muutoksia ja niiden vaikutuksia kirjastoihin. Viimeisimmässä trendiraportissa mainitaan viisi trendiä, jotka vaikuttavat informaatioympäristöömme. Ensimmäisenä trendinä raportissa todetaan uusien teknologioiden vaikutus informaation saatavuuteen. Digitalisaatio voi asettaa ihmiset eriarvoiseen asemaan, kun tiedonsaannissa korostuvat informaatiolukutaito sekä erilaisten teknologioiden käyttötaidot (IFLA 2014).

Toisena trendinä nostetaan esille verkko-oppiminen ja sen vaikutus käsityksiimme oppimisesta ja oppimisympäristöistä. Verkko-oppiminen tekee oppimisesta tasa-arvoisempaa; se mahdollistaa oppimisen yhä useammalle ihmiselle sekä tekee oppimisesta halvempaa ja saavutettavampaa. Elinikäisen ja informaalin arkielämän oppimisen asema vahvistuu. (IFLA 2014.)

Uudet teknologiat mahdollistavat tehokkaan tiedonkeruun. Asiakkaista kerätään monenlaista dataa, ja heidän toimintaansa voidaan seurata teknologian avulla. Uusi

teknologia asettaa vaatimukset sille, että yksityisyyden ja tietosuojan välisiä rajoja täytyy pohtia uudelleen. Kirjastojen on mietittävä, kenellä on oikeus käyttää näitä tietoja ja mihin tarkoitukseen niitä käytetään. (IFLA 2014.)

Yhteiskunnan hyperverkottuminen antaa tilaa uusille ryhmille ja näkemyksille, kun kansalaisten pääsy julkisen sektorin tietoihin helpottuu ja toiminnasta tulee läpinäkyvämpää. Tiiviisti linkittyneissä yhteisöissä muodostuu kansalaislähtöisiä palveluita. Samalla kun uusille näkemyksille ja aatteille annetaan tilaa, voidaan miettiä, kuinka paljon informaatiota valvotaan ja sensuroidaan. Valtiollinen sensuuri vaikuttaa myös kirjastojen toimintaan informaationvälittäjänä; kirjastot ovat mahdollistaneet vapaan pääsyn informaationlähteille, mutta kuinka tämä muuttuu tulevaisuudessa vai muutuuko lainkaan. (IFLA 2014.)

Uudet teknologiat muuttavat maailmanlaajuista informaatiotaloutta. Toisiinsa linkittyneet laitteet mahdollistavat pääsyn informaatioon ajasta tai paikasta riippumatta sekä pitävät ihmisiä taloudellisesti aktiivisina pidempään. Tämä kaikki muuttaa nykyisiä liiketoimintamalleja. Teknologian kehitys mahdollistaa esimerkiksi etätyökentelyn, pääsyn tietotalouteen ja tietolähteille sekä paremmat mahdollisuudet seurata informaatiotaloutta. (IFLA 2014.)

Yhdysvaltalaisen kirjastoalan järjestön ALAn trendit. IFLAn lisäksi toinen kirjastoalan järjestö, yhdysvaltalainen ALA (American Library Association) on listannut maailmanlaajuisia trendejä, jotka vaikuttavat kirjastoalaan nyt ja tulevaisuudessa. ALAan kuuluva Center for the Future of Libraries tekee kirjastoalaan liittyvää tulevaisuustyötä tunnistamalla kirjastoalaan vaikuttavia trendejä, nostamalla esiin työkaluja ja innovaatioita auttaakseen kirjastoalan työntekijöitä vastaamaan näihin trendeihin sekä luomalla yhteyksiä asiantuntijoiden ja kirjastojen välille tulevaisuuden haasteisiin vastaamiseksi. (Trends, [viitattu 23.4.2019].)

The Center for the Future of Libraries -keskus on muodostanut seitsemän kokonaisuutta, joihin trendejä voidaan luokitella: yhteiskunta, teknologia, koulutus, ympäristö, politiikka ja hallinto, talous sekä väestö (Trends, [viitattu 23.4.2019]). Yhteiskuntaan kuuluvina trendeinä keskus listaa muun muassa anonyymiyden (tunnistamattomuuden), joka antaa mahdollisuuden jakaa tietoa ja levittää mielipiteitä nimettä. Tämä voi johtaa rasististen ja loukkaavien mielipiteiden leviämiseen, jolloin

kirjastojen asema avoimen keskustelun ja arvostetun tiedon lähteinä korostuu. (Anonymity, [viitattu 24.4.2019].) Yhteiskunnan trendeihin nähdään kuuluvan myös lukemisen muutos, jossa lyhyet tekstit kasvattavat suosiotaan. Ilmiöllä voi olla vaikutusta muun muassa siihen, millaisia uusia innovaatiota ja sovelluksia kirjastot kehittävät tukeakseen lyhyiden tekstien lukemista. (Short Reading, [viitattu 24.4.2019].)

Teknologiaan liittyvinä trendeinä keskus näkee muun muassa tekoälyn, virtuaalitoellisuuden, robotiikan, tiedonkeruun ja datan kasvun sekä erilaiset äänen- ja kasvojentunnistusohjelmat. Kuten IFLAn trendiraportissa, myös ALAn trendeissä nostetaan esille uusien teknologioiden mahdollistama tiedonkeruu sekä kerätyn tiedon käyttämisen ja yksityisyydensuojan välinen raja. Kirjasto voi hyödyntää keräämäänsä dataa parantaakseen palveluitaan, mutta kerätystä datasta voivat olla kiinnostuneita ulkopuoliset yritykset. Tällöin esille nousevat eettiset kysymykset yksityisyydensuojan näkökulmasta. (Data, [viitattu 24.4.2019].)

Koulutuksen trendeiksi keskus luettelee osaamismerkkien (badges) käytön, yhdessä oppimisen, muotoiluajattelun, käänteisen opetuksen sekä pelillistämisen. Näiden kaikkien trendien katsotaan muuttavan opetusta ja oppimista, mikä asettaa kirjastollekin uusia vaatimuksia. Esimerkiksi pelillistämisessä opetukseen otetaan mukaan elementtejä peleistä sekä sovelluksista ja sovelletaan niiden käyttöä oppimisen välineinä. Opetukselliset pelit tekevät oppimisesta leikkisämpää sekä osallistavat oppilaita paremmin opetukseen. Kirjastot voivat pelien avulla kehittää uusia lukutaidon muotoja sekä tukea pelaamiseen liittyvää tiedonhakua. Kirjastot tarjoavat myös hyvän sosiaalisen tilan yhdessä oppimiseen pelien avulla. (Gamification, [viitattu 5.5.2019].)

Politiikkaan ja hallintoon liittyvinä trendeinä ALA näkee yritysten vaikutusvallan ja -kasvun sekä älykkäät kaupungit. Yritykset pyrkivät yhä enemmän vaikuttamaan poliittiseen päätöksentekoon, mikä herättää kysymyksiä siitä, mikä on tuottajien ja kuluttajien välinen suhde. Julkisorganisaatioina kirjastot voivat kiinnostaa yrityksiä omien etujensa ajamisessa. Kirjastojen onkin suhtauduttava tähän varovaisesti, sillä kirjastot palvelevat kaikkia yhteisöjä ja asiakkaita, eivät tiettyjen yritysten etuja. Yritysyhteistyössä tai tiettyjen teknisten laitteiden käyttäjinä kirjastot voivat tietämättään profiloitua yrityksen kumppaniksi. (Corporate Influence, [viitattu 6.5.2019].)

Talouden trendeiksi ALA on valinnut perustulon, talouden epätasa-arvon sekä jakamistalouden. Kaikille ihmisille jaettava perustulo voisi johtaa lisääntyneeseen vapauteen, vapaa-aikaan, omien harrastusten ja intressien harjoittamiseen sekä itseenäiseen tiedonhankintaan. Kirjastolle tämä voisi tarkoittaa lisääntyntä tai ainakin samalla tasolla pysyvää kiinnostusta niiden tiloja kohtaan oppimisen ja opetuksen paikkoina. Samoin harrastustiloina kirjastoilla voisi olla paljon enemmän tarjottavana. Toinen talouteen liittyvä seikka, jossa kirjasto on ollut aikansa edelläkävijä, on jakamistalous. Uusien teknologioiden, laitteiden ja opetusvälineiden jakamisessa ja välittämisessä kirjastolle tarjotaan uusia mahdollisuuksia vastata ihmisten tarpeisiin. Kulutustavat muuttuvat, joten kirjastonkin täytyy muuttua. (Basic Income, [viitattu 7.5.2019]; Sharing Economy, [viitattu 7.5.2019].)

Viimeisimpänä trendikokonaisuutena ALA mainitsee väestön, johon kuuluvat ikääntyminen, diginatiivit, muuttuva aikuisikä sekä kaupungistuminen. Väestön ikääntyminen koskee kaikkia kehittyneitä maita, millä on vaikutusta myös kirjastoihin. Pidentynyt eliniänodote merkitsee ihmisten pysymistä pidempään työelämässä sekä heidän kiinnostuksen kasvamista esimerkiksi terveysasioita kohtaan. Kirjastoissa tämä voi tarkoittaa muutosta käyttäjäkunnan rakenteessa sekä myös henkilöstörakenteessa. Kaupungistuminen puolestaan voi tuoda kirjastoille uuden roolin palveluiden tuottajana, kun ihmiset keskittyvät samoille alueille. Kirjastot voivat olla yhä enemmän kaupunkiyhteisöjen kokoontumispaikkoja sekä mukautua ihmisten tarpeisiin soveltuviksi tiloiksi. Kaupunkien kirjastot voivat tehdä yhteistyötä muiden organisaatioiden kanssa vastatakseen kasvavan kaupunkiväestön tarpeisiin. (Aging Advances, [viitattu 8.5.2019]; Urbanization, [viitattu 8.5.2019].)

2.2 Yleisten kirjastojen työntekijöiden osaaminen

Kirjastoalalla vaadittava osaaminen perustuu alan koulutuksen lisäksi erilaisiin suosituksiin ja lakiin. Alan eri toimijat, tahot ja järjestöt ovat laatineet selvityksiä ja dokumentteja siitä, mitä kirjastotyötä tekevän odotetaan osaavan. On kuitenkin muistettava, että nämä selvitykset eivät ole sitovia, mutta antavat hyvän suunnan siitä, mitä kirjastoammattilaiset kokevat tärkeiksi taidoiksi kirjastoalalla.

2.2.1 Kirjastolaki

Kirjastolaki asettaa yleisten kirjastojen toiminnalle lähtökohdat ja tehtävät. Lain (L 29.12.2016/1492) mukaan yleisen kirjaston tehtävänä on

- 1) tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin;
- 2) ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa;
- 3) edistää lukemista ja kirjallisuutta;
- 4) tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon;
- 5) tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalais-toimintaan;
- 6) edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.

Tämän lisäksi kirjastolaissa todetaan, että näiden tehtävien hoitamiseksi kirjastossa tulee olla riittävä ja osaava henkilöstö. Laki ei suoraan määritä tarkempia osaamis-vaatimuksia henkilöstölle eri tehtävien hoitamiseen. Yleisellä tasolla laissa (L 29.12.2016/1492) todetaan kirjaston henkilöstön tutkintovaatimuksista seuraavasti:

Yleisellä kirjastolla tulee olla riittävä määrä kirjasto- ja informaatioalan koulutusta saanutta ja muuta henkilöstöä. Asiantuntijatehtävässä toimi-valta edellytetään soveltuvaa korkeakoulututkintoa, jollei tehtävän luon-teesta muuta johdu.

Kunnan kirjastolaitosta johtavalta vaaditaan virkaan tai tehtävään so-veltuva ylempi korkeakoulututkinto, johtamistaito ja hyvä perehtynei-syys kirjastojen tehtäviin ja toimintaan.

Nykyinen kirjastolaki kumosi edellisen vuonna 1998 voimaan tulleen lain. Yleisen kirjaston tehtävät pysyivät lakimuutoksessa lähes samoina. Muutoksena edelliseen lakiin nykyisin kirjastojen tehtävänä on laissa säädetty aktiivisen kansalaisuuden, demokratian ja sananvapauden tukeminen. Uudessa laissa asetetaan tehtävämää-rittelyt valtakunnallista sekä alueellista kehittämistehtävää hoitaville kirjastoille. (L 29.12.2016/1492; L 4.12.1998/904.)

Kirjastolain muutoksen seurauksena kirjastojen henkilöstön koulutusvaatimukset alenivat. Kun edellinen laki edellytti kirjastossa työskentelevältä kirjastoalan koulu-tusta, niin nykyinen laki vaatii vain kirjastonjohtajalta ylempää korkeakoulututkintoa. (L 29.12.2016/1492; L 4.12.1998/904.)

2.2.2 Yleisten kirjastojen osaamistarpeet

Suomen kirjastoseuran koulutus- ja tutkimustyöryhmän selvityksessä on nostettu esiin yleisten kirjastojen työntekijöiden osaamistarpeita haastatteleamalla kirjastoalan ammattilaisia. Selvityksessä tutkittiin sitä, mitä osaamista kirjastoalan työntekijöiltä sekä koulutuksesta valmistuneelta odotetaan. Lisäksi työryhmä selvitti, mikä on työpaikan ja täydennyskoulutuksen asema eri taitojen oppimisessa. (Suomen kirjastoseura 5.6.2017, 1.)

Kirjastoseuran työryhmän selvityksestä ja kirjastoammattilaisten haastatteluista käy ilmi, että yleisissä kirjastoissa työskentelevien pitäisi tietää ja tunnistaa **kirjastolaki**. Yleisten kirjastojen toiminnan lähtökohtana on, että jokainen alan työntekijä tietää lain merkityksen kirjastojen tehtävien järjestämisessä. (Suomen kirjastoseura 5.6.2017, 3.)

Kirjastoammattilaisten odotetaan **tunnistavan** asiakkaiden ja palveltavan yhteisön **tiedontarpeet**. Työntekijöiden pitäisi ymmärtää myös **kokoelman** merkitys kirjaston toiminnalle sekä yhteisölle ja hoitaa sitä sen mukaisesti. Tiedontarpeiden tunnistamiseen liittyy myös kirjastoammattilaisen kyky hallita **tiedonhaku** eri lähteistä. (Suomen kirjastoseura 5.6.2017, 3.)

Kirjastoissa järjestetään yhä enemmän erilaisia tapahtumia, joista suurin osa on maksuttomia. **Tapahtumien järjestäminen ja tuottaminen** nähdäänkin osana kirjastoammattilaisen osaamista. Osin tapahtumien järjestämiseen liittyy myös kirjastoammattilaisen **markkinointitaidot**, kirjaston ja sen palveluiden markkinointi sekä esille tuominen. Kirjastoalalla odotetaan hallittavan myös **ICT-taidot**, tietojenkäsittely- ja tietotekniikkataitoja. (Suomen kirjastoseura 5.6.2017, 3.)

Kirjastot tekevät yhä enemmän yhteistyötä eri kumppaneiden kanssa. Tyypillisiä yhteistyötahoja ovat opetus- ja kulttuurialan toimijat. Yhteistyöllä saadaan molempien puolia hyötyjä; säästetään resursseja ja tavoitetaan uusia asiakkaita. Yhteistyö vaatii kirjastoammattilaiselta hyviä **verkostoitumis- ja tiimityöskentelytaitoja**. Halukkuus toimia monialaisissa ryhmissä on yksi yhteistyön perusta. Kirjastoammattilaisen on myös ymmärrettävä oma alansa ja sen sijoittuminen suhteessa muihin yhteiskunnan toimijoihin. (Suomen kirjastoseura 5.6.2017, 4.)

Yhteistyö edellyttää **viestintä- ja kommunikaatiotaitoja**; omien näkemysten esille tuomisen lisäksi on osattava kuunnella toisia. Kirjastoammattilaisen odotetaan **seuraavan yhteiskunnallisia asioita**, koska yhteistyötä tehdään usein ajankohtaisten ilmiöiden parissa. Yhteistyössä vaaditaan myös **joustavuutta** puolin ja toisin; toisaalta täytyy antaa tilaa toiselle kumppanille, toisaalta oman alan etuja on pystyttävä puolustamaan. Tähän liittyy aikaisemmin mainittu oman alan ymmärrys. (Suomen kirjastoseura 5.6.2017, 4.)

2.2.3 Yleisten kirjastojen suunta 2016–2020

Yleisten kirjastojen neuvoston laatimassa *Yleisten kirjastojen suunta 2016–2020* -asiakirjassa on mainittu viisi kirjastojen toimintaa ohjaavaa arvoa: tasavertaisuus, vastuullisuus, yhteisöllisyys, rohkeus ja sananvapaus. Asiakirjan tarkoitus on antaa kirjastoille yleisiä suuntaviivoja toimintaan ja sen kehittämiseen. (Yleisten kirjastojen neuvosto, [viitattu 8.3.2019], 2.) Näiden suuntaviivojen ja arvojen toteuttamiseksi kirjastoilta ja kirjastoammattilaisilta vaaditaan yhä enemmän taitoja, osin samoja vanhoja taitoja, osin uusia taitoja.

Kirjastojen odotetaan edistävän kansalaisten välistä tasavertaisuutta. Tämä vaatimus tulee esiin jo kirjastolaissa, joka tukee kansalaisten yhdenvertaista pääsyä sivistykseen ja kulttuuriin sekä tiedonlähteille (L 29.12.2016/1492). Yleisten kirjastojen suunta 2016–2020 -asiakirjassa tasavertaisuus koskee niin kirjastojen, niiden tietovarantojen sekä aineistojen käyttöä. Asiakirjassa korostetaan henkilökunnan ammattitaidon ja täydennyskoulutuksen merkitystä. (Yleisten kirjastojen neuvosto, [viitattu 8.3.2019], 10–11.)

Vastuullisuudessa kirjastojen tavoitteena on, että asiakkaat voivat luottaa kirjastojen ja niiden henkilökunnan sisällöntuntemukseen ja osaamiseen. Tässä korostetaan kirjastoammattilaisten osaamisen jakamista ja yhteistyön merkitystä. Sisällöntuntemuksessa kirjastoammattilaisten odotetaan tunnistavan laadukas aineisto sekä erilaiset aineistotyytit. (Yleisten kirjastojen neuvosto, [viitattu 8.3.2019], 12–13.)

Yleisten kirjastojen suunta 2016–2020 -asiakirjassa painottuu useassa kohdassa asiakkaiden opastaminen ja siihen liittyvät taidot. Kirjastoammattilaisilta vaaditaan

yhä enemmän pedagogisia taitoja, joita erilaisissa opastustilaisuuksissa voi hyödyntää. Erilaisten aineistojen ja tietovarantojen äärelle saattaminen sekä uusien laitteiden ja teknologian käytössä opastaminen vaativat monenlaisia pedagogisia taitoja. (Yleisten kirjastojen neuvosto, [viitattu 8.3.2019], 10–19.) Myös Suomen kirjasto-seuran koulutus- ja tutkimustyöryhmän selvityksessä kirjastoammattilaisten odotetaan selviytyvän erilaisista pedagogisista tehtävistä, kuten tiedonhaun tai medialukutaitojen opastuksesta (Suomen kirjastoseura 5.6.2017, 3).

Kirjastoilta vaaditaan myös rohkeutta toiminnassaan. Kirjastojen on muututtava samassa tahdissa toimintaympäristön muutosten kanssa. Kirjastoammattilaisten tehtäväkuvat muuttuvat moniammatilliseen suuntaan, osaamista keskitetään ja muutetaan vastaamaan toimintaympäristön vaatimuksia. Täydennyskoulutusta suunnitellaan ja järjestetään alueellisessa yhteistyössä. (Yleisten kirjastojen neuvosto, [viitattu 8.3.2019], 16–17.)

2.2.4 Muita osaamisvaatimuksia

Kirjastoalan etiikkatyöryhmän laatimissa **kirjastotyön eettisissä periaatteissa** listataan julkisissa kirjastoissa sekä tietopalveluissa työskentelevien ammattilaisten eettisiä ohjeita, joita heidän pitäisi ottaa huomioon työssään. Etiikkatyöryhmän toimeksiantajina ovat olleet Suomen kirjastoseura, Finlands svenska biblioteksförening ja Suomen tieteellinen kirjastoseura. (Suomen kirjastoseura, Suomen tieteellinen kirjastoseura & Finlands svenska biblioteksförening 2011.)

Eettiset periaatteet jakautuvat neljään suurempaan kokonaisuuteen, jotka ovat kirjastoammattilaisen tehtävät, puolueettomuus, kannanottoja hyvän elämän puolesta sekä työyhteisö. Kirjastoammattilaisen tehtävissä korostuu osin samoja teemoja kuin esimerkiksi kirjastolaissa. Kirjastojen täytyy taata pääsy tietoon ja aineistoihin, edistää ja tukea aktiivista oppimista ja kansalaisuutta sekä kulttuurista monimuotoisuutta. (Suomen kirjastoseura ym. 2011.)

Puolueettomina julkisorganisaatioina kirjastot palvelevat asiakkaita, kehittävät koelmiaan sekä toimivat muutoinkin tasavertaisesti kaikkia ihmisiä kohtaan ammatillisin perustein. Asiakaspalvelussa toimitaan luottamuksellisesti siten, että asiakas

saatetaan parhaan mahdollisen aineiston tai tiedon äärelle asiakkaan yksityisyyttä kunnioittaen. Kirjastoammattilaisella täytyy olla asiantuntemusta tiedonlähteistä sekä niiden sopivuudesta asiakkaan tarpeisiin. (Suomen kirjastoseura ym. 2011.)

Kirjastot vaikuttavat myös jokapäiväisiin hyvän elämän teemoihin. Kirjasto mahdollistaa avoimen ja reilun keskustelukanavan sekä tiedonkäytön oikeellisuuden ja siihen liittyvät reilut käytänteet. Esimerkiksi tiedonhankintataitojen opastuksissa kirjastoammattilaiset edistävät tekijänoikeuksien ja eettisten tapojen kunnioittamista. Kirjastoa kehitetään kaikille avoimena fyysisenä ja virtuaalisena tilana, ja tämän kehittämisessä kirjastoammattilaiset kuuntelevat ja ottavat huomioon asiakkaiden näkemyksiä. (Suomen kirjastoseura ym. 2011.)

Työyhteisöön liittyvissä eettisissä ohjeissa nostetaan esille yhteistyön merkitys kirjastojen välillä, oman ammattitaidon ylläpitäminen sekä toisten työntekijöiden tukeminen. Kirjastoammattilainen tuntee arvostusta ja vastuuta sekä omasta että työyhteisönsä ammattitaidosta ja kehittää sitä vastatakseen asiakkaiden ja työyhteisön tarpeisiin. (Suomen kirjastoseura ym. 2011.)

Kunnallista yleistä virka- ja työehtosopimusta kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelujen henkilöstölle sovelletaan yleisissä kirjastoissa. Yleisten kirjastojen työntekijöiden palkkaus perustuu palkkahinnoitteluun, jossa esitetään perusteita ja vaatimuksia osaamiselle. Palkka määräytyy palkkahinnoitteluryhmän, tehtävänimikkeen ja osaa- mistason perusteella. (Kuntatyönantajat, [viitattu 22.4.2019].)

Kirjastopalvelujen johto- ja esimiestehtävät vaativat ylempää korkeakoulututkintoa. Kirjastonjohtajat, palvelupäälliköt sekä osastonjohtajat voivat kuulua tähän palkkahinnoitteluryhmään. Tehtävissä toimivilta edellytetään esimies- ja johtamistaitoja sekä tarvitaan myös asiakaspalvelutaitoja. (Kuntatyönantajat, [viitattu 22.4.2019].)

Kirjastopalvelujen asiantuntijatehtävissä toimivat esimerkiksi kirjastonhoitajat, erikoiskirjastonhoitajat sekä informaattikot. Tehtävissä työskentelevät tarvitsevat kokonaisuhoitoon ja tietopalveluun liittyviä taitoja, koulutus- ja ohjaustaitoja sekä palvelujen suunnitteluun ja tuottamiseen liittyviä taitoja. (Kuntatyönantajat, [viitattu 22.4.2019].)

Kirjastopalvelujen vaativat ammattitehtävät voivat koskea erikoiskirjastovirkailijaa, kirjastovirkailijaa sekä kirjasto- tai tietopalvelusihteeriä. Työtehtävät liittyvät asiakaspalvelun tai muun palvelukokonaisuuden toiminnan vastaamiseen. Tehtävissä tarvitaan asiakaspalvelutaitoja, järjestely- ja johtamistaitoja sekä kokoelmanhoitoon liittyvää osaamista. (Kuntatyönantajat, [viitattu 22.4.2019].)

Kirjastopalvelujen ammattitehtäviä hoitavat yleensä kirjastovirkailijat. Työhön sisältyy esimerkiksi asiakaspalvelua sekä aineiston järjestelyä. Tehtävä vaatii kirjastoalan perustaitojen hallitsemista. Kirjastopalvelujen peruspalvelutehtävät sisältävät myös näitä edellä mainittuja tehtäviä ja osaamisvaatimuksia. (Kuntatyönantajat, [viitattu 22.4.2019].)

2.3 Yleisten kirjastojen täydennyskoulutus

Yleisille kirjastoille tarjotaan monenlaista koulutusta erilaisiin tarpeisiin ja lähtökohtiin perustuen. Suomen Kirjastoseuran hallitus on koulutuslinjauksensa tueksi teettänyt koulutus- ja tutkimustyöryhmällään selvityksen siitä, millä tasolla kirjastoalan koulutus Suomessa on ja millaisia kompetensseja kirjastoalalla tulevaisuudessa tarvitaan (Suomen kirjastoseura 5.6.2017, 1).

Täydennyskoulutus on terminä vaikeasti määritettävä. Kirjastoseuran työryhmän selvityksessä mainitaan, että täydennyskoulutuksella viitataan moneen erilaiseen koulutukseen ja toimintamalliin. Lisäksi täydennyskoulutusta tarjoaa usea eri organisaatio ja taho, eikä koulutusta ole keskitetty yhden toimijan vastuulle. (Suomen kirjastoseura 5.6.2017, 9–10.) Yleisille kirjastoille annettavaa täydennyskoulutusta, joka on usein niin sanottua tutkintoa täydentävää koulutusta, järjestävät pääasiassa alueellista kehittämistehtävää hoitavat kirjastot tai aluehallintovirastot.

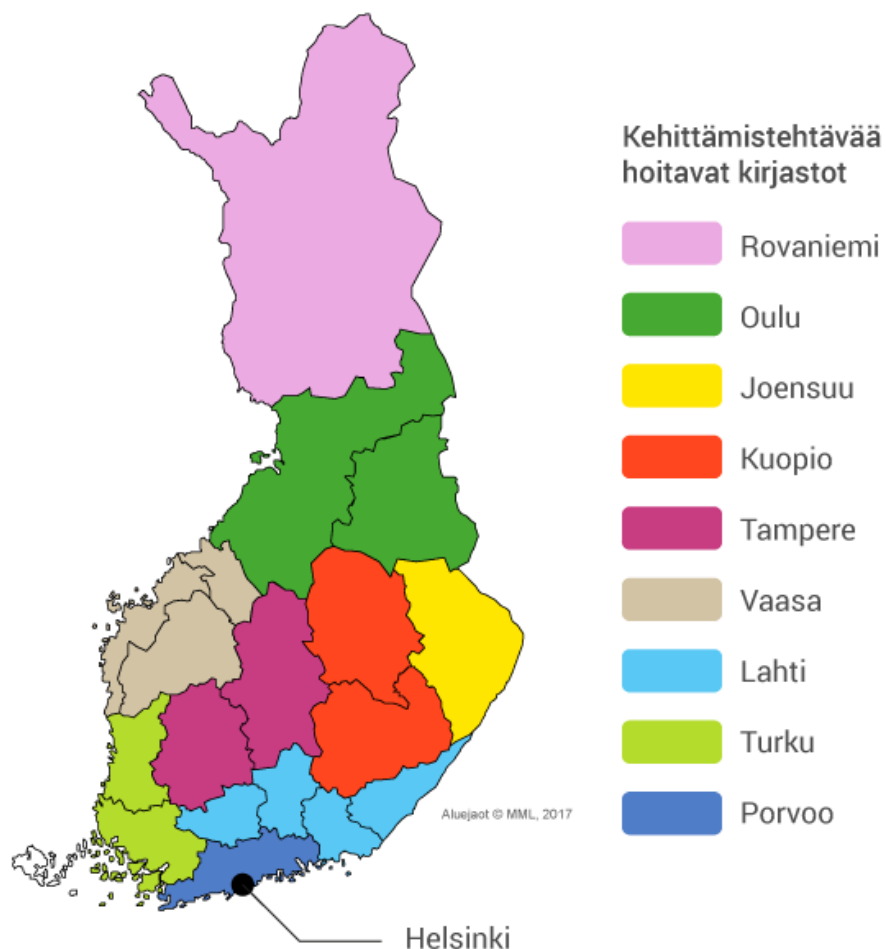
Alueellista sekä valtakunnallista kehittämistehtävää hoitavien kirjastojen verkosto muodostui, kun Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus uudesta järjestelmästä astui voimaan vuoden 2018 alusta. Entinen keskus- ja maakuntakirjastomalli poistui käytöstä. Alueellista kehittämistehtävää hoitavat seuraavat yhdeksän kirjastoa:

- Joensuun kaupunginkirjasto
- Kuopion kaupunginkirjasto

- Lahden kaupunginkirjasto
- Oulun kaupunginkirjasto
- Porvoon kaupunginkirjasto
- Rovaniemen kaupunginkirjasto
- Tampereen kaupunginkirjasto
- Turun kaupunginkirjasto
- Vaasan kaupunginkirjasto

(Kuva 1.)

Lisäksi Helsingin kaupunginkirjasto hoitaa valtakunnallista kehittämistehtävää, jossa pääpaino on yleisten kirjastojen yhteisten palvelujen ja yhteistoiminnan kehittämisessä. (Kirjastot.fi, [viitattu 29.10.2019].)

Kuva 1. Alueellista kehittämistehtävää hoitavat kirjastot (Kirjastot.fi, [viitattu 29.10.2019]).

Alueellista kehittämistehtävää hoitavien kirjastojen toimialue ei välttämättä rajoitu entisten maakuntakirjastojen tapaan vain yhden maakunnan alueelle (Kuva 1.). Esimerkiksi Vaasan kaupunginkirjasto vastaa AKE-kirjastona kolmen eri maakunnan kirjastojen kehittämisestä vastuualueenaan Pohjanmaan, Etelä-Pohjanmaan sekä Keski-Pohjanmaan kunnat. (Kirjastot.fi, [viitattu 29.10.2019].)

Alueellista kehittämistehtävää hoitavilla kirjastoilla on vastuu toimialueensa kirjastojen kehitystyöstä, johon kuuluu myös henkilöstön osaamisen kehittäminen. Kirjastolaki (L 29.12.2016/1492) määrää alueellista kehittämistehtävää hoitavien kirjastojen toiminnasta näin:

Alueellisella kehittämistehtävällä luodaan edellytyksiä toimialueen yleisten kirjastojen toiminnan vahvistumiselle. Kehittämistehtävällä tuetaan toimialueen yleisten kirjastojen kehittymistä ja henkilöstön osaamista sekä edistetään yleisten kirjastojen keskinäistä yhteistoimintaa.

Koulutusasioissa kehittämistehtävää organisoi koulutustyöryhmä, jonka vastuuna on osaamisen kehittäminen. Työryhmä etsii ratkaisuja siihen, kuinka kirjastojen henkilöstön osaamista voidaan kehittää tasapuolisesti. Työryhmään kuuluvat kaikkien alueellista kehittämistehtävää hoitavien kirjastojen koulutusyhteyshenkilöt sekä valtakunnallista kehittämistehtävää hoitavan kirjaston ja aluehallintovirastojen edustajat.

Koulutustyöryhmän ensimmäinen kokoontuminen oli lokakuussa 2018. Työryhmä suunnittelee vuosittain koulutusten painopistealueita, koulutusten sisältöjä, järjestämisvastuuta, tiedottamista sekä koulutusmateriaalin jakamista ja tallentamista. Kokouksissa on mietitty myös koko kirjastoalaa koskevan osaamiskartoituksen tekemistä. (Kirjastot.fi 18.10.2018; Kirjastot.fi 29.1.2019.)

Kokousmuistioista (18.10.2018, 29.1.2019) käy ilmi, että työryhmä tekee tiivistä yhteistyötä aluehallintovirastojen kanssa koulutuksen suunnittelussa ja järjestämisessä. Aluehallintovirastot järjestävät täydennyskoulutusta alueidensa kirjastohenkilöstölle. Koulutuksista tiedotetaan aluehallintovirastojen tapahtumakalentereissa, Kirjastot.fi-sivuston koulutuskalenterissa sekä sähköpostitse kirjastoille. (Aluehallintovirasto 2018.)

Edellä mainittujen toimijoiden lisäksi täydennyskoulutusta tarjoavat myös eri koulutusorganisaatiot sekä kunta. Koulutusorganisaatioiden järjestämät tilaisuudet ovat usein maksullisia koulutuspaketteja tai -kursseja. Myös muiden toimialojen edustajat voivat järjestää täydennyskoulutusta, jonka aiheet eivät välttämättä tosin ole juuri kirjastoalaan liittyviä. Kirjastoseuran selvityksessä kirjastoammattilaiset näkivät, että muiltakin aloilta voidaan täydennyskoulutusta tarjota, jos se liittyy kirjastoalaan. (Suomen kirjastoseura 5.6.2017, 5.)

Muutamit korkeakoulut järjestävät myös kirjastoalan täydennyskoulutusta. Esimerkiksi Seinäjoen ammattikorkeakoulu tarjoaa kirjasto- ja tietopalvelualan ammattilaisille täydennyskoulutusta, jonka sisältöinä ovat tiedonhaku ja -hankinta, medialukutaito, lasten- ja nuorten kirjastotyö sekä sosiaalinen media (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 23.4.2019]). Täydennyskoulutuksen lisäksi Seinäjoen ammattikorkeakoulu tarjoaa kirjastoalan tutkintoa ja osaamista täydentävää koulutusta korkeakouludiplomin muodossa (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 24.4.2019]).

3 KIRJASTOALAN OPETUS AMMATTIKORKEAKOULUSSA

Kirjastoalan ammattikorkeakoulutasoista koulutusta tarjotaan Suomessa kahdessa ammattikorkeakoulussa, Seinäjoen ja Turun ammattikorkeakouluissa. Oulun ammattikorkeakoulun kirjastoalan tutkinto-ohjelma päätettiin lakkauttaa vuonna 2016, jolloin otettiin viimeiset alan opiskelijat sisään. Opinnäytetyössäni keskityn kuitenkin vain Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-ohjelman opintoihin ja sisältöihin.

Seinäjoen ammattikorkeakoulu on vuonna 1992 perustettu kuuden koulutusalan opintoja tarjoava korkeakoulu. Seinäjoen ammattikorkeakoulussa opiskelee noin 4700 opiskelijaa sekä työskentelee 180 opettajaa. Muuta henkilökuntaa, mukaan lukien tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotyötä tekevää henkilöstöä, on noin 200. Seinäjoen ammattikorkeakoulussa on kuusi koulutusala, jotka ovat ravitsemisala, kulttuuriala, luonnonvara-ala, sosiaali- ja terveysala, liiketalouden ala sekä tekniikan ala. Koulutusalat sisältävät sekä AMK-tutkinto-ohjelmia että ylempiä AMK-tutkinto-ohjelmia. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 13.5.2019]a.)

Seinäjoen ammattikorkeakoulun painopistealueena ja toimintaa ohjaavana ajatuksena on yrittäjyys ja kasvu. Muita tämän alle meneviä painoaloja ovat ruokaratkaisut, älykkäät ja energiatehokkaat järjestelmät sekä hyvinvointi ja luovuus. Painoalat ovat linjassa Etelä-Pohjanmaan korkeakoulustrategian ja maakuntastrategian painoalojen kanssa. Seinäjoen ammattikorkeakoulu huomioi painoalueet opetuksessa, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnassa sekä verkostoitumistyössä. Toimintaa ohjaaviksi arvoiksi Seinäjoen ammattikorkeakoulu on nostanut yrittäjähenkisyyden, kansainvälisyyden, osaamisen sekä SeAMK-hengen. Seinäjoen ammattikorkeakoulun visio on olla paras korkeakoulu opiskelijalle. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 13.5.2019]b.)

Tässä luvussa esitellään Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-ohjelma, sen tavoitteet ja osaamisalueet sekä opintojen sisällöt ja kompetenssit. Kirjastoalan kompetenssien lisäksi luvussa sivutaan myös yleisiä AMK-kompetensseja.

3.1 Kirjasto- ja tietopalveluala Seinäjoen ammattikorkeakoulussa

Kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-ohjelma kuuluu Seinäjoen ammattikorkeakoulun liiketalouden alan alle. Tutkinto-ohjelmasta valmistutaan kirjastoalan tradenomiksi (AMK). Opinnot kestävät noin 3,5 vuotta ja niiden laajuus on 210 opintopistettä. Kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-ohjelman tavoitteena on tarjota opetusta, joka valmistaa toimimiseen erilaisissa kirjasto- ja tietopalveluorganisaatioissa. Asiakaspalveluun, kehittämiseen sekä asiantuntijuuteen liittyvät tehtävät ovat opintojen jälkeen mahdollisia osana työnkuvaa eri organisaatioissa. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 17.5.2019].)

Tutkinto-ohjelma antaa perustiedot ja -taidot työskennellä kirjasto- ja tietopalveluyksikön kehittämis- ja esimiestyössä. Opintojen painopistealueita ovat kirjastotyössä tarvittavat erityistaidot, kuten tiedonhallinta ja -hakutaidot, kirjastoaineistojen tuntemus, pedagogiset ohjaus- ja opastustaidot, asiakaspalvelutaidot sekä palvelu- ja tapahtumatuotantoon liittyvät taidot. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 17.5.2019].)

Yleisten kirjastojen lisäksi kirjastoalan tradenomi voi työskennellä tieteellisissä kirjastoissa ja erikoiskirjastoissa. Tutkinto-ohjelma tarjoaa mahdollisuuden työskennellä myös erilaisissa yritysten tietopalveluorganisaatioissa, kirjakaupoissa sekä kustannusallalla. Suuntautumiseen eri aloille voi vaikuttaa valitsemalla itseään kiinnostavia opintojaksoja opintojen aikana. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 17.5.2019].)

Tutkinto-ohjelmasta valmistuneet tradenomit työskentelevät monilla eri tehtävänimikkeillä. Kirjastoissa yleisiä tehtävänimikkeitä ovat esimerkiksi kirjastovirkailija, kirjastonhoitaja, informaatikko tai osastonjohtaja. Tietopalveluorganisaatioissa valmistunut tradenomi voi työskennellä erilaisissa asiantuntijatehtävissä esimerkiksi projektikoordinaattorin tehtävänimikkeellä. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 17.5.2019].)

3.2 Kirjasto- ja tietopalvelualan opetussuunnitelma ja opinnot

Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelualan opintojen ja opetuksen lähtökohtana on malli, jossa opiskelija toimii aktiivisesti; hän hankkii, arvioi ja tuottaa itse tietoa, mutta myös jakaa sitä muille. Opinnoissa käytetään erilaisia oppimismenetelmiä, kuten ongelmaperustaista oppimista, työelämälähtöistä projektityöskentelyä, yhteistoiminnallista oppimista sekä verkkotyöskentelyä. Opetus- ja oppimismenetelmiin kuuluvat myös luennot, harjoitukset, ryhmätyöt ja tentit. Opintoihin liittyy niin opintojakso- kuin tutkinto-ohjelmakohtaista tutkimus- ja kehittämistoimintaa työelämälähtöisten projektien sekä opinnäytetyön kautta. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 17.5.2019].)

Kirjasto- ja tietopalvelualan opetussuunnitelman taustalla on viisi suurempaa juonetta, jotka ohjaavat opintoja ja joita yksittäisissä opintojaksoissa tuodaan aika ajoin esille opintojen aikana. Juonteet pohjautuvat Seinäjoen ammattikorkeakoulun tutkimuksiin, strategiaan sekä kansallisiin ja kansainvälisiin suosituksiin. Juonteet ovat tiedonhankinta-juonne, kansainvälisyys-juonne, yrittäjyys-juonne, kestävä kehitys -juonne sekä uraohjaus-juonne. Tiedonhankinta-juonne lisää opiskelijan ammatillista tiedonhankintaosaamista. Kansainvälistä osaamista pyritään lisäämään kansainvälisyys-juonteiden avulla. Yritystoiminnan merkitystä ja ymmärrystä sen vaikutuksesta yhteiskuntaan lisätään yrittäjyys-juonteiden avulla. Kestävä kehitys -juonne lisää ymmärrystä yhteiskuntavastuusta sekä sen osuudesta työelämätaidona. Uraohjaus-juonne lisää ymmärrystä omasta osaamisesta, taidoista sekä vahvuuksista; uraohjaus liittyy elinikäiseen oppimiseen, työelämäntuntemukseen sekä työnhakutaitoihin. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 17.5.2019].)

Kirjasto- ja tietopalvelualan tradenomiopintojen (päivätoteutus) opetussuunnitelma lukuvuodelta 2019–2020 koostuu kaikille yhteisistä perusopinnoista (20 opintopistettä), pakollisista ammattiopinnoista (108 op), vaihtoehtoisista ammattiopinnoista (20 op), vapaasti valittavista opinnoista (10 op), harjoittelusta (30 op) sekä opinnäytetyöprosessista (22 op). Ammattiopintoihin kuuluvasta kielimoduulista opiskelijat suorittavat 12 opintopistettä. Opintojen ensimmäisenä vuonna opiskelijat suorittavat pääosin perusopintoja sekä pakollisia ammattiopintoja. Muina lukuvuosina painottuvat enemmän vaihtoehtoiset ammattiopinnot, harjoittelu sekä kolmantena lukuvuonna alkava opinnäytetyöprosessi. Vapaasti valittavia opintoja voi suorittaa itse

haluamassaan välissä opintojen aikana. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 17.5.2019].) Opintokokonaisuudet sisältävät erilaisia moduuleja, jotka koostuvat yksittäisistä opintojaksoista (Taulukko 1.).

Taulukko 1. Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelualan opetus-suunnitelman 2019–2020 opintokokonaisuudet ja moduulit.

Kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-ohjelma, SeAMK	
Opintokokonaisuus	Moduulit
Kaikille yhteiset perusopinnot	Osaajaksi kehittyminen Liiketoiminta- ja yrittäjyysosaaminen Tutkimus- ja projektiosaaminen
Ammattiopinnot	Ammatillisen kasvun moduuli Kielimoduuli Kirjastoaineistojen moduuli Kirjastopedagogiikan moduuli Sosiaalinen kirjasto -moduuli Palvelumoduuli Tiedonhallinnan moduuli
Vaihtoehtoiset ammattiopinnot	Kirjastohistoria Informaatioteknologia Johtaminen Kirjastot ja sosiaalinen media Lapset, nuoret ja kirjasto Näkökulmia aineistoihin Kulttuurituotannon opinnot
Vapaasti valittavat opinnot	mm. Monialaiset työelämäprojektit Ruotsia amk-opintoihin
Harjoittelu	Harjoittelu
Opinnäytetyöprosessi opintojaksoja	Tutkimusmenetelmät Opinnäytetyöklินิกka ja -seminaari Opinnäytetyö Kypsyysnäyte

Kaikille yhteiset perusopinnot. Jokaiselle Seinäjoen ammattikorkeakoulun opiskelijalle yhteiset opintojaksot muodostavat kaikille yhteiset perusopinnot. Kirjasto- ja tietopalvelualan kaikille yhteiset perusopinnot ovat siis samansisältöisiä kuin vaikkapa fysioterapeutin tutkinto-ohjelman tämän opintokokonaisuuden vastaavat opintojaksot. Kaikille yhteiset perusopinnot -kokonaisuus koostuu kolmesta moduulista, jotka ovat osaajaksi kehittyminen, liiketoiminta- ja yrittäjyysosaaminen sekä tutki-

mus- ja projektiosaaminen. Osaajaksi kehittymisen kokonaisuus muodostuu neljästä opintojaksosta: opiskelu ammattikorkeakoulussa, urasuunnittelu ja kansainvälisyys, viestintätaidot sekä tieto- ja viestintätekniikka. Liiketoiminta- ja yrittäjyysosaamisen kokonaisuus sisältää yritystoiminta ja yrittäjyys - sekä SeAMK innovaatioviikko -opintojaksot. Tutkimus- ja projektiosaaminen -kokonaisuus rakentuu opintojaksoista tutkimus- ja kehittämistyön perusteet sekä projektitoiminnan perusteet. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 18.5.2019].) Taulukossa 2 on esitetty opintokokonaisuuden moduulit ja opintojaksot.

Taulukko 2. Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelualan kaikille yhteisten perusopintojen moduulit ja opintojaksot.

Kaikille yhteiset perusopinnot	
Osaajaksi kehittyminen	
Opiskelu ammattikorkeakoulussa	
Urasuunnittelu ja kansainvälisyys	
Viestintätaidot	
Tieto- ja viestintätekniikka	
Liiketoiminta- ja yrittäjyysosaaminen	
Yritystoiminta ja yrittäjyys	
SeAMK innovaatioviikko	
Tutkimus- ja projektiosaaminen	
Tutkimus- ja kehittämistyön perusteet	
Projektitoiminnan perusteet	

Ammattiopinnot. Ammattiopinnot koostuvat moduuleista ja opintojaksoista, jotka ovat tutkinto-ohjelmakohtaisia ja rakentavat opiskelijan ammatillista asiantuntijuutta. Opintokokonaisuus sisältää sekä pakollisia että vaihtoehtoisia ammattiopintoja. Kaikille pakolliset ammattiopinnot muodostuvat seitsemästä moduulista, jotka ovat ammatillisen kasvun moduuli, kielimoduuli, kirjastoaineistojen moduuli, kirjastopedagogiikan moduuli, sosiaalinen kirjasto -moduuli, palvelumoduuli sekä tiedonhallinnan moduuli. Ammatillisen kasvun moduuli sisältää opintojaksoja, jotka liittyvät kirjastoalan perusteisiin, juridiikkaan, talouteen sekä kulttuurihistoriaan. Englannin, ruotsin ja venäjän kielen opinnot muodostavat toisen ammattiopintojen moduuleista, kielimoduulin. Kirjastoaineistojen moduuli käsittelee kirjaston kokoelmia, aineistoja sekä informaatioarkkitehtuuria. Kirjastopedagogiikan opintojaksot liittyvät ohjaukseen sekä mediakasvatukseen ja monilukutaitoon. Hakeutuviin kirjastopalveluihin sekä

tapahtumatuotantoon liittyvät opintojaksot rakentavat sosiaalisen kirjaston moduulin. Palvelumoduuli käsittää asiakaspalveluun, kirjastopalveluiden kehittämiseen sekä markkinointiviestintään keskittyvät opintojaksot. Tiedonhankinnan ja -haun sekä tiedon organisoinnin opintojaksot muodostavat viimeisen ammattiopintojen moduulin, tiedonhallinnan moduulin. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 18.5.2019].) Taulukossa 3 on esitetty ammattiopintojen moduulit ja opintojaksot.

Taulukko 3. Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelualan ammattiopintojen moduulit ja opintojaksot.

Ammattiopinnot	
Ammatillisen kasvun moduuli	- Kirjasto- ja tietopalvelualan perusteet - Kirjasto- ja tietopalvelualan juridiikka - Kirjastotalous - Kulttuurihistoria
Kielimoduuli	- English at Work - Svenska för arbetslivet - Library English - Bibliotekssvenska - Julkisyhteisöjen henkilöstön ruotsin kielen taito, kirjallinen - Julkisyhteisöjen henkilöstön ruotsin kielen taito, suullinen - Venäjän alkeet
Kirjastoaineistojen moduuli	- Informaatioarkkitehtuuri - Kokoelmien kehittäminen - Kotimainen kirjallisuus - Modern World Literature
Kirjastopedagogiikan moduuli	- Ohjaustaidot - Mediakasvatus ja monilukutaito
Sosiaalinen kirjasto -moduuli	- Hakeutuvat kirjastopalvelut - Tapahtumatuotanto - Yhteisöllinen lukeminen
Palvelumoduuli	- Asiakaspalvelu - Kirjastopalvelujen kehittäminen - Kirjastoalan markkinointiviestintä
Tiedonhallinnan moduuli	- Tiedonhaku ja -hankinta 1 - Tiedonhaku ja -hankinta 2 - Tiedonhaku ja -hankinta 3 - Tiedon organisointi

Vaihtoehtoiset ammattiopinnot. Kirjasto- ja tietopalvelualan ammattiopintojen vaihtoehtoiset opinnot koostuvat vapaasti valittavista opintojaksoista, jotka liittyvät kirjastohistoriaan, informaatioteknologiaan, johtamiseen, sosiaaliseen mediaan, lasten- ja nuorten kirjastotyöhön sekä kirjaston aineistoihin. Lisäksi vaihtoehtoisina ammattiopintoina on mahdollista suorittaa kulttuurituotannon opintojaksoja, jotka keskittyvät kulttuurialan trendeihin ja medioihin, brändäykseen sekä neuvottelutaitoihin. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 18.5.2019].) Taulukossa 4 on esitetty vaihtoehtoiset ammattiopinnot.

Taulukko 4. Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelualan vaihtoehtoisten ammattiopintojen moduulit ja opintojaksot.

Vaihtoehtoiset ammattiopinnot	
Kirjastohistoria	Kirjastohistoria
Informaatioteknologia	- Julkaisun tuottaminen - Kirjastojen tietojärjestelmät - Tiedon visualisointi
Johtaminen	- Henkilöstöjohtaminen - Asiakkuuksien johtaminen
Kirjastot ja sosiaalinen media	- Johdatus sosiaaliseen mediaan - Sosiaalisen median sisällöntuotanto ja tekniset ratkaisut
Lapset, nuoret ja kirjasto	- Lasten- ja nuortenkirjallisuus - Lasten- ja nuortenkirjastotyö
Näkökulmia aineistoihin	- Kirjallisuuden genret - Musiikki ja elokuva kirjastossa - Pelit ja pelaaminen
Kulttuurituotannon opinnot	- Trendit kulttuurialalla - Uudistuvat mediat - Brändäys ja tarinallistaminen - Neuvottelutaidot

Vapaasti valittavat opinnot. Kirjasto- ja tietopalvelualan opintoja täydennetään vapaasti valittavilla opinnoilla, jotka muodostuvat opiskelijan omien kiinnostuksen kohteiden sekä opintojaksovalintojen mukaan. Opiskelija voi siis valita näitä opintoja vapaasti yli tutkinto-ohjelmaraajojen muilta aloilta. Opintojen olisi kuitenkin hyvä tukea kirjasto- ja tietopalvelualan opintoja ja tulevia työtehtäviä. Vapaasti valittaviin

opintoihin kuuluvat myös esimerkiksi monialaiset työelämäprojektit sekä ruotsia amk-opintoihin -opintojakso (Taulukko 1.). Monialaisissa työelämäprojekteissa opiskelija osallistuu projektiin, jossa työskennellään yhdessä eri alojen ja kulttuurien opiskelijoiden sekä asiantuntijoiden kanssa. Projektin voi suorittaa monialaisissa työelämälähtöisissä FramiPro-opinnoissa (30 opintopistettä) toisen lukuvuoden aikana. Opiskelija voi osallistua myös oppilaitoksen tai työelämän toimijoiden kanssa toteutettavaan monialaiseen projektiin. Kolmas vaihtoehto on opiskelijavaihtoon lähteminen ja osaamisen syventäminen ulkomailla. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 17.5.2019]; Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 18.5.2019].)

Harjoittelu. Kirjasto- ja tietopalvelualan opintoihin kuuluu harjoittelu, joka on laajuudeltaan 30 opintopistettä (Taulukko 1.). Harjoitteluun pääsyn edellytyksenä on, että opiskelija on suorittanut vähintään 90 opintopistettä tutkinto-ohjelman opintoja ennen harjoittelua. Yleensä harjoittelun ajankohta on kolmannen lukuvuoden syyslukukausi. Harjoittelun tarkoituksena on syventää ja kehittää opintojen aikana opittuja taitoja ja tietoja. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 17.5.2019].)

Opinnäytetyöprosessi. Opinnäytetyö sekä siihen liittyvä ohjaus sekä opetus muodostavat opinnäytetyöprosessin, joka koostuu neljästä opintojaksosta/osasta. Prosessiin kuuluvat opintojaksoista *tutkimusmenetelmät* sekä *opinnäytetyöklินิกka ja -seminaari*, itse opinnäytetyö sekä kypsyysnäytteen kirjoittaminen omasta opinnäytetyöstä (Taulukko 1.). Opintojaksojen on tarkoitus tukea opiskelijaa opinnäytetyön tekemisessä sekä antaa tietoja opinnäytetyöhön liittyvistä tutkimusmenetelmistä. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 17.5.2019].)

3.3 Kirjasto- ja tietopalvelualan kompetenssit

Kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-opetusta tarjoavat ammattikorkeakoulut ovat määritelleet alalle yhteiset kompetenssit eli osaamisalueet. Kompetenssien työstäminen alkoi syyskuussa 2011 yhteisessä työryhmässä, johon kuului edustajia kaikista tuolloin kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-opetusta tarjonneista ammattikorkeakouluista (Oulu, Seinäjoki, Turku). Nykyiset kompetenssit ovat olleet opetussuunnitelmassa lukuvuodesta 2012–2013. (Mäkinen-Laitila 2019.) Kompetens-

seissa kuvataan yksilön taitoja, tietoja ja asenteita sekä työelämävalmiutta. Kompetenssit kertovat yksilön pätevyydestä, valmiudesta selviytyä työtehtävistä sekä suoriutuspotentiaalista. Opiskelijan ammatillisen asiantuntijuuden kehittyminen lähtee kompetensseista. Kirjasto- ja tietopalvelualan kompetenssit ovat **tiedon organisointiosaaminen, tiedonhakuosaaminen, kirjastoalan asiakas- ja palvelutoiminnan osaaminen, aineisto- ja kokoelmaosaaminen** sekä **osallistava yhteiskunnallinen osaaminen** (Taulukko 5; Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 20.5.2019]). Yksittäisille opintojaksoille on vielä erikseen määritelty omat osaamistavoitteet, mutta tarkastelen tässä työssä vain opintokokonaisuuksien kompetensseja. Kirjasto- ja tietopalvelualan kompetenssit ja niihin sisältyvät opintojaksot ovat liitteenä opinnäytetyön lopussa (Liite 1.).

Taulukko 5. Kirjasto- ja tietopalvelualan kompetenssit ja niiden kuvaukset (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 20.5.2019]).

Kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-ohjelma, SeAMK	
Kompetenssi	Kuvaus
Kirjasto- ja tietopalvelualan tradenomi	
1 Tiedon organisointiosaaminen	Osaa arvioida, valita ja käyttää tarkoituksenmukaisia aineiston luetteloinnin ja sisällönkuvailun menetelmiä sekä ymmärtää näiden yhteyden tiedonhakuosaamiseen Noudattaa yhteisesti sovittuja sääntöjä ja standardeja tiedon organisoinnissa Hyödyntää fyysisiä ja virtuaalisia ympäristöjä kokoelmien järjestämisessä Ymmärtää kirjastojen tietojärjestelmien rakenteen siten, että kykenee seuraamaan järjestelmien kehitystä
2 Tiedonhakuosaaminen	Ymmärtää ja osaa kuvata tiedonhankintaprosessin Osaa hakea tietoa asiakkaan tarpeita varten erilaisia tietojärjestelmiä ja tiedonlähteitä hyväksikäyttäen Osaa valita, hyödyntää ja arvioida tiedonlähteitä Hallitsee informaatiolukutaidon ohjauksen
3 Kirjastoalan asiakas- ja palvelutoiminnan osaaminen	Osaa ja uskaltaa toimia kirjastoammatillisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä virtuaalisissa ja fyysisissä ympäristöissä Tunnistaa, kuuntelee ja tavoittaa kirjasto- ja tietopalveluiden eri käyttäjäryhmiä sekä ei-käyttäjiä Osaa soveltaa palvelumuotoiluajattelua kirjasto-tietopalveluiden kehittämisessä Osaa järjestää ja toteuttaa tapahtumia Hyödyntää sosiaalista mediaa viestinnässä, tiedonhankinnassa ja -jakamisessa sekä markkinoinnissa
4 Aineisto- ja kokoelmaosaaminen	Hallitsee tiedon ja kulttuurin tuotannon prosessit sekä erilaisten aineistojen jakelukanavat Tunnistaa kirjastoverkon keskeiset kansalliset tietojärjestelmät Osaa kehittää, arvioida ja uudistaa aineistokokoelmia erilaisten asiakasryhmien tarpeisiin Osaa soveltaa erilaisia menetelmiä ja käyttää eri välineitä aineiston sisältöjen kuvaamiseen ja kokoelmien avaamiseen
5 Osallistava yhteiskunnallinen osaaminen	Ymmärtää kirjastoinstituution historiallisen ja yhteiskunnallisen merkityksen ja vastuun kansakunnan muistina Pyrkii ymmärtämään erilaisia mielipiteitä Ymmärtää sidosryhmien tarpeita ja osaa toimia yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa Osaa työskennellä ja kehittää organisaation toimintaa moniammatillisissa ja -kulttuurisissa työyhteisöissä Osaa ja haluaa jakaa omaa osaamistaan ja tietämystään ammatti- ja työyhteisössä Uskaltaa ja haluaa osallistua kirjasto- ja tietopalvelualan kehittämiseen kansallisesti ja myös kansainvälisesti

Tiedon organisointiosaaminen. Tiedon organisointiosaaminen viittaa taitoihin, joita tarvitaan kirjaston aineiston luetteloinnissa ja sisällönkuvailussa. Kompetenssi sisältää luetteloinnin ja sisällönkuvailun menetelmien hallinnan, soveltamisen ja arvioinnin sekä osaamisen, jota tarvitaan niiden hyödyntämiseen tiedonhaussa. Opiskelija osaa myös noudattaa sekä tunnistaa tiedon organisointiin liittyviä standardeja. Kokoelmien hallinnassa ja järjestämisessä kompetenssi viittaa virtuaalisten ja fyysisten ympäristöjen käytön osaamiseen. Myös kirjastojen tietojärjestelmien ja niiden rakenteen hallinta ja ymmärrys ovat järjestelmien kehityksen seuraamisen takia kompetenssiin kuuluvaa osaamista. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 20.5.2019].)

1 Tiedon organisointiosaaminen kirjasto- ja tietopalvelualan tradenomi - osaa arvioida, valita ja käyttää tarkoituksenmukaisia aineiston luetteloinnin ja sisällönkuvailun menetelmiä sekä ymmärtää näiden yhteyden tiedonhakuosaamiseen - noudattaa yhteisesti sovittuja sääntöjä ja standardeja tiedon organisoinnissa - hyödyntää fyysisiä ja virtuaalisia ympäristöjä kokoelmien järjestämisessä - ymmärtää kirjastojen tietojärjestelmien rakenteen siten, että kykenee seuraamaan järjestelmien kehitystä.
Tiedonhaku ja -hankinta 1
Tiedonhaku ja -hankinta 2
Tiedonhaku ja -hankinta 3
Julkaisun tuottaminen
Kirjastojen tietojärjestelmät
Tiedon visualisointi
Henkilöstöjohtaminen
Johdatus sosiaaliseen mediaan
Sosiaalisen median sisällöntuotanto ja tekniset ratkaisut
Lasten- ja nuortenkirjallisuus
Kirjallisuuden genret
Pelit ja pelaaminen
Uudistuvat mediat
Harjoittelu
Kypsyysnäyte

Kuva 2. Tiedon organisointiosaaminen -kompetenssin kuvaus sekä opintojaksot (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 20.5.2019]).

Tiedon organisointiosaamisen kompetenssia rakentavat kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-ohjelman opintojaksot, jotka liittyvät tiedonhakuun ja -hankintaan, kirjastojen tietojärjestelmiin ja kokoelmiin (esimerkiksi kirjallisuuden genret, pelit ja pelaaminen), sisällöntuotantoon ja sosiaaliseen mediaan sekä luettelointiin ja sisällönku-

vailuun (tiedon visualisointi). Lisäksi kompetenssin kuvaamaa osaamista rakennetaan opintojen aikaisella harjoittelulla. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 20.5.2019].) Kuvassa 2 on esitetty kompetenssiin liittyvät opintojaksot.

Tiedonhakuosaaminen. Tiedonhakuosaamisen kompetenssi sisältää osaamisen, jota tarvitaan tiedonhankintaprosessin aikana. Tiedonhankintaprosessin kuvaaminen ja ymmärtäminen on yksi keskeisimmistä kompetenssin osa-alueista. Tiedonhakeminen asiakkaan tarpeisiin erilaisista tiedonlähteistä sekä tietojärjestelmistä kuuluu myös tiedonhakuosaamiseen. Samoin tiedonlähteiden valitseminen, arviointi ja hyödyntäminen on osa tiedonhakuosaamista. Kompetenssiin liittyy myös informaatiolukutaidon ohjauksen taitaminen. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 20.5.2019].)

2 Tiedonhakuosaaminen kirjasto- ja tietopalvelualan tradenomi - ymmärtää ja osaa kuvata tiedonhankintaprosessin - osaa hakea tietoa asiakkaan tarpeita varten erilaisia tietojärjestelmiä ja tiedonlähteitä hyväksikäyttäen - osaa valita, hyödyntää ja arvioida tiedonlähteitä - hallitsee informaatiolukutaidon ohjauksen
Kirjasto- ja tietopalvelualan perusteet
Tiedonhaku ja -hankinta 1
Tiedonhaku ja -hankinta 2
Tiedonhaku ja -hankinta 3
Julkaisun tuottaminen
Tiedon visualisointi
Johdatus sosiaaliseen mediaan
Sosiaalisen median sisällöntuotanto ja tekniset ratkaisut
Lasten- ja nuortenkirjastotyö
Kirjallisuuden genret
Musiikki ja elokuva kirjastossa
Pelit ja pelaaminen
Harjoittelu
Opinnäytetyö

Kuva 3. Tiedonhakuosaaminen -kompetenssin kuvaus sekä opintojaksot (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 20.5.2019]).

Tiedonhakuosaamisen kompetenssia harjoitetaan pääosin samoilla opintojaksoilla kuin tiedon organisointiosaamisen kompetenssia (Kuva 3.). Tiedonhaun ja -hankinnan opintojaksot muodostavat keskeisimmän lähtökohdan kompetenssin rakentumiselle. Kirjaston kokoelmatyöhön ja aineistoihin liittyvät opintojaksot, kuten lasten-

ja nuortenkirjastotyö sekä musiikki ja elokuva kirjastossa, liittyvät myös kompetenssin kuvaukseen sekä osaamiseen. Sisällöntuotanto, mediat sekä harjoittelu rakentavat myös kompetenssikuvauksessa mainittuja asioita. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 20.5.2019].)

Kirjastoalan asiakas- ja palvelutoiminnan osaaminen. Asiakas- ja palvelutoiminnan osaamisen kompetenssi liittyy kirjastoissa tehtävään asiakaspalveluun, kirjastojen tuottamiin ja tarjoamiin palveluihin sekä kirjastojen asiakasryhmiin. Erilaisissa asiakaspalvelu- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen niin fyysisissä kuin virtuaalisissa tiloissa sekä vuorovaikutustilanteisiin liittyvien taitojen osaaminen ovat yksi asiakaspalvelutoiminnan kompetenssiin kuuluvista osa-alueista. Kompetenssiin liittyy myös osaamista, jossa kirjasto- ja tietopalveluiden erilaisia asiakasryhmiä tunnistetaan, tavoitetaan ja kuunnellaan; myös ei-käyttäjät kuuluvat tähän ryhmään. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 20.5.2019].)

Kompetenssikuvauksessa nousee esille osaaminen, joka liittyy palvelumuotoilun soveltamiseen kirjastopalveluiden kehittämisessä. Tapahtumatuotantoon liittyvinä taitoina kompetenssiin kuuluu tapahtumien järjestäminen ja toteuttaminen. Sosiaalinen media nousee yhtenä kokonaisuutena esiin kompetenssin kuvauksessa; sen hyödyntäminen kirjastopalveluiden viestinnässä, tiedottamisessa, tiedonhankinnassa ja markkinoinnissa nähdään osana asiakas- ja palvelutoiminnan osaamista. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 20.5.2019].)

Kirjastoalan asiakas- ja palvelutoiminnan osaaminen muodostuu laajasta joukosta kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-ohjelman opintojaksoja (Kuva 4.). Kompetenssia rakentavat kirjastoalan asiakaspalvelua, palveluja, asiakkaita, kokoelmia sekä sisältöjä käsittelevät opintojaksot. Mukana on opintojaksoja, joiden sisällöt liittyvät asiakkaiden kanssa viestimiseen ja toimimiseen. Kompetenssia rakentavia opintojaksoja ovat muun muassa kirjastoalan juridiikan ja talouden opintojaksot, kielten opintojaksot, kokoelmatyöhön liittyvät opintojaksot, kirjastopalvelujen kehittämisen ja toteuttamisen opintojaksot, sosiaalisen median sisältöihin liittyvät opintojaksot sekä asiakkuuksia ja johtamista käsittelevät opintojaksot. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 20.5.2019].)

3 Kirjastoalan asiakas- ja palvelutoiminnan osaaminen kirjasto- ja tietopalvelualan tradenomi - osaa ja uskaltaa toimia kirjastoammatillisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä virtuaalisissa ja fyysisissä ympäristöissä - tunnistaa, kuuntelee ja tavoittaa kirjasto- ja tietopalveluiden eri käyttäjäryhmiä sekä ei-käyttäjiä - osaa soveltaa palvelumuotoilujatetta kirjasto-tietopalveluiden kehittämisessä - osaa järjestää ja toteuttaa tapahtumia - hyödyntää sosiaalista mediaa viestinnässä, tiedonhankinnassa ja -jakamisessa sekä markkinoinnissa.
Kirjasto- ja tietopalvelualan juridiikka
Kirjastotalous
Kulttuurihistoria
English at Work
Svenska för arbetslivet
Library English
Informaatioarkkitehtuuri
Kokoelmien kehittäminen
Modern World Literature
Ohjaustaidot
Mediakasvatus ja monilukutaito
Hakeutuvat kirjastopalvelut
Tapahtumatuotanto
Yhteisöllinen lukeminen
Kirjastopalvelujen kehittäminen
Tiedonhaku ja -hankinta 3
Julkaisun tuottaminen
Henkilöstöjohtaminen
Asiakkuuksien johtaminen
Sosiaalisen median sisällöntuotanto ja tekniset ratkaisut
Lasten- ja nuortenkirjallisuus
Lasten- ja nuortenkirjastotyö
Kirjallisuuden genret
Trendit kulttuurialalla
Uudistuvat mediat
Brändäys ja tarinallistaminen
Neuvottelutaidot
Harjoittelu
Opinnäytetyö
Kypsyysnäyte

Kuva 4. Kirjastoalan asiakas- ja palvelutoiminnan osaaminen -kompetenssin kuvaus sekä opintojaksot (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 20.5.2019]).

Aineisto- ja kokoelmaosaaminen. Kirjastojen aineistojen ja kokoelmien hallintaan, kuvailuun, jakamiseen, kehittämiseen sekä hyödyntämiseen liittyvät taidot muodostavat kirjasto- ja tietopalvelualan tradenomin aineisto- ja kokoelmaosaamisen. Aineistojen jakamiseen liittyvien kanavien sekä tiedon tuottamisen prosessien hallinta muodostavat yhden kompetenssin kuvauksen osa-alueista. Kompetenssiin liittyy myös kirjastoalan kansallisten tietojärjestelmien tunnistaminen ja tietämys. Asiakasnäkökulma nousee esiin osaamisessa, joka liittyy kokoelmien kehittämiseen, arvioimiseen ja uudistamiseen asiakasryhmien tarpeiden mukaan. Aineistojen ja kokoelmien sisällönkuvailu sekä avaaminen erilaisia menetelmiä ja välineitä käyttäen täydentää aineisto- ja kokoelmaosaamisen kuvauksen. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 20.5.2019].)

4 Aineisto- ja kokoelmaosaaminen

kirjasto- ja tietopalvelualan tradenomi

- hallitsee tiedon ja kulttuurin tuotannon prosessit sekä erilaisten aineistojen jakelukanavat
- tunnistaa kirjastoverkon keskeiset kansalliset tietojärjestelmät
- osaa kehittää, arvioida ja uudistaa aineistokokoelmia erilaisten asiakasryhmien tarpeisiin
- osaa soveltaa erilaisia menetelmiä ja käyttää eri välineitä aineiston sisältöjen kuvaamiseen ja kokoelmien avaamiseen.

Bibliotekssvenska
Venäjän alkeet
Tapahtumatuotanto
Yhteisöllinen lukeminen
Asiakaspalvelu
Kirjastoalan markkinointiviestintä
Tiedonhaku ja -hankinta 1
Tiedonhaku ja -hankinta 2
Tiedonhaku ja -hankinta 3
Kirjastojen tietojärjestelmät
Tiedon visualisointi
Henkilöstöjohtaminen
Lasten- ja nuortenkirjallisuus
Musiikki ja elokuva kirjastossa
Uudistuvat mediat
Neuvottelutaidot
Kypsyyssnäyte

Kuva 5. Aineisto- ja kokoelmaosaaminen -kompetenssin kuvaus sekä opintojaksot (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 20.5.2019]).

Aineisto- ja kokoelmaosaamista rakentavat opintojaksot, joiden sisällöt liittyvät kirjastojen aineistoihin ja kokoelmiin sekä niiden kuvailuun, välittämiseen ja avaamiseen (Kuva 5.). Lisäksi tiedonjakamiseen ja -hankintaan liittyvät opintojaksot ovat osa kompetenssia. Kokoelmatyötä käsitteleviä opintojaksoja ovat muun muassa lasten- ja nuortenkirjallisuus - sekä musiikki ja elokuva kirjastossa -opintojaksot. Tiedon visualisoinnin, markkinointiviestinnän, tapahtumatuotannon sekä yhteisöllisen lukemisen opintojaksot nivoutuvat kompetenssikuvauksessa määriteltyihin aineistojen kuvailuun ja välittämiseen. Lisäksi kompetenssiin liittyvät muun muassa kirjastojen tietojärjestelmiä sekä johtamista käsittelevät opintojaksot. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 20.5.2019].)

Osallistava yhteiskunnallinen osaaminen. Ymmärrys kirjastojen ja laajemmin kirjastolaitoksen yhteiskunnallisesta ja historiallisesta asemasta ja merkityksestä sekä

kirjastojen kehittämisestä yhteiskunnassa muodostaa viidennen ja viimeisen kirjasto- ja tietopalvelualan kompetenssin, osallistavan yhteiskunnallisen osaamisen. Kompetenssiin liittyy kirjastojen aseman ymmärtäminen kansakunnan muistina. Osallistava yhteiskunnallinen osaaminen sisältää myös ymmärryksen erilaisille mielipiteille sekä yhteistyötaitojen merkityksen erilaisten sidosryhmien kanssa. Yhteistyö näkyy myös osaamisessa toimia erilaisissa moniammatillisissa ja -kulttuurisissa ammatti- ja työyhteisöissä sekä kompetenssina kehittää työorganisaation toimintaa näissä työyhteisöissä. Halu oman osaamisen ja tiedon jakamiseen erilaisissa työyhteisöissä sekä laajemmin halu ja uskallus kehittää kirjasto- ja tietopalvelualaa kuuluvat myös osallistavaan yhteiskunnalliseen osaamiseen. (Seinäjoen ammatti- korkeakoulu, [viitattu 20.5.2019].)

5 Osallistava yhteiskunnallinen osaaminen kirjasto- ja tietopalvelualan tradenomi - ymmärtää kirjastoinstituution historiallisen ja yhteiskunnallisen merkityksen ja vastuun kansakunnan muistina - pyrkii ymmärtämään erilaisia mielipiteitä - ymmärtää sidosryhmien tarpeita ja osaa toimia yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa - osaa työskennellä ja kehittää organisaation toimintaa moniammatillisissa ja -kulttuurisissa työyhteisöissä - osaa ja haluaa jakaa omaa osaamistaan ja tietämystään ammatti- ja työyhteisöissä - uskalltaa ja haluaa osallistua kirjasto- ja tietopalvelualan kehittämiseen kansallisesti ja myös kansainvälisesti
Kirjasto- ja tietopalvelualan juridiikka
Kirjastotalous
Kulttuurihistoria
English at Work
Svenska för arbetslivet
Library English
Bibliotekssvenska
Venäjän alkeet
Modern World Literature
Ohjaustaidot
Mediakasvatus ja monilukutaito
Hakeutuvat kirjastopalvelut
Tapahtumatuotanto
Yhteisöllinen lukeminen
Kirjastopalvelujen kehittäminen
Kirjastoalan markkinointiviestintä
Tiedonhaku ja -hankinta 2
Kirjastohistoria
Julkaisun tuottaminen
Tiedon visualisointi
Asiakkuuksien johtaminen
Musiikki ja elokuva kirjastossa
Trendit kulttuurialalla
Opinnäytetyö
Kypsyysnäyte

Kuva 6. Osallistava yhteiskunnallinen osaaminen -kompetenssin kuvaus sekä opintojaksot (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 20.5.2019]).

Osallistavaa yhteiskunnallista osaamista rakentavat kirjastojen kulttuurista ja historiallista taustaa käsittelevät opintojaksot, kuten kulttuurihistorian sekä kirjastohistorian opintojaksot. Myös kirjastojen ja kirjastopalveluiden kehittämiseen liittyvät opintojaksot sekä yhteistyötaitoja sivuavat opintojaksot muodostavat kompetenssia. Lisäksi asiakkuuksiin, kirjaston aineistoihin sekä kieliin suuntautuvat opintojaksot liittyvät kompetenssiin. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 20.5.2019].) Kuvassa 6 on esitetty kompetenssia rakentavat opintojaksot.

Kirjasto- ja tietopalvelualan opetussuunnitelmassa ja kompetenssirakenteessa on myös opintojaksoja, joita ei ole jaoteltu mihinkään edellä mainittuihin kompetenssiluokkiin (Kuva 7.). Suurin osa näistä opintojaksoista kuuluu kaikille yhteisiin perusopintoihin alasta riippumatta. Näille yksittäisille opintojaksoille on kuitenkin määritetty omat osaamistavoitteet. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 20.5.2019].)

Opintojaksot jotka eivät kuulu mihinkään luokkaan
Opiskelu ammattikorkeakoulussa
Urasuunnittelu ja kansainvälisyys
Viestintätaidot
Tieto- ja viestintäteknikka
Yritystoiminta ja yrittäjyys
SeAMK innovaatioviikko
Tutkimus- ja kehittämistyön perusteet
Projektitoiminnan perusteet
Julkisyhteisöjen henkilöstön ruotsin kielen taito, kirjallinen
Julkisyhteisöjen henkilöstön ruotsin kielen taito, suullinen
Kotimainen kirjallisuus
Tiedon organisointi
Monialaiset työelämäprojektit
Ruotsia amk-opintoihin
Tutkimusmenetelmät
Opinnäytetyöklänikka ja -seminaari

Kuva 7. Kompetenssiluokkiin kuulumattomat opintojaksot (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 20.5.2019]).

3.4 Yleiset kompetenssit (AMK)

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry on määritellyt kaikille ammattikorkeakoulututkinnoille yhteiset yleiset kompetenssit. Kompetenssien alle kuuluvat opintojaksot vaihtelevat ammattikorkeakouluissa ja aloittain. Ammattikorkeakoulujen yleiset kompetenssit ovat oppimisen taidot, eettinen osaaminen, työyhteisöosaaminen, innovaatio-osaaminen sekä kansainvälistymisosaaminen. (Auvinen, Heikkilä, Ilola, Kallioinen, Luopajarvi, Raij & Roslöf 2010, 7–8.) Lisäksi Seinäjoen ammattikorkeakoulussa kaikille tutkinto-ohjelmille yhteisiksi kompetensseiksi on määritelty yrittäjyysosaaminen ja laadunhallintaosaaminen (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 17.5.2019]). Taulukossa 6 sekä opinnäytetyön liitteissä (Liite 2.) on esitetty ja kuvattu yleiset kompetenssit (AMK).

Taulukko 6. Yleiset kompetenssit (AMK) ja niiden kuvaukset (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 23.5.2019]).

Yleiset kompetenssit (AMK), SeAMK	
Kompetenssi	Kuvaus
1 Oppimisen taidot	Osaa arvioida ja kehittää osaamistaan ja oppimistapojaan Osaa hankkia, käsitellä ja arvioida tietoa kriittisesti Kykenee ottamaan vastuuta ryhmän oppimisesta ja opitun jakamisesta
2 Eettinen osaaminen	Kykenee ottamaan vastuun omasta toiminnastaan ja sen seurauksista Osaa toimia alansa ammattieettisten periaatteiden mukaisesti Osaa ottaa erilaiset toimijat huomioon työskentelyssään Osaa soveltaa tasa-arvoisuuden periaatteita Osaa soveltaa kestävän kehityksen periaatteita Kykenee vaikuttamaan yhteiskunnallisesti osaamistaan hyödyntäen ja eettisiin arvoihin perustuen
3 Työyhteisöosaaminen	Osaa toimia työyhteisön jäsenenä ja edistää yhteisön hyvinvointia Osaa toimia työelämän viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa Osaa hyödyntää tieto- ja viestintätekniikkaa oman alansa tehtävissä Kykenee luomaan henkilökohtaisia työelämäyhteyksiä ja toimimaan verkostoissa Osaa tehdä päätöksiä ennakkoimattomissa tilanteissa Kykenee työn johtamiseen ja itsenäiseen työskentelyyn asiantuntijatehtävissä Omaa valmiuksia yrittäjyyteen
4 Innovaatio-osaaminen	Kykenee luovaan ongelmanratkaisuun ja työtapojen kehittämiseen Osaa työskennellä projekteissa Osaa toteuttaa tutkimus- ja kehittämishankkeita soveltaen alan olemassa olevaa tietoa ja menetelmiä Osaa etsiä asiakaslähtöisiä, kestäviä ja taloudellisesti kannattavia ratkaisuja
5 Kansainvälistymisosaaminen	Omaa alansa työtehtävissä ja niissä kehittämisessä tarvittavan kielitaidon Kykenee monikulttuuriseen yhteistyöhön Osaa ottaa työssään huomioon alansa kansainvälisyyskehityksen vaikutuksia ja mahdollisuuksia
6 Yrittäjyysosaaminen	Ymmärtää yrityksen toiminnan ja liiketoimintaympäristön vuorovaikutuksen sekä omaksuu yrittäjyyden ja yrittäjämäisen tavan toimia ymmärtää kannattavan yritystoiminnan perusteet Osaa analysoida yrityksen toimintaa ja riskejä
7 Laadunhallintaosaaminen	Opiskelija tuntee alalle tyypilliset laatuajattelut Opiskelija ymmärtää laatuajattelun ja laatuajattelun vaatimukset

Oppimisen taidot liittyvät oman osaamisen ja oppimistapojen kehittämiseen, vastuunkantoon ryhmän oppimisesta sekä kriittiseen tiedonhankintaan, -käsittelyyn ja -arviointiin. Kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-ohjelman opintojaksoista kompetenssia rakentavat muun muassa kirjasto- ja tietopalvelualan perusteet -opintojakso sekä kaikille yhteisten perusopintojen opintojaksot. Eettinen osaaminen viittaa kykyyn ottaa vastuuta omasta toiminnastaan sekä osaamista, jolla pyritään noudattamaan ammattieettisiä ohjeita. Lisäksi eettisessä osaamisessa korostuvat kyky toimia tasa-arvoisesti, kaikki huomioon ottaen sekä kestävän kehityksen periaatteita noudattaen. Kirjasto- ja tietopalvelualan opintojaksoista kompetenssiin liittyvät kaikille yhteisten perusopintojen lisäksi muun muassa tiedonhaun ja -hankinnan opintojaksot sekä tiedon ja tapahtumien tuottamiseen liittyvät opintojaksot. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 23.5.2019].)

Työyhteisöosaaminen viittaa kykyyn toimia osana työyhteisöä erilaisissa vuorovaikutus- ja viestintätilanteissa. Tietotekninen osaaminen, verkostoituminen, päätöksentekokyky, johtamistaidot, itsenäinen työskentely sekä yrittäjyys täydentävät kompetenssin osaamisalueet. Kirjasto- ja tietopalvelualan opintojaksoista työyhteisöosaamista rakentavat muun muassa viestintään, tietotekniikkaan sekä ohjaamiseen liittyvät opintojaksot. Ongelmanratkaisuun, työtapojen kehittämiseen sekä projekti- ja hanketyöskentelyyn liittyvät taidot sisältyvät innovaatio-osaamiseen. Kirjasto- ja tietopalvelualan opintojaksoista kompetenssiin liittyvät muun muassa projekti- ja tutkimustoimintaa käsittelevät opintojaksot sekä tapahtumatuotannon opintojakso. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 23.5.2019].)

Kansainvälistymisosaaminen muodostuu taidoista, joita tarvitaan kansainvälisessä työssä ja työyhteisössä toimimisessa. Näitä taitoja ovat esimerkiksi kielitaito, kyky toimia monikulttuurisessa työyhteisössä sekä tunnistaa oman alan kansainväliset suuntaukset ja vaikutukset. Kirjasto- ja tietopalvelualan opintojaksoista kompetenssia rakentavat muun muassa osa kieliopinnoista sekä tiedonhankinnan opintojaksot. Yrittäjyysosaaminen viittaa kykyyn hahmottaa ja ymmärtää yrityksen toimintaan ja perustamiseen liittyviä asioita ja riskejä. Kompetenssiin liittyvät kirjasto- ja tietopalvelualan opintojaksoista muun muassa yritystoiminnan, kirjastoalan juridiikan sekä sosiaalisen median sisällöntuotannon opintojaksot. Viimeisenä yleisenä AMK-opintojen kompetenssina on laadunhallintaosaaminen, jolla tarkoitetaan kykyä tunnistaa

ja ymmärtää alan laatujärjestelmät ja laatuajattelu. Kirjasto- ja tietopalvelualan opintojaksoista kompetenssin alla ovat muun muassa asiakaspalveluun, kirjastopalvelujen kehittämiseen sekä kokoelmiin liittyvät opintojaksot. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu, [viitattu 23.5.2019].)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimusongelma ja -kysymykset

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millaista koulutusta kirjastoalalla ja kirjastojen henkilöstölle tarjotaan sekä kuinka koulutus vastaa kirjasto- ja tietopalvelualan ammattikorkeakouluopintojen sisältöjä Seinäjoen ammattikorkeakoulussa.

Tutkimuksen tavoitetta tukevat seuraavat kolme tutkimuskysymystä:

1. Millaisia sisältöjä kirjastoille tarjottavissa koulutuksissa on?

Koulutuksen sisältöjen tarkastelu liittyy koulutusten aiheisiin, sillä olennaisinta koulutuksissa ovat juuri niiden sisältöalueet. Koulutuksen sisällöllä tarkoitetaan sen teemaa eli koulutuksessa käsiteltävää aihetta. Tällaisia aihepiirejä voivat olla esimerkiksi pedagogiikka/ohjaustyö, lasten ja nuortenkirjastotyö, hakeutuva kirjastotyö tai tekniikkaan liittyvä koulutus.

2. Miten koulutusta organisoidaan/toteutetaan?

Tutkimuskysymyksen avulla selvitetään koulutuksen järjestämiseen liittyviä seikkoja. Koulutuksen järjestämisessä on tutkittava, kuka koulutusta järjestää, kuinka koulutus on toteutettu sekä mikä on tapahtumapaikka- ja aika. Lisäksi koulutusten maksullisuus kuuluu osaksi koulutusten järjestämistä. Koulutuksen toteutustavan tarkastelu tarkoittaa sitä, missä muodossa koulutus on järjestetty (esimerkiksi seminaari tai luento) sekä millä tavalla koulutus välitetään osallistujille: perinteisenä paikan päällä tapahtuvana kontaktikoulutuksena vai etäkoulutuksena verkkoyhteyden kautta.

Koulutuksen sisältöjen ja laadun kannalta on tärkeää tietää, kuka kirjastoille järjestää koulutusta. Koulutuksen järjestelyihin voi vaikuttaa järjestävän organisaation koko; yksittäisen kirjaston järjestämä koulutus voi poiketa resursseiltaan ja sisällöiltään paljonkin yhteistyössä järjestetystä koulutuksesta.

3. Onko koulutuksissa havaittavissa kirjastoalan AMK-opintojen opetussuunnitelman tai kirjastoalan yleisten suuntausten mukaisia sisältöjä?

Yleisille kirjastoille tarjottavan koulutuksen ja kirjastoalan AMK-opintojen sisältöjen tarkastelu auttaa hahmottamaan niiden välisiä yhteneväisyyksiä ja eroja. Tutkimuskysymyksen 1 avulla saadaan selville koulutusten sisältöjä, joita voidaan verrata kirjastoalan opetussuunnitelman sisältöihin. Samalla vertailemalla näitä aineistoja saadaan selville, kuinka hyvin ammattikorkeakoulutasoinen kirjastoalan opetus vastaa alan nykysuuntauksia sekä osaamis- ja täydennyskoulutusvaatimuksia. Tutkimuksessa tarkastellaan ja verrataan vain yleisten kirjastojen osaamisvaatimuksia alan AMK-koulutukseen, joten tieteellisten kirjastojen osaamisvaatimukset eivät ole mukana tarkastelussa.

Tarkastelemalla ja vertaamalla yleisille kirjastoille tarjottavaa koulutusta sekä kirjasto- ja tietopalvelualan AMK-opintojen sisältöä saadaan tietoa siitä, millaiset valmiudet alan AMK-opinnot antavat opiskelijoille työskennellä alalla. Samassa yhteydessä voidaan tutkia myös sitä, kuinka hyvin täydennyskoulutuksen aiheet vastaavat alan trendejä ja ilmiöitä ja vastaavasti, onko AMK-opinnoissa riittävästi alan trendejä mukailevia sisältöjä.

4.2 Tutkimusaineisto

Tutkimuksen aineisto koostuu Kirjastot.fi-palvelun koulutuskalenterin sisältämistä koulutusilmoituksista. Kirjastot.fi on avoin kirjastoalan verkkopalvelu, joka sisältää esimerkiksi tiedonhakuun, kirjallisuuteen ja musiikkiin liittyviä verkkopalveluita sekä kirjastoammattilaisille tarkoitettuja kirjastoalan palveluita, uutisia sekä tapahtuma- ja koulutusilmoituksia. (Kirjastot.fi, [viitattu 1.6.2019].)

Tämän tutkimuksen aineisto on rajattu yhden vuoden tarkastelujaksolle, vuodelle 2018. Koulutustarjonta vaihtelee vuositasolla ja kuukausittain. Manuaalisesti koulutuskalenterista laskettuna vuonna 2018 kirjastoalalla tarjottiin 223 koulutustapahtumaa. Taulukossa 7 on esitetty koulutusilmoitusten jakautuminen kuukausitasolla.

Taulukko 7. Kirjastot.fi-palvelun koulutuskalenterin koulutusilmoitusten lukumäärä kuukausittain vuonna 2018.

Kirjastot.fi-palvelun koulutuskalenterin koulutusilmoitukset vuonna 2018	
Kuukausi	Koulutuksia (kpl)
Tammikuu	4
Helmikuu	10
Maaliskuu	16
Huhtikuu	24
Toukokuu	18
Kesäkuu	4
Heinäkuu	0
Elokuu	7
Syyskuu	27
Lokakuu	62
Marraskuu	38
Joulukuu	13
Yhteensä	223

Koulutuskalenterin ilmoitukset sisältävät pääsääntöisesti tiedot koulutuksen sisällöstä, aikataulusta ja sijainnista, järjestäjästä ja järjestelyistä sekä muista mahdollisista vaatimuksista (esimerkiksi ilmoittautuminen). Lisäksi ilmoituksessa voi olla linkkejä tarkempaan kuvaukseen koulutuksesta ja sen tarjoajasta. Kuvassa 8 näkyy esimerkki koulutuskalenterin koulutusilmoituksesta.

Etusivu » Ammattikalenteri

Asiakas: kohde, kumppani vai kaiken a ja o?

Ryhmät

Koulutus ja seminaarit

Tervetuloa Turun kaupunginkirjaston **Asiakas: kohde, kumppani vai kaiken a ja o?** -koulutuksen 10.4. kello 9 – 15.30 Turussa. Koulutus lähetetään myös suorana lähetyksenä etäosallistujille.

Ilman asiakasta kirjastoa ei olisi olemassa ja asiakkaat myös rahoittavat ja omistavat julkiset palvelut. Tämän päivän yhteiskunta on palveluyhteiskunta ja asiakaspalvelun parantaminen ja sen kohdentaminen on entistä tärkeämpää. Miten asiakkaita pystytään palvelemaan ja heidän tarpeisiinsa vastaamaan? Päivän aikana kuulemme mm. Turun kaupungin uudesta monikanavaisesta asiakaspalvelukonseptista, Helsingin kaupunginkirjaston asiakaspalveluajatuksia uuden Oodi-kirjaston avaamisen kynnyksellä sekä siitä, miten vuorovaikutuskulttuurin avulla on parannettu asiakaspalvelua Turun Topinojan jätokeskuksessa.

Ilmoittaudu asiakaspalvelu-koulutukseen viimeistään pe 6.4. kello 15. Myös etäosallistujien tulee ilmoittautua.

Ilmoittautuneet voivat seurata etälähetystä omalla koneellaan. Tutustu [ohjeeseen](#) etäkoulutukseen osallistumisesta.

Kaupunki	Turku
Sijainti	Linnankatu 2, 20100 Turku
Alkaa	Ti, 10.4.2018 – 09:00
Päätyy	Ti, 10.4.2018 – 15:30
Organisaatio	Turun kaupunginkirjasto
Yhteyshenkilö	Anne Heino
Sähköposti	anne.ma.heino@turku.fi
Verkkosivu	Lisätietoa ja ilmoittautuminen Lounais-Suomen kirjastojen extranetissa

- [Export to Google Calendar](#)
- [Download as iCalendar / .ics](#)

Kuva 8. Esimerkki Kirjastot.fi-palvelun koulutuskalenterin koulutusilmoituksesta (Kirjastot.fi, [viitattu 1.7.2019]).

Koulutusten ilmoittaminen kalenteriin on järjestäjän ja kirjastojen vastuulla, joten kaikkea alan koulutusta kalenterissa ei välttämättä ole. Tämä on hyvä tiedostaa, sillä tutkimuksen ulkopuolelle saattaa jäädä osa koulutustarjonnasta. Alueellista kehittämistehtävää hoitavat kirjastot sekä aluehallintovirastot laittavat kuitenkin pääsääntöisesti järjestämänsä koulutukset kalenteriin. Koulutuskalenterin otanta on kuitenkin riittävän laaja antamaan käsitys siitä, millaista koulutusta kirjastoille tarjotaan yleisellä tasolla.

Tutkimuksessa tarkastellaan myös Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjastoalan opintojen ja Kirjastot.fi-koulutuskalenterin sisältöjen kohtaamista. Tutkimuksen aineisto koostuu siis koulutuskalenterin sisällön lisäksi Seinäjoen ammattikorkeakoulun lukuvuoden 2019–2020 opetussuunnitelmasta ja sen sisältämistä kirjasto- ja tietopalvelualan opintokokonaisuuksista ja niiden kuvauksista. Opetussuunnitelmasta tarkastellaan opintokokonaisuuksia ja niihin liittyviä moduuleja sekä yksittäisiä opintojaksoja erityisesti niiden sisältöjen ja teemojen kautta. Opetussuunnitelma ja siihen liittyvät opintokokonaisuuksien kuvaukset löytyvät Internetistä.

Tutkimusaineistoon sisältyy myös kirjasto- ja tietopalvelualan kompetenssit eli osaamisalueet, kompetenssien kuvaukset sekä niihin liittyvät yksittäiset opintojaksot. Kompetensseja on määritelty viisi kappaletta ja jokaiselle kompetenssille on kirjattu neljästä kuuteen kuvausta. Yksittäisten opintojaksojen kompetensseja ei analysoida tarkemmin tässä työssä, vaan tutkimus keskittyy laajempiin viiteen kompetenssiin, jotka antavat hyvän yleiskuvan kirjasto- ja tietopalvelualan opintojen osaamisalueista sekä -tavoitteista.

Koulutuskalenterin koulutusilmoitusten sekä Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelualan opetussuunnitelman, kompetenssien ja niiden kuvausten lisäksi tutkimusaineistoon liittyy myös kirjastoalan yleisiä trendejä esille tuovia raportteja, kuten kansainvälisen kirjastojärjestön IFLAn trendiraportti. Täydennyskoulutuksen vertaamisessa kirjastoalan yleisiin osaamisvaatimukseen tarvitaan tutkimuksen tueksi osaamiskartoituksia. Kirjastoalan työntekijöiden osaamistarpeita kartoittaneista selvityksistä mukana on Suomen kirjastoseuran tekemä kartoitus kirjastoalalla vaadittavista kompetensseista.

4.3 Tutkimusmenetelmät

Tutkimuksessa käytetään sekä kvalitatiiviselle että kvantitatiiviselle tutkimukselle tyypillisiä tiedonkeruu- ja analysointimenetelmiä. Tutkimusaineisto on tekstimuodossa verkkosivustolla ja sen keruu tehdään manuaalisesti Kirjastot.fi-palvelun koulutuskalenterista. Koulutusilmoitukset käydään yksitellen läpi. Aineiston keruussa ja analyysissä käytetään luokittelua, teemoittelua sekä sisällön erittelyä ja sisällönanalyysiä.

Koulutusten sisältöjen ja kouluttajien selvittämiseksi aineisto käydään läpi lukemalla ja tulkitsemalla ilmoituksia. Aineiston analysointi tapahtuu aluksi teemoittelun avulla. Teemoittelussa aineistoa luokitellaan sen ominaisuuksien perusteella (Kananen 2008, 91; Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Aineistosta nousee esiin teemoja, joiden kautta aineistoa tarkastellaan. Jokaisen koulutuksen luokittelu sekä teemojen valinta ja nimeäminen vaatii tulkintaa. Tutkimuksessa nousee esiin tutkijan oma käsitys aiheesta ja sen viitekehyksestä, mikä vaikuttaa tulkintaan (Kananen 2008, 96).

Koulutusilmoitusten analysoinnissa käytetään sisällön erittelyä, jolla ilmoitusten sisältöjä käydään läpi. Sisällön erittelyssä dokumentteja ja tekstejä analysoidaan ja puretaan osiin kvantitatiivisesti (Tuomi & Sarajärvi 2009, 106). Tässä tutkimuksessa käydään läpi ja tutkitaan, mihin eri luokkiin koulutuksia voidaan jakaa niiden teemojen perusteella. Kunkin koulutuksen aihe määrää sen teeman, jonka alle ilmoitus määritellään. Näitä teemoja voivat olla koulutuksen mukaan esimerkiksi pedagogiikka, lasten ja nuorten kirjastotyö, hakeutuva kirjastotyö tai kirjastoaineistot. Teemojen nimeäminen tapahtuu luokittelun alussa. Luokittelun selkeyttämiseksi useaan eri teemaan mahdollisesti kuuluvat koulutukset luokitellaan vain yhden, koulutusta pääasiassa määrittävän teeman alle.

Sisällönanalyysin avulla koulutuskalenterin ilmoituksia ja niiden sisältämää tekstiaineistoa tutkitaan laadullisesti. Tuomen ja Sarajärven (2009, 106) mukaan sisällönanalyysin tarkoituksena on kuvata lähteiden sisältöä sanallisesti eli tulkita tekstiaineistoa. Tässä tutkimuksessa sisällönanalyysin avulla tutkitaan koulutusilmoitusten sisältämää ilmoitustekstiä; analysoidaan, mitä aiheita koulutus käsittelee, kuka koulutusta järjestää ja kuinka koulutus toteutetaan.

Koulutuskalenterin ilmoitusten aineistonkeruussa ja analysoinnissa käytetään myös kvantitatiivisen tutkimuksen menetelmiä. Koulutustarjonnan laajuuden selvittämiseksi koulutusten lukumäärä lasketaan, taulukoidaan ja tilastoidaan. Koulutusten määrä lasketaan sekä kuukausi- että vuositasolla. Näin lukuja voidaan vertailla ja etsiä syitä mahdollisiin eroihin. Numeerinen aineisto vaatii kuitenkin aina tulkintaa, kun halutaan selvittää syitä numerojen taustalla.

Teemoittelua voidaan käyttää myös Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelualan opetussuunnitelman ja opintokokonaisuuksien kuvausten analysointiin. Aineistosta nostetaan esiin niitä kuvaavia aihekokonaisuuksia. Kirjastot.fi-palvelun koulutuskalenterin ilmoitusten (erityisesti koulutusten aiheiden) ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun opetussuunnitelman sisältöjen (opintojaksojen teemat/opintokokonaisuudet) kohtaamisen tutkimisessa tehdään vertailevaa tutkimusta. Aineistoista esiin nousseita teemoja voidaan vertailla ja niiden eroja ja yhteneväisyyksiä tarkastella tarkemmin. Koulutuksista sekä opetussuunnitelmasta vertaillaan niiden aiheiden/teemojen lisäksi myös sitä, kuinka AMK-opintojen kirjastoalan kompetenssit asettuvat suhteessa täydennyskoulutukseen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, näkyykö täydennyskoulutuksessa kirjastoalan AMK-opintojen kompetenssien mukaisia sisältöjä.

Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelualan opetussuunnitelman sisältöjen sekä kompetenssien analysoimisessa käytetään sisällönanalyysiä. Samoin IFLAn trendiraportin sekä Suomen kirjastoseuran kirjastoalan osaamistarpeiden selvityksen analysoimisessa on sisällönanalyysin avulla selvitetty, mitkä asiat teksteistä nousevat esille ja kuinka niitä voidaan verrata koulutuskalenterin ilmoituksiin sekä Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelualan opetussuunnitelmaan.

5 KIRJASTOALAN KOULUTUSTARJONTA

Koulutuksella voidaan viitata useisiin erimuotoisiin ja -sisältöisiin kokonaisuuksiin. Useimmiten koulutusten tarjoajat ja vastaanottajat määrittelevät koulutuksen omilla aloillaan heidän päämääriensä ja näkemystensä mukaan. Karkeasti katsottuna koulutuskenttä voidaan jakaa tutkintoon johtavaan peruskoulutukseen sekä osaamista täydentävään koulutukseen. Peruskoulutuksella pyritään tarjoamaan koulutukseen osallistujalle valmis tutkinto, jolloin myös opinnot ovat pidempikestoisia sekä muodostuvat eri opintokokonaisuuksista. Osaamista täydentävä koulutus antaa useimmiten jo tutkinnon hankkineelle osallistujalle lisätietoa ja -valmiuksia oman työnsä suorittamiseen. Käytän jatkossa osaamista täydentävästä koulutuksesta nimitystä täydennyskoulutus.

Suomen kirjastoseuran koulutus- ja tutkimustyöryhmän tekemästä raportista nousi esiin, että kirjastoalalla tarjottava koulutus on monimuotoista ja -sisältöistä. Täydennyskoulutuksella viitataan asiayhteyden mukaan moniin eri sisältöihin ja muotoihin. (Suomen kirjastoseura 5.6.2017, 9-10) Tässä tutkimuksessa täydennyskoulutuksen katsotaan olevan niin sanottua tutkintoa ja osaamista täydentävää koulutusta, jonka järjestäjiä ovat alueellista kehittämistehtävää hoitavat kirjastot ja aluehallintovirastot. Myös Kirjastot.fi-palvelun koulutuskalenterin ilmoituksista nousi vahvasti esiin näkemys, jonka mukaan kalenterissa ilmoitetut koulutukset ovat juuri osaamista vahvistavaa täydennyskoulutusta.

Tässä luvussa eritellään tarkemmin Kirjastot.fi-palvelun koulutuskalenterin koulutusilmoituksia vuodelta 2018. Koulutusilmoituksista on erittelyn ja analyysin avulla nostettu esiin koulutusten sisältöihin, tarjoajiin ja vetäjiin sekä saavutettavuuteen liittyviä näkökulmia. Koulutusten sisällöissä tarkastellaan niiden teemoja ja aiheita, kestoa sekä toteutustapaa. Koulutusten vetäjiä ja kouluttajia analysoidaan toisessa luvussa lähinnä siitä näkökulmasta, miten koulutuksen aihe ja kouluttaja(t) kohtaavat. Kolmannessa ja viimeisessä luvussa tutkitaan koulutusten saavutettavuutta eli sitä, kuinka ja kuka koulutuksiin voi osallistua tai onko koulutukseen osallistumiselle määritelty ehtoja tai rajoitteita. Saavutettavuuteen liittyviä asioita ovat esimerkiksi koulutuksen välitystapa, kustannusasiat, ilmoittautuminen sekä tapahtumapaikka.

5.1 Koulutusten sisällöt

Teemat. Kirjastot.fi-palvelun koulutuskalenterin vuoden 2018 koulutusilmoituksista nousi esiin useita eriaiheisia ja -sisältöisiä koulutuksia. Koulutusten aihepiirit liittyvät enemmän tai vähemmän kirjastoalalla tehtävään työhön. Sisällöt vaihtelevat myös koulutuksen tarjoajan mukaan; kouluttajaorganisaatio voi tulla kirjastoalalta, sen ulkopuolelta tai molemmista. Koulutuksen sisältö määräytyy siis osallistujien lisäksi pitkälti siitä, mikä on kouluttajan tausta ja päämäärä.

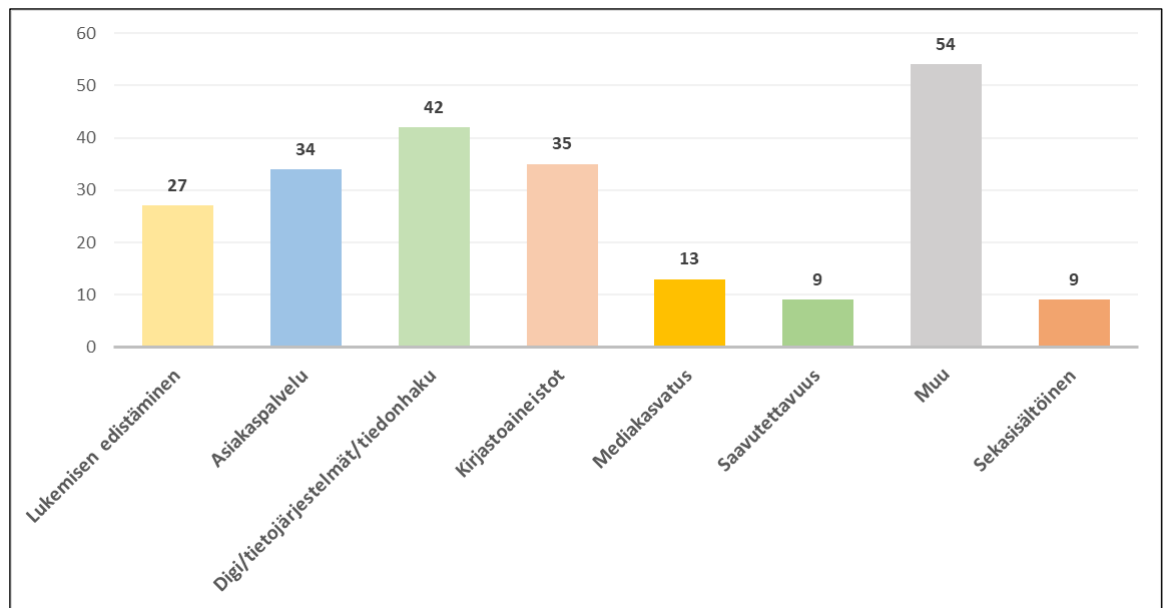
Koulutusten määrittely tiettyyn luokkaan tapahtui niiden pääasiallisen teeman mukaan. Toisin sanoen monisisältöiset koulutukset on pyritty luokittelemaan niiden pääteeman mukaan vain yhteen luokkaan. Vaikeissa tapauksissa, joissa koulutuksen rajaaminen vain yhteen luokkaan on ollut mahdotonta, ne on luokiteltu sekasisältöisiin koulutuksiin. Lisäksi koulutusten jakaminen piti tehdä rajattuun määrään muutamia luokkia, sillä kalenterissa oli myös vain yhden aihepiirin koulutuksia, jolloin luokkiakin olisi tullut liikaa.

Koulutusten valinnasta ja tarjonnasta niiden aiheiden näkökulmasta koulutuskalenteriin on vaikea sanoa, sillä ilmoitusten tallentamisesta ei ole mainittu paljoakaan Kirjastot.fi-sivustolla. On siis haastavaa todeta, miksi esimerkiksi Itä-Suomessa on tarjottu seminaari lukemisen merkityksestä juuri lokakuussa. Todennäköisesti AKE-kirjastot sekä aluehallintovirastot ovat kyselleet alueidensa kirjastoilta sen hetken koulutustarpeita, minkä mukaan koulutuksia on järjestetty ja toteutettu.

Koulutusten aihepiireissä ja teemoissa oli paljon vaihtelua. Ilmoituksista voitiin kuitenkin nostaa esiin muutamia suurempia teemoja, joihin ilmoitukset voitiin luokitella. Koulutukset on jaettu kahdeksaan eri luokkaan niissä käsiteltyjen teemojen mukaan. Luokat ovat seuraavat:

- Lukemisen edistäminen
- Asiakaspalvelu
- Digi/tietojärjestelmät/tiedonhaku
- Kirjastoaineistot
- Mediakasvatus
- Saavutettavuus

- Muu
- Sekasisältöinen

Kuvio 1. Koulutusten lukumäärä luokittain (N=223).

Lukemisen edistämiseen liittyvät koulutukset sisälsivät lukemisharrastukseen, lukemisen tukemiseen ja lukuinnostuksen levittämiseen kuuluvia aiheita. Myös kirjavinkkaukseen liittyvät koulutustapahtumat on laskettu mukaan tähän luokkaan. Kirjallisuuteen, esimerkiksi kaunokirjallisuuteen, liittyvät koulutustapahtumat on pääasiassa luokiteltu kirjastoaineistot-kategoriaan, jollei koulutuksista käy ilmi lukemista edistävä tavoite. Lukemiseen ja lukemisen edistämiseen liittyvät koulutukset olivat määrällisesti yksi eniten edustetuista luokista koulutuskalenterissa. (Kuvio 1.)

Asiakaspalvelu oli lukemisen ohella toinen suuri koulutusten teema. Lukumäärällisesti asiakaspalveluaiheisia koulutuksia oli vuoden 2018 aikana 34 kappaletta. (Kuvio 1.) Asiakaspalveluun liittyneiden koulutusten pääasiallisena aiheena oli asiakkaan kohtaaminen kirjastotyössä. Teema pitää sisällään koulutuksia, joissa on käsitelty eri asiakasryhmiä kirjaston asiakkaina, esimerkiksi senioreita tai nuoria. Asiakaspalveluun on laskettu mukaan myös kirjaston viestintään liittyneet koulutukset, sillä onhan viestinnässä kyse asiakkaan suuntaan tapahtuvasta vuorovaikutuksesta. Lisäksi ohjaamiseen ja ohjaustaitoihin liittyvät koulutukset on katsottu osaksi asiakaspalvelua, jos niiden pääasiallinen sisältö lähtee asiakkaiden ohjaamisen ja

opastamisen kouluttamisesta. Asiakaspalvelun alle on luettu myös lasten- ja nuortenkirjastotyötä käsittelevät koulutukset. Lasten- ja nuortenkirjastotyöhön liittyvät koulutukset olisi voinut sisällyttää myös kirjastoaineistot-luokkaan, jos ohjaavana tekijänä luokittelussa olisi ollut kokoelmat ja siihen liittyvä työ.

Yksi kirjastoalaa ja myös muita aloja haastavista ja jo haastaneista aiheista on digitalisaatio. Tämä nousikin yhdeksi suureksi teemaksi koulutuskalenterin ilmoituksista; digiaiheisia koulutuksia oli yhteensä 42 kappaletta vuoden 2018 aikana. (Kuvio 1.) Digitalisaatioon liittyneitä koulutuksia oli laidasta laitaan alkaen digiopastusten ja -palveluiden tarjoamisesta kirjastoissa. Samaan teemaan luokiteltiin mukaan koulutukset, joissa käsiteltiin verkkopalveluita sekä digiosaamista ja -tukea. Myös erilaiset tietojärjestelmiin, esimerkiksi tiedonhakupalvelu Finnaan, sekä tiedonha-kuun liittyneet koulutukset sisältyivät luokittelussa digikoulutuksiin.

Kirjastoaineistoja käsittelevien koulutusten pääasiallinen sisältö liittyi kirjastojen kokoelmiin sekä kirjallisuuteen. Luokkaan liittyvissä koulutuksissa aiheina ovat esimerkiksi elokuvat, musiikki, pelit ja kirjallisuus kirjastojen aineistona. Tähän kategoriaan on laskettu mukaan myös koulutukset, joissa on käsitelty kirjastojen kokoelmatyötä, sillä se on työtä, jossa ollaan kirjaston aineistojen ja sisältöjen kanssa tekemisissä. Myös kirjastoaineistoja käsitteleviä koulutuksia oli suhteellisen paljon verrattuna muihin luokkiin, yhteensä 35 kappaletta. (Kuvio 1.)

Kirjastoissa tapahtuva mediakasvatuksellinen ja pedagoginen työ on ottanut paikkansa kirjastoammattilaisten työnkuvassa. Tämä näkyi myös koulutuskalenterissa, jossa mediakasvatukseen liittyviä koulutuksia oli tarjolla jonkin verran. Lukumäärällisesti koulutuksia oli vuoden 2018 aikana 13 kappaletta. (Kuvio 1.) Mediakasvatuksen alle on luettu kaikki pedagogiikkaa ja medialukutaitoa käsittelevät aiheet. Monissa koulutuksissa mediakasvatus on liitetty kirjastoaineistojen ympärille, esimerkiksi kirjallisuuteen tai peleihin ja musiikkiin. Tällaisissa tapauksissa nämä koulutukset on luettu mukaan mediakasvatuksen alle, mikäli koulutuksissa on selvä mediakasvatuksellinen ja pedagoginen näkökulma.

Kirjastojen ja kirjastoaineistojen saavutettavuus näkyi koulutuskalenterissa lähinnä aiheeseen liittyvien toimijoiden, kuten asiantuntijakeskus Celian, tarjoamina koulu-

tustapahtumina. Koulutuksissa on käsitelty verkkopalvelujen sisältöjen ymmärrettävyyttä ja selkeyttä sekä selkokieltä. Koulutuksista nousi esiin myös yksittäisten kirjastojen tai kirjastokimppojen saavutettavuuteen liittyviä hankkeita, joissa on pyritty parantamaan kirjastojen ja aineistojen saavutettavuutta. Myös kirjastojen tilojen esteettömyyttä käsittelevät koulutukset on sisällytetty saavutettavuuden alle. Määrällisesti saavutettavuuteen liittyviä koulutuksia oli luokista vähiten, yhteensä yhdeksän kappaletta. (Kuvio 1.)

Koulutuskalenterista nousi esiin myös monia yksittäisiä eri aihepiireihin liittyviä koulutuksia. Näitä aiheita käsitteleviä koulutustapahtumia oli vain yksi tai muutama per aihe eli ne eivät erottuneet kalenterista suurempana edustavuutena. Tästä syystä yksittäisten aiheiden muutamat koulutukset on niputettu yhdeksi luokaksi, *muu*. Koulutuskalenterista tähän luokkaan sisällytetyissä koulutuksissa on käsitelty eri aiheita laajalta alalta. Tästä syystä *muu*-luokka muodosti suurimman luokan määrällisesti; vuoden 2018 aikana järjestettiin yhteensä 54 tähän luokkaan kuulunutta koulutusta. (Kuvio 1.)

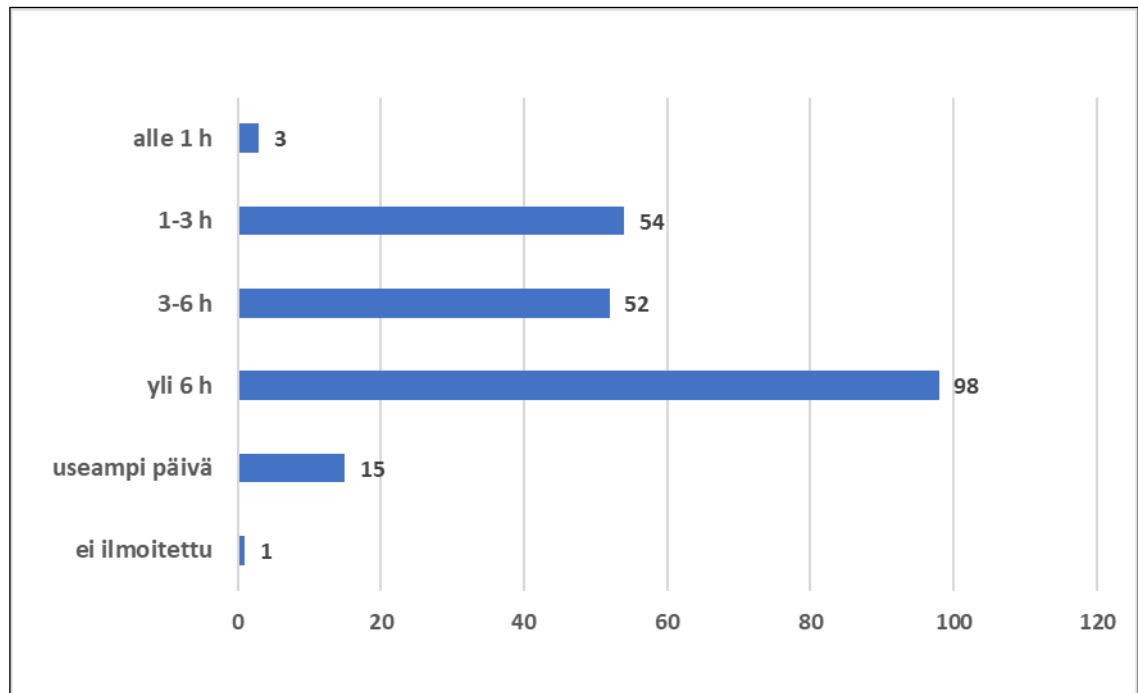
Suuresta joukosta erisisältöisiä koulutuksia voidaan nostaa esiin muutamia selvästi erottuvia ja koulutusten sisällöissä toistuvia aiheita: kirjastojen lainsäädäntö, kielten opiskelu ja oppiminen sekä johtaminen. Lainsäädäntöä koskevissa koulutuksissa keskityttiin pääasiassa kirjastolain vaikutuksiin kirjastoissa sekä osallisuuden ja demokratian kehittämiseen kirjastotyössä. Kielten oppimista tukevia koulutustapahtumia kalenterissa oli muutama, ja ne liittyivät poikkeuksetta joko englannin kielen kielitaidon kehittämiseen tai kielten oppimista tukevan LanGo-kielisovelluksen esittelyyn. Johtamista käsittelevät koulutukset sisälsivät aiheita tietojohdamisesta sekä kirjastopalveluiden ja asiakkaiden johtamisesta.

Muita yksittäisiä koulutusten teemoja olivat kirjastojen tiloihin liittyvät aiheet, tapahtumatuoanto (tapahtumien järjestäminen), kumppanuus ja yhteistyö muiden toimijoiden kanssa, osaamisen kehittäminen ja vaikuttavuus. Tulevaisuuden ennakointi sekä kirjastotyön ja kirjastojen tulevaisuus näkyivät myös monen koulutuksen sisällöissä. Myös erilaisia kirjastokimppojen hankkeisiin, esimerkiksi omatoimikirjastoihin, liittyviä koulutustapahtumia ja esittelyitä oli kalenterissa jonkin verran, samoin itse hanketyötä käsitteleviä koulutuksia.

Koulutuskalenterissa oli myös muutamia koulutustapahtumia, joiden selkeää teemaa oli vaikea määritellä. Nämä koulutukset muodostavat luokan, joka on nimetty *sekasisältöiseksi*. Luokittelun perusteella sekasisältöisiä koulutustapahtumia järjestettiin yhdeksän kappaletta vuoden 2018 aikana. (Kuvio 1.) Teeman määrittelyn haasteena on ollut koulutustapahtuman sisältöjen sekalaisuus, monipuolisuus sekä yhtenevän teeman puute. Sekasisältöisiin koulutustapahtumiin on sisällytetty pääasiassa erilaisia kirjastopäiviksi nimettyjä tilaisuuksia. Kalenterissa tällaisia tapahtumia olivat esimerkiksi Opetus- ja kulttuuriministeriön kirjastopäivät, Uudenmaan kirjastopäivä, Kirjastonjohtajien neuvottelupäivä sekä Kirjastoautopäivät. Koulutuspäivien aikana käsiteltiin useita eri aiheita, esimerkiksi Opetus- ja kulttuuriministeriön kirjastopäivien ohjelmasta voidaan nostaa esiin teemoja lukemisesta digiasioihin ja osaamiseen.

Kesto. Koulutusilmoitusten yhteydessä on mahdollista ilmoittaa myös koulutuksen kesto alkamis- ja päättymisaikojen muodossa. (Kuva 1.) Useimmissa ilmoituksissa näkyy koulutuksen alkamis- ja päättymispäivä sekä tarkemmat kellonajat. Koulutusilmoituksissa on saatettu vielä erikseen mainita kestoajat ohjelmille. Esimerkiksi seminaarimuotoisissa koulutuksissa esitysten tai luentojen kestot on voitu ilmoittaa erikseen. Tarkastelussani olen tutkinut vain koulutusten kokonaiskestoja.

Koulutusten keston perusteella voidaan tehdä tulkintoja koulutuksen laajuudesta ja sisällöstä sekä mahdollisesti myös tasosta. Esimerkiksi puolen tunnin koulutuksessa ei välttämättä päästä samalle tasolle aiheeseen perehtymisessä verrattuna koko päivän kestävään usean tunnin pituiseen koulutukseen. Kestosta voidaan myös mahdollisesti päätellä, millaisessa muodossa koulutus on järjestetty ja millaisia toteutusmuotoja koulutuksessa on käytetty. Esimerkiksi työpajatyöskentely voi vaatia enemmän aikaa perinteiseen luentomuotoiseen koulutukseen verrattuna.

Kuvio 2. Koulutusten kesto tunteina/päivinä (N=223).

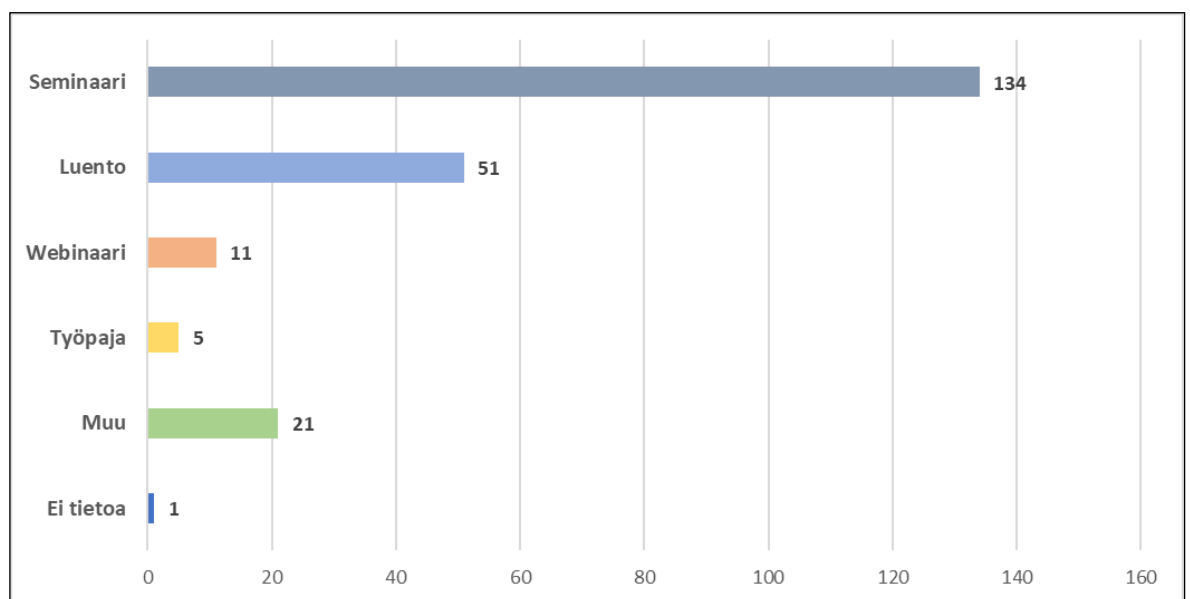
Lähes kaikissa koulutuskalenterin ilmoituksissa oli merkintä koulutuksen kestosta; vain yhdessä ilmoituksessa tieto puuttui. Koulutusilmoitusten perusteella suurimmalle osalle koulutuksista kestoksi oli määriteltä yli kuusi tuntia. Kestoltaan pisin kalenteriin merkitty koulutus oli kahdeksan ja puoli tuntia. Yhdestä kolmeen tuntiin sekä kolmesta kuuteen tuntiin kestoisia koulutuksia oli molempia kalenterissa lähes saman verran. Kestoltaan alle tunnin pituisia koulutuksia oli vain kolme kappaletta. Alle tunnin kestoiset koulutukset olivat tyypiltään lyhyitä verkkoluentoja tai tietois-kuja. Useamman päivän kestoisia koulutustapahtumia oli kalenterissa 15 kappaletta. Suurin osa näistä koulutuksista oli kirjastopäiviksi nimettyjä kahden päivän mittaisia tilaisuuksia. Yhden koulutuspäivän kesto näissäkin tapauksissa oli noin kolmesta tunnista seitsemään tuntiin eli hyvinkin normaali verrattuna yhden päivän aikana toteutettuihin koulutuksiin. Kuviossa 2 on esitetty koulutusten kesto.

Koulutusten kokonaiskeston perusteella voidaan todeta, että suurin osa koulutuksista mahtuu kestoltaan perinteisen kahdeksan tunnin työpäivän sisään. Suurin osa lyhytkestoisista muutaman tunnin pituisista koulutuksista oli tyypiltään yhden tai kahden henkilön vetämiä webinaareja ja verkkoluentoja. Normaalin työpäivän kestoiset koulutukset olivat toteutustavaltaan perinteisiä seminaareja tai luentoja, joissa

ohjelma rakentui useamman kouluttajan ja aiheen ympärille. Useamman tunnin kestoisten koulutusten ilmoituksissa oli myös useammin mainittu toteutusmuotona työpaja tai muu osallistava toimintatapa.

Toteutusmuoto. Koulutusten toteutusmuoto on olennainen osa koulutusta; se, kuinka koulutuksen sisältö toteutetaan ja tarjotaan osallistujille, muodostaa pitkälti rungon koko koulutuksen sisällölle ja ohjelmalle. Koulutusilmoituksissa toteutusmuotoa ei välttämättä ole suoraan ilmoitettu, vaan se selviää koulutusilmoituksen tekstiosasta tai useimmissa ilmoituksissa liitteenä olleesta koulutuksen tarkemmasta ohjelmasta. Osassa ilmoituksia oli toki mainittu kyseessä olevan esimerkiksi luento, seminaari tai työpaja, mikä kävi useimmiten ilmi koulutusilmoituksen otsikosta tai ilmoitustekstistä. Monien ilmoitusten otsikoissa oli mainittu sana *koulutus* ja *koulutuspäivä* tai valittu otsikoksi jokin koulutuksen teemaa kuvaava lause, joten vain otsikoita silmäilemällä ei voinut päätellä koulutuksen toteutustapaa. Useimmiten koulutuksen toteutusmuodon päättely jää osallistujan vastuulle, jollei sitä ole suoraan koulutusilmoituksessa mainittu.

Kuvio 3. Koulutusten toteutusmuoto (N=223).

Koulutuskalenterin vuoden 2018 ilmoituksista voidaan nostaa selkeästi esiin viisi koulutusten toteutusmuotoa. Ylivoimaisesti suosituin koulutusten toteutusmuoto oli seminaari, jonka muodossa toteutettiin 134 koulutusta. Näissä koulutustapahtumissa ohjelma rakentui useamman vierailijan esityksistä ja luennoista. Seuraavaksi eniten koulutusten toteutusmuotona suosittiin perinteistä luentotilaisuutta, jossa

koulutus tapahtuu yksittäisten vetäjien luennoimana. Luentomuotoisia koulutuksia järjestettiin vuoden 2018 aikana 51 kappaletta. Verkkomuotoisia Internetin välityksellä tarjottavia seminaareja ja luentoja, webinaareja, oli yksitoista kappaletta vuonna 2018. Työpajamuotoiset koulutukset, ”workshopit”, otettiin omaksi luokaksi esimerkkinä nykyään yleistyvistä osallistavasta koulutusmuodosta. Työpajoja selkeästi havaittavana koulutusmuotona oli viidessä koulutuksessa. Loput yksittäiset koulutusten toteutusmuodot on niputettu luokkaan *muu*, joka sisältää 21 koulutus-tapahtumaa. Tässä ryhmässä on koulutusilmoitusten perusteella erilaisia kursseja, keskustelutilaisuuksia, kirjavinkkausmuotoista koulutusta sekä livestriimauksen muodossa lähetettävää tapahtumaa. Yhdessä koulutusilmoituksessa ei ollut tietoa koulutuksen sisällöstä tai toteutuksesta. Kuviossa 3 on esitetty koulutusten toteutusmuotojen jakautuminen.

Monissa perinteisissä luento- tai seminaarimuotoisissa koulutuksissa oli elementtejä osallistavasta toiminnasta. Tällaista toimintaa koulutusilmoitusten perusteella ovat esimerkiksi luentojen välissä olevat keskustelut, ryhmätyöskentelyt ja harjoitukset. Näin ollen osa seminaari- tai luentomuotoisista koulutuksista voitaisiin luokitella myös osallistaviin koulutustapahtumiin. Toisaalta myös työpajamuotoisissa koulutuksissa saattaa olla osa koulutuksesta luennointia, joten rajanveto luokkien välillä on haastavaa ja häilyvää. Koska kaikissa ilmoituksissa ei ollut selkeästi mainittu tai niistä ei ollut suoraan tulkittavissa toteutustapaa, on koulutusten luokittelussa toteutusmuotoihin pakostakin jonkin verran tutkijan omaa tulkintaa.

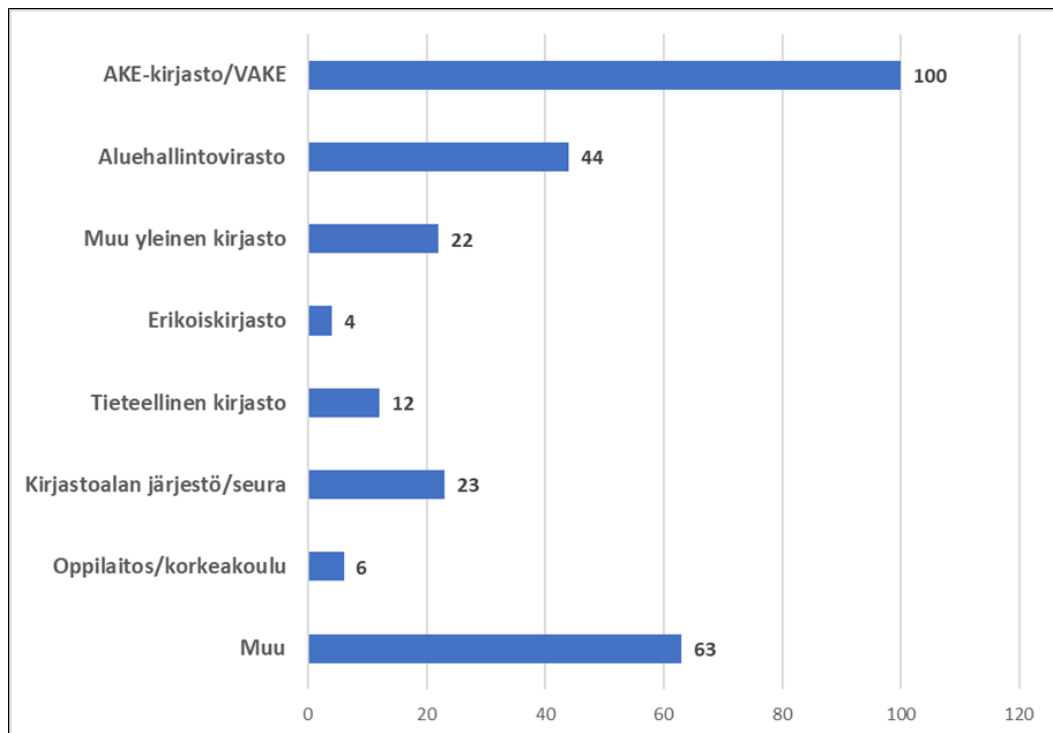
5.2 Koulutusten järjestäjät ja vetäjät

Kirjastot.fi-palvelun koulutuskalenterin pääasiallisina käyttäjinä ovat sekä kirjastoalan ammattilaiset että monet sidosorganisaatiot; kirjastojen työntekijät, asiantuntijat, yhteistyökumppanit sekä monet muut kirjastoalaan liittyvät organisaatiot. Kalenterin voidaan ajatella palvelevan koulutusten hakijoina kirjastojen työntekijöitä sekä koulutusten ilmoittamisväylänä erilaisia koulutuksen tarjoajia ja kouluttajia.

Koulutuksen järjestämisessä on otettava huomioon niin koulutuksen tarjoaja kuin itse varsinaisen koulutustilaisuuden kouluttajat ja vetäjät. Kirjastot.fi-palvelun koulu-

tuskalenterissa on ilmoitusten yhteydessä useimmiten mainittu koulutusorganisaatio eli koulutuksen järjestäjä. Koulutustilaisuuksien kouluttajat ja vetäjät on myös useimmissa tapauksissa ilmoitettu koulutusilmoitusten tekstissä tai tarkemmassa ohjelmassa. Joissakin tapauksissa koulutuksen järjestämisestä vastaava organisaatio oli kyllä mainittu, mutta itse kouluttajista ei ollut saatavilla tarkempaa tietoa. Näissä ilmoituksissa koulutuksen järjestäjäksi oli usein ilmoitettu yksittäinen kirjasto, ja koulutuksen aiheena oli tietty rajattu aihe, esimerkiksi englannin kielitaidon kehittäminen kirjastotyössä. Kun mainintaa kouluttajista ei ole, jää lukijan vastuulle arvailla, vastaako järjestäjäorganisaatio myös itse kouluttamisesta, esimerkiksi järjestämällä kirjaston omia työntekijöitä koulutuksen vetäjiksi.

Koulutusten järjestäjät. Vuoden 2018 koulutusilmoituksissa näkyy useita koulutuksen järjestäjiä. Organisaatioita on kirjastoalalta, tietopalvelualalta sekä kulttuurialoilta. Järjestäjät ovat pääosin julkiselta puolelta; yksityisiä koulutuksen tarjoajia on muutamia. Kaikkiaan koulutusilmoituksissa on 274 mainintaa koulutusorganisaatioista. (Kuvio 4.) Luku sisältää jokaisen koulutuksen ilmoituksessa listatun järjestäjäorganisaation. Tämän takia organisaatioiden lukumäärä on suurempi kuin itse koulutusten lukumäärä; sama organisaatio on voinut järjestää useita koulutuksia, tai yhtä koulutusta on voinut olla järjestämässä useampi organisaatio.

Kuvio 4. Koulutusilmoituksissa mainitut koulutusten järjestäjäorganisaatiomaininnat (N=274).

Alueellista kehittämistehtävää hoitavat kirjastot ja aluehallintovirastot korostuvat määrällisesti suurimpina koulutusten järjestäjinä koulutuskalenterin ilmoituksissa. AKE-kirjastojen osuus kaikista koulutusilmoituksissa mainituista järjestäjäorganisaatioista on määrällisesti suurin; ilmoitusten 274 organisaatiomaininnasta AKE-kirjastoilla on 100 mainintaa. AKE-kirjastojen joukkoon on laskettu myös valtakunnallista kehittämistehtävää (VAKE) hoitava Helsingin kaupunginkirjasto, josta on merkintöjä koulutuksen järjestäjänä muutamassa ilmoituksessa. (Kuvio 4.)

Aluehallintovirastojen määrällinen osuus kaikista koulutusten organisaatiomerkinnoistä on 44 kappaletta. Kaikista Manner-Suomessa toimivista viidestä aluehallintovirastosta on merkintä jonkin koulutuksen järjestäjänä. Aluehallintovirastojen järjestämien koulutusten sisällöt vaihtelevat. Selkeänä pisteenä aineistosta nousee esille aluehallintovirastojen suuri osuus erilaisten lainsäädäntöön liittyvien koulutuspäivien sekä esimerkiksi saavutettavuuteen ja myös lukemisen edistämiseen liittyvien koulutusten järjestäjänä. (Kuvio 4.)

Muiden kuin alueellista kehittämistehtävää hoitavien yleisten kirjastojen määrä koulutusten tarjoajina on melko maltillinen verrattuna AKE-kirjastoihin, mikä kertonee koulutusvastuun painottumisesta yhdelle kirjastolle toimialueellaan. Muu yleinen kirjasto mainitaan 22 kertaa koulutuksen järjestäjänä. Koulutusten järjestäjinä ovat ilmoitusten perusteella yleensä hieman suuremmat kaupunginkirjastot, joilla on enemmän resursseja verrattuna pienempiin kunnankirjastoihin. Samansuuruinen osuus on myös kirjastoalalla toimivilla järjestöillä ja seuroilla: 23 mainintaa koulutuksen järjestäjänä. Kirjastoalan järjestöihin ja seuroihin lukeutuvat esimerkiksi sellaiset toimijat, kuten Suomen kirjastoseura ja sen työryhmät, Kirjavinkkariyhdistys sekä IFLA. Järjestöjen tarjoamien koulutusten aiheet liittyvät enemmän järjestöjen omaan painopiste- ja osaamisalueeseen. Esimerkiksi Kirjavinkkariyhdistys järjestää lukemisen edistämiseen liittyvää koulutusta ja Informaatiotutkimuksen yhdistys tiedonhaun koulutusta. Kirjastoseura yleisenä kirjastoalan seurana tarjoaa koulutusta monista eri aiheista. (Kuvio 4.)

Tieteelliset kirjastot ja erikoiskirjastot järjestävät muutamia koulutuksia koulutuskalenterin mukaan. Tieteellisiä kirjastoja mainittiin koulutusten järjestäjinä 12 kertaa, erikoiskirjastoja vain neljä kertaa. Tieteellisten kirjastojen ja osin myös erikoiskirjas-

tojen järjestämissä koulutuksissa korostuu tiedonhankinta sekä aineistot. Erikoiskirjastoista Celia järjestää paljon saavutettavuuteen liittyviä koulutuksia. Myös oppilaitoksia, lähinnä korkeakouluja, mainittiin muutaman kerran koulutusten järjestäjinä. (Kuvio 4.)

Alueellista kehittämistehtävää hoitavien kirjastojen osuudessa ovat mukana kaikki AKE-kirjastojen merkinnät koulutuksen järjestäjänä. Myös koulutukset, joiden järjestävästä vastuusta on ollut AKE-kirjasto, mutta joissa ei ole suoraan mainittu koulutuksen olevan osa alueellista kehittämistehtävää hoitavan kirjaston täydennyskoulutusta, on otettu mukaan AKE-kirjastojen järjestämiin koulutuksiin. Sillä, onko ilmoituksessa merkintä koulutuksen olevan AKE-kirjaston täydennyskoulutusta vai muuta koulutusta, ei katsottu olevan merkitystä itse koulutusorganisaatioiden välisiin määriin. Koulutuksen laadun tai aseman määrittely ei vaikuta koulutuksen järjestäjien määriin, sillä järjestäjänä on joka tapauksessa ollut AKE-kirjasto. Useassa ilmoituksessa on kuitenkin maininta koulutuksen olevan osa alueellista kehittämistehtävää hoitavan kirjaston (täydennys)koulutusta, mikä ilmenee muun muassa seuraavin tavoin:

Koulutus on x kirjaston alueelliseen kehittämistehtävään kuuluvaa täydennyskoulutusta.

Koulutus on alueelliseen kehittämistehtävään kuuluvaa täydennyskoulutusta.

Koulutuksen järjestää Alueellista kehittämistehtävää hoitava x kirjasto.

Koulutuksen järjestää x kirjasto, alueellista kehittämistehtävää x alueella hoitava kirjasto.

Erään koulutuksen yhteydessä mainittiin koulutuksen olevan alueellista koulutusta, mikä jätti kuitenkin epäselväksi sen, onko koulutus osa alueellista kehittämistehtävää hoitavan kirjaston toimenkuvaa. Alueellinen kehittämistehtävä näkyy myös muussa muodossa koulutuksen ohjelmassa esimerkiksi lyhenteenä AKE tai kuvakeena/logona, jossa on mainittu alueellinen kehittämistehtävä.

Koulutusten järjestämisessä eri AKE-kirjastojen välillä on vaihtelua. Vuoden 2018 koulutuskalenterissa ilmoitetuista 223 koulutuksesta AKE-kirjastot järjestivät joko

yksin tai yhdessä muun toimijan kanssa 89 koulutusta, mikä on yli kolmasosa kaikista järjestetyistä koulutuksista. Lahden kaupunginkirjasto oli merkitty järjestäjäksi 24 koulutuksessa, mikä oli määrällisesti eniten kaikista AKE-kirjastoista. Seuraavaksi eniten koulutuksia järjestivät Kuopion, Vaasan ja Turun kaupunginkirjastot. Suurista AKE-kirjastoista Tampereen kaupunginkirjasto järjesti koulutuskalenterin mukaan vain muutaman koulutuksen. Myös pohjoisen alueen AKE-kirjastot, Oulun ja Rovaniemen kaupunginkirjastot, toimivat vain muutamassa koulutuksessa järjestäjinä. Taulukossa 8 on esitetty AKE-kirjastojen osuudet koulutusten järjestäjinä.

Taulukko 8. AKE-kirjastojen osuudet koulutusten järjestäjinä.

AKE-kirjastot koulutusten järjestäjinä			
AKE-kirjasto	Lkm	%	% kaikista koulutuksista (N=223)
Lahti	24	26,97	10,76
Kuopio	18	20,22	8,07
Turku	12	13,48	5,38
Vaasa	12	13,48	5,38
Oulu	8	8,99	3,59
Porvoo	8	8,99	3,59
Rovaniemi	3	3,37	1,34
Joensuu	2	2,25	0,9
Tampere	2	2,25	0,9
Yhteensä	89	100	39,91

AKE-kirjastojen järjestämien koulutusten teemoissa ei ole havaittavissa selkeää painopistettä. Sisällöt vaihtelevat ja kattavat laajasti koko kirjastokentän aiheet. Yksi AKE-kirjastojen tehtävistä onkin vastata henkilöstön osaamisen monipuolisesta kehittämisestä, jossa tarpeeksi erilaisella, laadukkaalla sekä kattavalla koulutustarjonnalla on suuri merkitys.

Yksittäisiä eri alojen organisaatioita, jotka eivät suoranaisesti kuulu aiemmin mainittuihin järjestäjiin, ei ole eritelty omiksi luokiksi, vaan ne on käsitelty yhtenä ryhmänä *muu*. Näitä eri alojen organisaatioita on mainittu koulutusten järjestäjinä 63 kertaa. (Kuvio 4.)

Muiden järjestäjäorganisaatioiden joukkoon mahtuu toimijoita lähinnä kirjastoalalta, kulttuurialalta sekä myös muutama valtion viranomaistoimija. Yksittäisten koulutusorganisaatioiden tarjoamissa koulutuksissa sisältö painottuu toimijan omaan erikoisalaan ja -osaamiseen; esimerkiksi Tilastokeskuksen koulutuksissa painotetaan tilastotiedon käsittelyä ja Mediakasvatuskeskus Metka ry toimii mukana mediakasvatukseen liittyvissä koulutuksissa. Useimmissa näidenkin organisaatioiden koulutusten sisällöissä on jokin liittymä kirjastoalaan, joten täysin irrallisia ja irrelevantteja koulutuksia ne eivät kirjastoammattilaiselle ole. Taulukossa 9 on esitetty koulutusten muut järjestäjäorganisaatiot.

Taulukko 9. Koulutusten muut järjestäjäorganisaatiot.

Koulutusten muut järjestäjäorganisaatiot		
Lukukeskus	UPM	Goethe Institut
Väestörekisterikeskus	Europeana	Kirjastokaista/Kirjastot.fi
Pelin paikka	Tilastokeskus	Yleisten kirjastojen konsortio
RFID Lab Finland ry	OKM	Kuntien Kulttuuri- ja kirjastopalvelut Sivistys- ja kulttuuripalvelut
Suomen kasvatustieteellinen seura	Kavi	Museot
Viro-Instituutti	Nuorten Palvelu ry	Suomen Kuntaliitto
Finnish Consulting Group (FCG)	Elokuva festivaali	Mediakasvatuskeskus Metka ry
Pohjoinen valokuvakeskus ry	Valveen elokuvakoulu	

Koulutusten vetäjät. Koulutusten järjestäjien lisäksi on hyvä tarkastella koulutusten varsinaisia vetäjiä. Koulutusten järjestäjät vastaavat koulutusten teemasta sisällöstä sekä muista järjestelyistä ja näin ollen myös kouluttajien hankinnasta. Sopivien kouluttajien hankintaan vaikuttaa olennaisesti koulutuksen aihe ja sisältö. On tärkeää miettiä, vastaako kouluttajan asema ja asiantuntemus koulutuksen teemaa. Tässä tarkastelussa en arvioi kouluttajien kompetenssia tai substanssiosaamista, sillä en ole ollut itse paikalla koulutuksissa kuulemassa sisältöä. Tutkimus perustuu vain koulutusilmoituksissa ilmoitettuihin tietoihin kouluttajista. Näitä tietoja voivat olla ilmoitusten mukaan kouluttajan ammattinimeke, työkokemus ja -historia sekä

koulutustausta. Kouluttajia on tarkasteltu tässä tutkimuksessa koulutusten sisältöjen perusteella tehdyn luokkajaon mukaan: lukemisen edistäminen, asiakaspalvelu, digi/tietojärjestelmät/tiedonhaku, kirjastoaineistot, mediakasvatus, saavutettavuus. Muu- ja sekasisältöinen -luokissa olevien eriteemaisten koulutusten kouluttajia tarkastellaan tapauskohtaisesti teeman mukaan.

Lukemisen edistämiseen liittyvää koulutusta tarjoavat pääasiassa erilaiset lukemiseen yhdistettävät järjestöt ja asiantuntijat. Koulutusilmoituksista voidaan nostaa esille sellaisia yksittäisiä toimijoita, kuten Lukukeskus tai Kirjavinkkariyhdistys. Kouluttajina lukemisen edistämistä käsittelevissä tilaisuuksissa on ollut eri asiantuntija-organisaatioiden tutkijoita sekä lukemiseen ja lukutaitoon keskittyneitä tutkijoita yliopistoista. Muita koulutusilmoituksissa esiin tulleita ammattinimikkeitä ovat olleet opettajat eri asteilta (varhaiskasvatus, perusopetus) sekä pedagogit.

Monessa koulutuksessa, jossa aiheena on ollut lukemista edistävät muodot esimerkiksi kirjavinkkaus, kouluttajat ovat tulleet kirjastosektorilta yleisistä kirjastoista; kouluttajina ovat toimineet tavallista kirjavinkkausta tai muuta lukemista edistävää toimintaa tekevät kirjastojen työntekijät (kirjastovirkailijat, kirjastonhoitajat). Kirjastoista tulevia muita kouluttajia ovat olleet myös pedagogiset informaatikot, joilla on näkemystä lukemisen edistämisestä. Myös erilaisten lukemiseen ja lukemisen edistämiseen liittyvien hankkeiden projektityöntekijät niin kirjastoista kuin muista organisaatioista ovat olleet kouluttajina.

Asiakaspalvelutyötä koskevissa koulutuksissa kouluttajien kirjo on laaja; koulutusilmoitusten perusteella on havaittavissa, että kouluttajia tulee sekä kirjastoalalta että muilta aloilta erilaisten yritysten ja organisaatioiden tarjoamina. Kirjastoalan työntekijöistä asiakaspalveluun liittyvissä koulutuksissa ovat kouluttajina toimineet esimerkiksi kirjastonjohtajat, informaatikot, kirjastovirkailijat ja kirjastonhoitajat. Useimpien kouluttajina ovat siis henkilöt, jotka tekevät asiakaspalvelutyötä päivittäin työssään. Asiakaspalvelutyötä tehdään lähes kaikessa työssä, joten koulutukseen ei ole sidottu vain kirjastoalaan; samat lainalaisuudet pätevät osin myös kirjastossa tehtävään asiakaspalvelutyöhön verrattuna muualla tapahtuvaan asiakaspalveluun.

Asiakaspalvelukoulutuksissa korostuu aina asiakas, joten myös koulutusten sisältö ja kouluttajat valikoituvat sen mukaan, mistä asiakasryhmästä puhutaan. Nuorten

kohtaamista käsittelevissä koulutuksissa kouluttajat tulevat esimerkiksi nuorisopalveluista ja -kodeista. Seniorityöhön liittyvässä asiakaspalvelukoulutuksessa asiantuntijoina ja kouluttajina ovat olleet ikääntyneiden palveluihin keskittyneet järjestöt. Myös erityisryhmien asiakaspalvelutyötä koskevissa koulutuksissa kouluttajina ovat olleet esimerkiksi näkö- tai kuulovammajärjestöt, Celia sekä kokemusasiantuntijat. Kaikissa näissäkin koulutuksissa on ollut myös kirjaston asiakaspalvelutyötä tekeviä työntekijöitä kouluttajina. Yksityiseltä ja kirjastosektorin ulkopuolelta tulevia kouluttajia ovat ilmoitusten perusteella erilaiset asiakaspalveluun ja asiakassuhteisiin erikoistuneet yritykset. Myös kuntien kehittämispäälliköitä, hanketyöntekijöitä, psykologeja sekä erilaisten laitosten, esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen, edustajia on toiminut kouluttajina.

Digiasioden laaja joukko ja vaihtelevuus näkyy koulutuskalenterin ilmoituksissa mainittujen kouluttajien työnimikkeissä ja titteleissä. Tietojärjestelmiin ja esimerkiksi sähköiseen julkaisemiseen liittyvissä koulutuksissa Kansalliskirjasto on ollut aktiivisessa roolissa. Näissä koulutuksissa vetäjät ovat olleet Kansalliskirjaston työntekijöitä ja asiantuntijoita.

Tietosuoja ja tekijänoikeusasioita sisältävissä koulutuksissa asioista ovat olleet kouluttamassa kuntien ja kaupunkien tietoturvapäälliköt ja lakimiehet. Laitteita koskevissa tietoturvakoulutuksissa kouluttajat ovat tulleet eri koulutusorganisaatioista ja olleet alaan perehtyneitä opettajia. Myös korkeakoulujen tutkijoita nousee esiin koulutusilmoituksista jonkin verran. Kirjastoissa tapahtuvaan digitukeen liittyvissä asioissa kouluttajina ovat toimineet pääasiassa kirjastojen työntekijät. Ilmoituksista voi huomata myös, että erilaiset julkisen sektorin toimijat, esimerkiksi Kela tai Verohallinto, ovat tarjonneet koulutusta digitukeen liittyvissä asioissa. Tiedonhakuun liittyvistä koulutuksista kalenterista nousee esiin esimerkiksi Tilastokeskuksen tarjoamat koulutukset, joissa kouluttajina ovat toimineet organisaation omat tietopalveluasiantuntijat. Myös kirjastojen informaattikot ovat edustettuina tiedonhakukoulutuksessa.

Kirjastoaineistoja käsittelevissä koulutuksissa yhtenäistä lähes kaikille koulutuksille on se, että koulutuksissa ainakin yksi kouluttaja on edustanut kirjastojen työntekijöitä. Koulutuskalenterin koulutuksista on selvästi havaittavissa, että aineistoista pu-

huttaessa kouluttajat vaihtelevat sen mukaan, onko kyseessä esimerkiksi kirjallisuus, elokuvat, musiikki tai pelit. Aineistoihin liittyvien aiheiden kouluttajina ovat lähinnä olleet tutkijat (esimerkiksi kirjallisuustutkijat) sekä kirjailijat.

Pedagogit, opettajat sekä pedagogiset informaatikot korostuvat mediakasvatukseen liittyvien aiheiden kouluttajina. Ilmoituksista nousee esiin myös sellaisia nimikkeitä, kuten mediankäytön kouluttaja, mediakasvatustutkijat sekä asiantuntijat. Saavutettavuuskoulutuksissa Celia on vastannut monesta koulutuskalenterissa ilmoitetusta koulutuksesta, ja kouluttajat ovat tulleetkin Celialta. Saavutettavuusasiantuntijoita ja saavutettavuuden parissa työskenteleviä on ollut kouluttajina myös muun muassa aluehallintoviraston saavutettavuustiimistä.

Myös muiden teemojen kohdalla on huomattavissa, että kouluttajat valikoituvat melko hyvin koulutuksen sisällön ja aiheen perusteella. Lainsäädäntöä käsittelevissä koulutuksissa lakimiehet sekä oikeustieteen tutkijat ja asiantuntijat vastaavat koulutusten vetämisestä. Kirjastojen johtamistyötä tekevät päälliköt ja esimiehet kouluttavat johtamisesta. Myös muita hyviä esimerkkejä tällaisesta koulutuksen aiheen ja kouluttajan kohtaamisesta löytyy koulutuskalenterista; tulevaisuuden ennakoinnista kouluttaa tulevaisuustutkija, kirjoittamisesta kirjailijat. Kielten opiskeluun liittyvissä koulutuksissa ei ollut suoraan mainittu kouluttajia, joten niistä oli vaikea päätellä, toimivatko koulutuksen järjestäjäkirjastojen työntekijät itse kouluttajina.

5.3 Koulutusten saavutettavuus

Saavutettavuuteen liittyvät asiat ovat yksi tärkeimmistä koulutuksiin osallistumiseen vaikuttavista tekijöistä. Koulutuksissa saavutettavuus voi ilmetä esimerkiksi seuraavissa asioissa:

- koulutuksen tapahtumapaikka ja -aika
- koulutuksen välitystapa
- maksullisuus/kustannukset
- ilmoittautuminen
- koulutuksen kieli.

Koulutuksen tapahtumapaikka vaikuttaa suoraan mahdollisuuteen osallistua koulutukseen. Tapahtuma-ajalla voi olla vaikutuksia koulutukseen osallistumisessa siinä tapauksessa, jos samana ajankohtana on muita koulutuksia. Koulutuksen välitystavalla viitataan siihen, järjestetäänkö koulutus perinteisenä ”paikan päällä” tapahtuvana koulutuksena, etänä vai molemmissa muodoissa. Koulutuksen maksullisuus, suora osallistumismaksu sekä välilliset kustannukset, esimerkiksi matka- ja ruokailukustannukset, ovat myös yksi koulutuksen saavutettavuuteen vaikuttava tekijä. Myös ilmoittautuminen ja koulutukselle ennakoon asetettu osallistujamäärä rajoittavat koulutukseen osallistumista. Toki näillä kaikilla tekijöillä on vaikutuksia toisiinsa; esimerkiksi koulutuksen tapahtumapaikka voi vaikuttaa osallistumisesta syntyviin kustannuksiin (matka-, ruokailu- ja majoituskulut).

Tapahtumapaikka. Kirjastot.fi-palvelun koulutuskalenteriin ilmoitetut koulutukset jakautuvat tapahtumapaikan perusteella ympäri Suomea. Taulukossa 10 on esitetty tapahtumapaikkakuntien mainintojen lukumäärät koulutuskalenterin ilmoituksissa. Selvästi eniten koulutuksia järjestetään pääkaupunkiseudulla (Helsinki, Vantaa, Espoo, Kauniainen), jonka alueen paikkakunta on merkitty tapahtumapaikaksi 60 koulutuksessa. Toiseksi eniten merkintöjä koulutusten tapahtumapaikkana kerää Vaasa 15 merkinnällä. Turku (13 kpl) ja Kuopio (10 kpl) seuraavat perässä. Vajaan 10 tapahtumapaikkamerkinnän paikkakuntia listalla ovat esimerkiksi AKE-kirjastojen keskuskeskukset Tampere (9), Oulu (9) ja Lahti (7). Myös Seinäjoki (9) ja Mikkeli (7) yltyvät lähelle kymmentä koulutuksen tapahtumapaikkamerkintää.

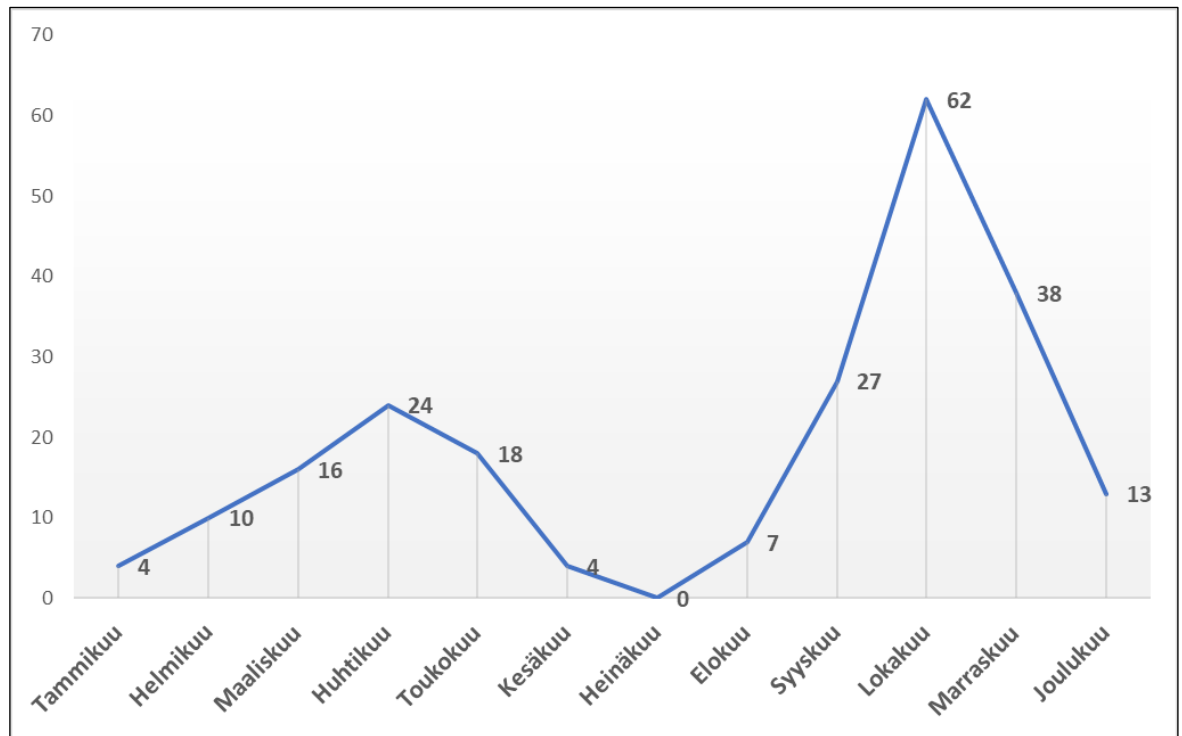
Muista AKE-kirjastoista Joensuu on merkitty viiden, Rovaniemi neljän ja Porvoo kahden koulutuksen tapahtumapaikaksi. Kouvolassa (6), Lappeenrannassa (6), Jyväskylässä (5) ja Varkaudessa (5) on viidestä kuuteen tapahtumaa. Kahdesta kolmeen koulutusta on järjestetty muutamalla paikkakunnalla. Paikkakuntia, joilla on järjestetty yksi tapahtuma, on useampi kappale. Tässäkin joukossa suurin osa paikkakunnista on kaupunkeja, muutama pienempi paikkakunta listalle mahtuu, esimerkiksi Rantasalmi. Lisäksi yksi kalenteriin merkitty koulutus on järjestetty ulkomailla. (Taulukko 10.)

Taulukko 10. Koulutukset tapahtumapaikkakunnittain.

Koulutusten lukumäärä tapahtumapaikkakunnittain	
Paikkakunta	Koulutuksia/ paikkakunta (kpl)
Pääkaupunkiseutu	60
Vaasa	15
Turku	13
Kuopio	10
Tampere, Oulu, Seinäjoki	9
Lahti, Mikkeli	7
Kouvola, Lappeenranta	6
Joensuu, Jyväskylä, Varkaus	5
Rovaniemi	4
Hämeenlinna, Pori	3
Porvoo, Iisalmi, Kokkola	2
Kemi, Hanko, Riihimäki, Lohja, Puolanka, Rantasalmi, Kajaani, Sievi, Kirkkonummi, Savonlinna, Kotka, Iitti, Nivala, Forssa, Imatra, Kerava, Järvenpää	1
Ulkomaat	1

Koulutuksen tapahtumapaikkakunnan lisäksi koulutuksen ajankohta vaikuttaa osallistumiseen sekä koulutuksen saavutettavuuteen. Vuoden 2018 koulutuskalenteriin ilmoitettujen koulutusten määrässä on vaihtelua kuukausitasolla. Keskimäärin koulutusten määrä on kuukausitasolla pyörinyt noin 10–25 koulutuksessa.

Koulutusten määrä on alkuvuodesta lähtenyt nousuun huhtikuuhun saakka. Touko-kuusta elokuulle koulutusten määrässä on laskua. Heinäkuussa koulutuksia ei ole järjestetty lainkaan. Elokuusta on lähtenyt voimakas määrän kasvu lokakuulle, jolloin on saavutettu huippu koulutusten määrässä; lokakuussa on järjestetty 62 koulutusta. Loppuvuotta kohden koulutusten määrä on taas laskenut; joulukuussa koulutuskalenterin mukaan on järjestetty 13 koulutusta. Kuviossa 5 on esitetty koulutusten määrän vaihtelu vuoden 2018 aikana.

Kuvio 5. Koulutusten jakautuminen ja määrän kehittyminen kuukausittain vuonna 2018 (N=223).

Koulutuskalenteriin merkityistä 128 koulutuspäivästä 67 päivänä oli useampi kuin yksi koulutus. Tämä tarkoittaa, että yli puolet (52,34 %) koulutuspäivistä sisältää enemmän kuin yhden koulutuksen. Eniten päällekkäisyyttä koulutuksissa oli lokakuussa, jolloin 17 päivänä kaikkiaan 22 päivästä oli useampi kuin yksi koulutus. Vähiten päällekkäisiä koulutuspäiviä oli elokuussa, jolloin yhdellekään koulutuspäivälle ei sattunut yhtä koulutusta useampaa tilaisuutta. Heinäkuussa ei järjestetty koulutuksia, joten se ei ole vertailukelpoinen muiden kuukausien kanssa. Taulukossa 11 on esitetty koulutusten jakautuminen päivätasolla kuukausittain.

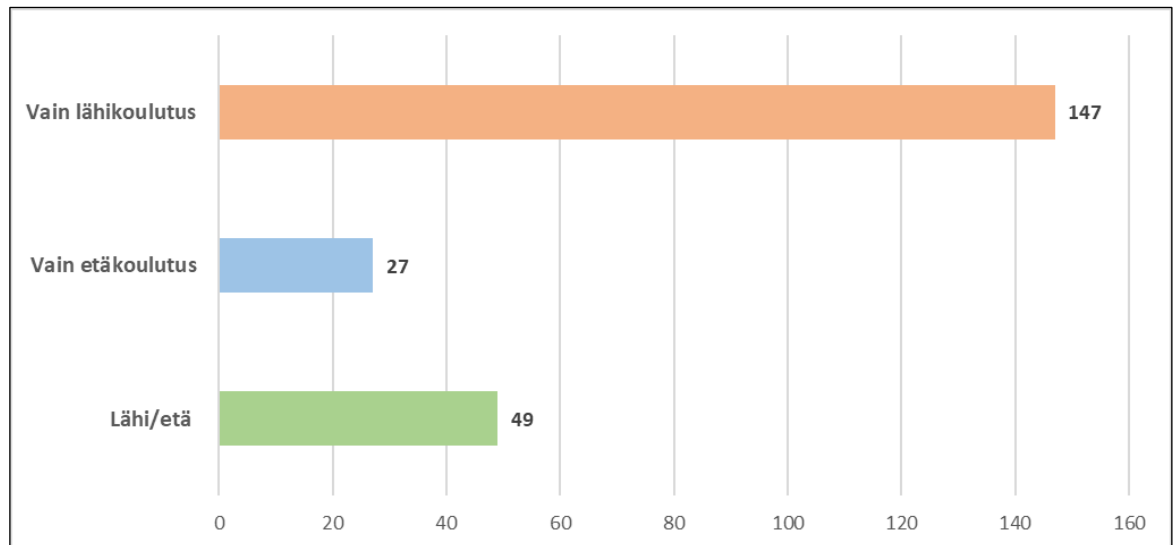
Koulutuskalenterin perusteella samana päivänä saattaa olla siis useampi koulutus päällekkäin samaan aikaan. Tarkastelussa ei kuitenkaan ole otettu huomioon koulutusten tarkempaa kellonajallista alkamis- ja päättymisajankohtaa, vaan huomioitu vain samalle päivälle sattuvat koulutukset.

Taulukko 11. Koulutusten jakautuminen päivätasolla kuukausittain.

Koulutusten jakautuminen päivätasolla/kuukausi			
Kuukausi	Koulutuspäiviä yhteensä (kpl)	Päivät, jolloin useampi kuin yksi koulutus (kpl)	Useamman koulutuksen sisältävien koulutuspäivien osuus kaikista koulutuspäivistä (%)
Tammikuu	3	1	33,33
Helmikuu	6	2	33,33
Maaliskuu	12	4	33,33
Huhtikuu	14	8	57,14
Toukokuu	15	6	40,00
Kesäkuu	4	2	50,00
Heinäkuu	0	0	0
Elokuu	9	0	0
Syyskuu	16	10	62,50
Lokakuu	22	17	77,27
Marraskuu	20	12	60,00
Joulukuu	7	5	71,43
Yhteensä	128	67	52,34

Koulutuksista suurin osa järjestettiin vain lähikoulutuksen muodossa. Kaikista koulutuksista (n=223) 147 kappaletta eli yli puolet toteutettiin lähimuotoisena koulutuksena, jonne osallistuttiin paikan päällä. Koulutukset, joiden ilmoituksessa ei ole selkeää mainintaa koulutuksen etäosallistumismahdollisuudesta, on luokiteltu vain lähimuodossa tarjottaviin koulutuksiin. Koulutuksista 27 kappaletta välitettiin vain etänä verkon kautta. Etänä tarjottavat koulutukset olivat pääsääntöisesti webinaareja.

Koulutuksia, joihin osallistuminen oli mahdollista sekä etänä että paikan päällä, oli 49 kappaletta. Tähän joukkoon on laskettu mukaan myös koulutukset, joiden ilmoituksissa on mainittu osallistumisen etänä olevan mahdollista osaan ohjelmasta. Yleensä tällaiset koulutukset sisältävät sekä luentoja että ryhmä-/työpajatyöskentelyä, jolloin luento-osuuksiin on mahdollista osallistua etänä. Etäosallistumismahdollisuus on ilmoitettu koulutuskalenterissa erillisellä vaaleanvihreällä korostusvärillä ilmoituksen otsikossa. Osassa koulutusilmoituksia on mainittu koulutuksen tulevan tallenteena verkkoon, josta se on jälkikäteen katsottavissa. Monet koulutukset, joissa esimerkiksi Kirjastokaista on mukana, on mahdollista katsoa tallenteena myöhemmin. Kuviossa 6 on esitetty koulutusten jakautuminen välitystavan mukaan.

Kuvio 6. Koulutusten välitystavat (N=223).

Koulutuskalenterissa ilmoitetut koulutukset ovat pääosin maksuttomia osallistujille. Alueellista kehittämistehtävää hoitavien kirjastojen tarjoamat koulutukset ovat osallistujille maksuttomia, mutta usein osallistujat huolehtivat itse mahdollisista matka-, ruokailu- ja majoituskustannuksista. Yksityisten toimijoiden, kuten yritysten tai erilaisten kirjastoalan ulkopuolisten organisaatioiden toteuttamat koulutukset ovat maksullisia. Esimerkiksi Tilastokeskus perii järjestämistään koulutuksista maksun. Osa kirjastoalan järjestöjen ja seurojen, esimerkiksi Tieteellisen kirjastoseuran järjestämistä, koulutuksista on myös usein maksullisia. Lähes kaikkiin koulutuskalenterin koulutuksiin vaaditaan myös ilmoittautuminen, joka tapahtuu ilmoituksessa olevan erillisen linkin tai sähköpostin kautta.

Suurin osa koulutuskalenterissa ilmoitetuista koulutuksista on suomen kielellä toteutettavia tilaisuuksia. Yksitoista koulutusta oli ruotsin kielellä järjestettyjä tilaisuuksia. Lisäksi muutamassa koulutuksessa oli yhdistettynä sekä suomen, ruotsin että englanninkielistä sisältöä joko niin, että kaikki kolme tai kaksi kolmesta kielestä olivat koulutuksen kielinä.

6 TÄYDENNYSKOULUTUKSEN JA AMMATTIKORKEAKOULUOPINTOJEN VASTAAVUUS

Tässä luvussa tarkastellaan Kirjastot.fi-palvelun koulutuskalenterin koulutusten sekä Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelualan opintojen sisältöjä teemojen ja aiheiden näkökulmasta. Tarkastelussa keskitytään siihen, millaisia sisältöjä sekä koulutuskalenterin koulutuksista että AMK-opinnoista löytyy ja ovatko koulutusten teemat samansuuntaisia vai löytyykö niistä mahdollisesti eroja. Koulutuskalenteriin ilmoitetuista kaikista koulutuksista käytetään tässä yhteydessä nimitystä täydennyskoulutus selkeyden vuoksi.

Koulutuskalenterin koulutusten sekä AMK-opintojen sisältöjen tarkastelu on lähinnä vertailevaa analyysia, jossa tarkastelun kohteena ovat koulutusten sisällöistä esiin nousseet teemat. Aikaisemmassa analyysissa ja sisältöjen tarkastelussa havaittiin koulutuksista suuret teemat, jotka jaettiin eri luokkiin: lukemisen edistäminen, asiakaspalvelu, digi/tietojärjestelmät/tiedonhaku, kirjastoaineistot, mediakasvatus, saatavuus sekä muu ja sekasisältöinen. Tässä tarkastelussa muu-luokasta poimitaan yksittäiset suurempina ”piikkeinä” koulutuksista esiin nousevat teemat, kuten kielet, johtaminen tai lainsäädäntö. Sekasisältöinen-luokkaa ei oteta tarkastelussa huomioon, sillä se sisältää pääosin samoja teemoja kuin luokituksessa olevat teemat.

Sisältöjen tarkastelun lähtökohtana kirjasto- ja tietopalvelualan AMK-opintojen suhteen ovat opintosuunnitelman rakenne, opintokokonaisuudet, moduulit sekä opintokokonaisuuksiin liitetyt kompetenssit eli osaamisvaatimukset. Opintojen tarkastelussa keskitytään lähinnä ammattiopintoihin, sillä ne tarjoavat alakohtaista substanssiosaamisen koulutusta. Yksittäisiä opintojaksoja ei tarkastella syvemmin muutoin kuin esimerkkeinä, vaan painopiste on opintokokonaisuuksissa opintojen kokonaisrakenteen tilanteen selvittämiseksi; onko täydennyskoulutuksessa sekä AMK-opintojen suuremmissa kokonaisuuksissa havaittavissa samoja suuntauksia.

6.1 AMK-opintojen sekä täydennyskoulutuksen teemat

Kirjasto- ja tietopalvelualan ammattiopintojen moduulit sisältävät opetusta, jossa painopiste on kirjastoalan työtehtäviin liittyvien taitojen ja tietojen hankkimisessa. Ammatillisen kasvun moduulin opinnoissa tarjotaan sisältöjä, joissa kehitetään opiskelijan tietämystä kirjastoalan perusteista, esimerkiksi lainsäädännön ja talouden näkökulmasta. Koulutuskalenterissa on myös kirjastolakiin ja kirjastotyöhön vaikuttavaan muuhun lainsäädäntöön liittyvää koulutusta. Lisäksi osassa koulutuksia aiheena on ollut kirjastoalan työntekijöiden osaaminen ja sen kehittäminen. Kielten opintoja tarjotaan kielimoduulissa ruotsin, englannin sekä venäjän kielten muodossa. Koulutuskalenterissa on lähinnä vain englannin kielitaidon kehittämiseen pyrkivää koulutusta.

Kirjastoaineistoja käsitellään sekä AMK-opinnoissa että täydennyskoulutuksessa. AMK-opinnoissa opetus keskittyy kokoelmatyöhön, aineistotuntemukseen sekä lähinnä kotimaiseen että ulkomaiseen kirjallisuuteen. Täydennyskoulutuksessa aiheina ovat myös kirjallisuus, kirjallisuuden tuntemuksen lisääminen, mutta myös aineistojen esille tuominen sekä avaaminen asiakkaille. Pedagogiikka näkyi molemmissa koulutusmuodoissa. AMK-opinnoissa pedagogiikka harjoitellaan ohjaustaitojen sekä mediakasvatuksen ja monilukutaidon muodossa. Koulutuskalenterista on huomattavissa, että ohjaustaitojen harjoittelua ei varsinaisesti suoraan mainita koulutuksissa, mutta niitä sivutaan esimerkiksi monissa digitaitoihin liittyvissä koulutuksissa, joissa keskitytään kirjastoissa annettavaan digitukeen ja -opastukseen. Mediakasvatukseen sekä monilukutaitoon liittyviä koulutuksia kalenterista löytyy muutamia.

AMK-opintojen sosiaalinen kirjasto -moduulin opinnoissa on koulutuskalenteristakin esiin nousevia teemoja lukemisen edistämisen (opintojaksoista yhteisöllinen lukeminen), tapahtumatuotannon sekä saavutettavuuden näkökulmista (opintojaksoista hakeutuvat kirjastopalvelut). Koulutuskalenterissa lukemisen edistäminen näkyy varsinkin lasten ja nuorten lukemiseen liittyvinä koulutuksina. Palvelumoduulin opinnot käsittelevät asiakaspalveluun, viestintään sekä palvelujen kehittämiseen liittyviä asioita. Myös koulutuskalenterista nousevat esiin asiakaspalveluun, erityisesti eri kohderyhmien kohtaamiseen, viestimiseen sekä kirjaston palveluiden kehittämiseen

liittyviä koulutuksia. Palveluiden kehittämisessä myös vaikuttavuutta on käsitelty sekä AMK-opinnoissa että täydennyskoulutuksessa.

Tiedonhallintaan liittyvä AMK-opetus painottuu tiedonhankintaan ja -hakuun sekä sisällönkuvailuun. Näihin asioihin liittyvät myös välillisesti erilaiset tietojärjestelmät, asiakaspalvelutyö sekä ohjaaminen. Koulutuskalenterissa on myös tiedonhankintaan liittyvä koulutusta tarjolla jonkin verran esimerkiksi tiettyjen tietokantojen tai lähteiden käytön koulutuksena. Myös digitukiasioita käsittelevissä koulutuksissa nousevat esiin tiedonhankinta sekä asiakkaiden opastaminen. Taulukossa 12 on kuvattu kirjasto- ja tietopalvelualan ammattiopintojen sekä täydennyskoulutuksen teemojen välistä suhdetta.

Taulukko 12. SeAMKin kirjasto- ja tietopalvelualan ammattiopintojen sekä Kirjas-tot.fi-palvelun koulutuskalenterin teemat.

Kirjasto- ja tietopalvelualan ammattiopintojen moduuli	Koulutuskalenterin koulutuksiin yhteydessä oleva teema
Ammatillisen kasvun moduuli	Lainsäädäntö Osaamisen kehittäminen
Kielimoduuli	Kielet, kielitaidon kehittäminen
Kirjastoaineistojen moduuli	Kirjastoaineistot, kirjallisuus, kokoelmatyö
Kirjastopedagogiikan moduuli	Ohjaus & opastus Mediakasvatus, monilukutaito
Sosiaalinen kirjasto -moduuli	Lukemisen edistäminen Tapahtumatuotanto Saavutettavuus
Palvelumoduuli	Asiakaspalvelu Viestintä Vaikuttavuus Palveluiden kehittäminen
Tiedonhallinnan moduuli	Tiedonhankinta Opastus & ohjaus Asiakaspalvelu Tietojärjestelmät

Vaihtoehtoisten ammattiopintojen moduuleista ja sisällöistä voidaan nostaa esiin osin samoja teemoja kuin ammattiopintojen sisällöistä (Taulukko 13.). Näissä opinnoissa korostuvat kuitenkin tietyt näkökulmat kirjastoalan tehtäviin ja osaamiseen; aihekokonaisuudet ovat rajattuja tiettyyn teemaan keskittyviä kokonaisuuksia. Opintojen sisällöissä painottuvat kirjastojen asiakkaat, johtaminen, tietojärjestelmät, aineistot sekä viestintä.

Taulukko 13. SeAMKin kirjasto- ja tietopalvelualan vaihtoehtoisten ammattiopintojen sekä Kirjastot.fi-palvelun koulutuskalenterin teemat.

Kirjasto- ja tietopalvelualan vaihtoehtoisten ammattiopintojen moduuli	Koulutuskalenterin koulutuksiin yhteydessä oleva teema
Kirjastohistoria	
Informaatioteknologia	Tietojärjestelmät Tietoturva ja -suoja
Johtaminen	Johtaminen Asiakaspalvelu
Kirjastot ja sosiaalinen media	Viestintä Asiakaspalvelu
Lapset, nuoret ja kirjasto	Lukemisen edistäminen Asiakaspalvelu Aineistot
Näkökulmia aineistoihin	Kirjastoaineistot, kokoelmat Kirjallisuus, musiikki, pelit, elokuvat
Kulttuurituotannon opinnot	Mediakasvatus Viestintä Yhteistyö & kumppanuus Tulevaisuuden ennakointi

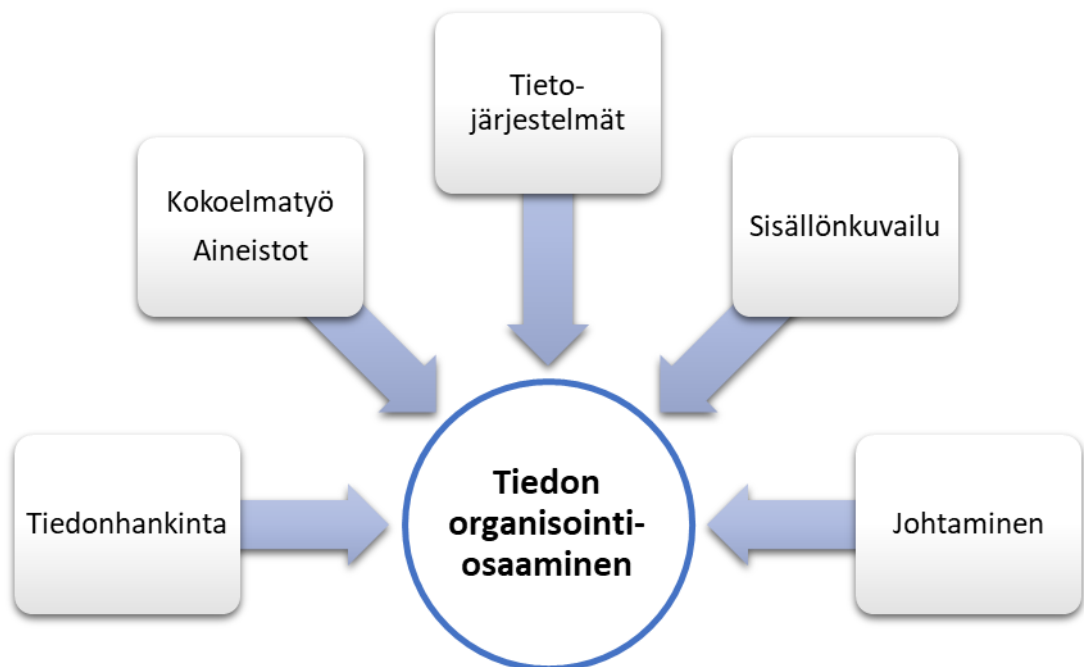
Täydennyskoulutuksesta nousee esiin teemoja, jotka ovat yhteneväisiä AMK-opintojen teemojen ja sisältöjen kanssa. Koulutuksissa on käsitelty tietojärjestelmiä, tietoturvaa ja -suoja, johtamista, lukemisen edistämistä sekä mediakasvatusta. Monessa koulutuksessa korostuu myös asiakaspalvelunäkökulma, joka näkyy myös AMK-opintojen kokonaisuuksissa. Tähän teemaan ovat kytköksissä monet viestimiseen liittyvät seikat, jotka ovat esillä myös AMK-opinnoissa. Vaihtoehtoisissa ammattiopinnoissa tarjotaan kirjastoaineisto-opetuksessa myös muuhun kuin kirjallisuuteen liittyvää sisältöä. Koulutuskalenterissa koulutukset painottuvat aineistojen osalta lähinnä kirjallisuuteen muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta.

Opinnoista voidaan nostaa myös kehittämiseen sekä tulevaisuuden arvioimiseen liittyvä näkökulma, joka näkyy yhtenä teemana myös koulutuskalenterissa. Kehittäminen sekä katse tulevaisuuteen -näkökulma näkyvät myös melkein kaikissa AMK-opinnoissa. Kirjasto- ja tietopalvelualan vaihtoehtoisten ammattiopintojen sekä täydennyskoulutuksen teemojen välistä suhdetta on kuvattu Taulukossa 12.

6.2 AMK-opintojen kompetenssit ja täydennyskoulutuksen teemat

Kirjasto- ja tietopalvelualan kompetensseihin liittyvien sisältövaatimusten sekä kompetensseista ilmenevien teemojen avulla voidaan tarkastella sitä, millaisia aiheita osaamisvaatimuksissa korostetaan ja toisaalta, kuinka nämä teemat näkyvät täydennyskoulutuksessa. Myös sitä on tarkasteltu, kuinka opintojen kompetensseista nousevat teemat, täydennyskoulutus sekä kirjastoalan yleiset osaamisvaatimukset kohtaavat. Koulutuksista sekä AMK-opinnoista havaittavia teemoja on tarkasteltu sen pohjalta, mitä kirjastoseuran teettämässä selvityksessä sekä alan muiden järjestöjen raporteissa on osaamisvaatimuksista kerrottu.

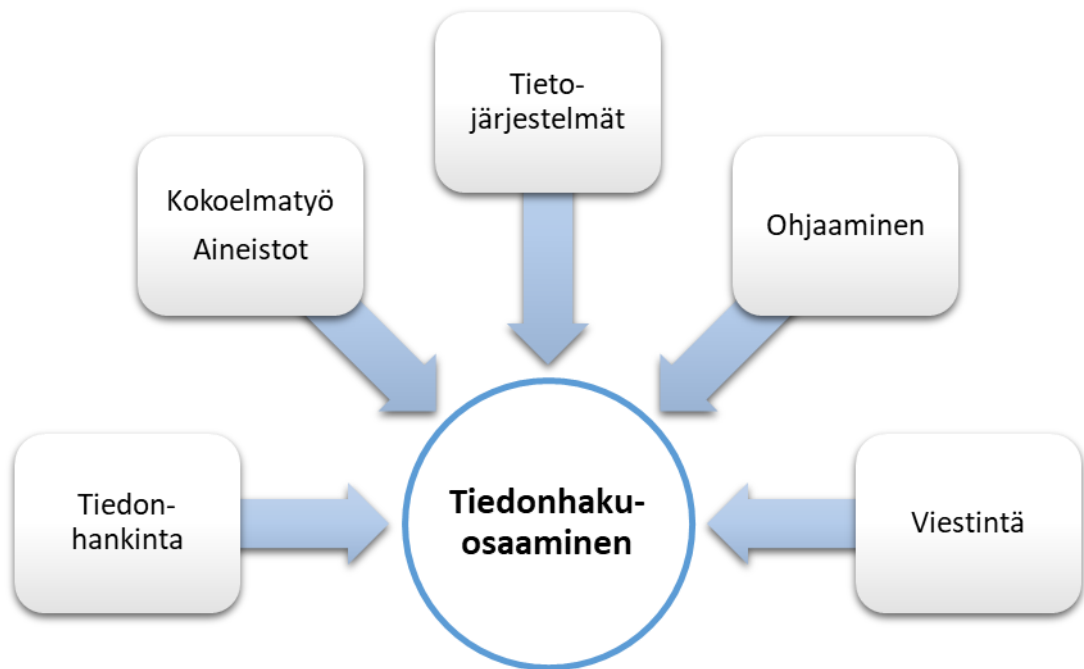
Tiedon organisointiosaaminen -kompetenssin kuvauksesta voidaan nostaa esiin viisi suurta teemaa/aihetta: tiedonhankinta, kokoelmatyö/aineistot, tietojärjestelmät, sisällönkuvailu sekä johtaminen. (Kuvio 7.) Kirjastot.fi-palvelun koulutuskalenterin koulutuksissa näkyvät myös nämä teemat. Sisällönkuvailuun ja luettelointiin liittyvää koulutusta ei niin AMK-opinnoissa kuin täydennyskoulutuksessa kovin paljoa ole; koulutuskalenterin aineistosta käy ilmi, että siitä vastaa lähinnä Kansalliskirjasto.

Kuvio 7. Tiedon organisointiosaaminen -kompetenssiin liittyvät teemat.

Tiedonhakuosaamisen kompetenssi liittyy läheisesti tiedon organisointiosaamiseen. Kompetenssin kuvauksessa korostuvat samat tiedonhankinta, kokoelma-

työ/aineistot sekä tietojärjestelmät. Tiedon organisointiosaamisesta poiketen tiedonhakuosaamisessa painotetaan asiakaspalvelun roolia tiedonhankinnassa, jolloin ohjaustaidot sekä viestintä ovat tärkeitä ominaisuuksia. (Kuvio 8.) Tiedonhankintaosaamiseen liittyvää täydennyskoulutusta koulutuskalenterissa edustavat lähinnä erilaisten tietokantojen tutustumiseen sekä niiden tarjoaman tiedon hakemiseen liittyvä koulutus. Asiakasnäkökulma korostuu myös täydennyskoulutuksessa.

Kuvio 8. Tiedonhakuosaaminen-kompetenssiin liittyvät teemat.

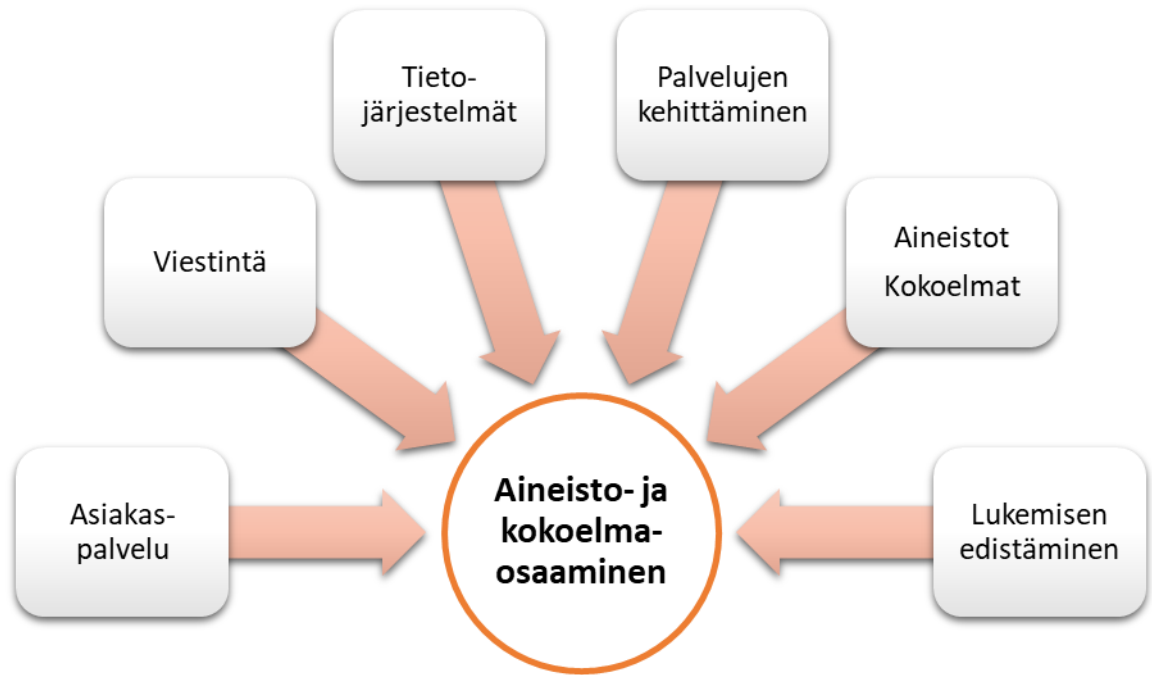
Kirjastoalan asiakas- ja palvelutoiminnan osaaminen -kompetenssista nousee esille useita erilaisia, mutta kuitenkin toisiinsa liittyviä teemoja. Kompetenssin kuvauksesta voidaan havaita voimakas asiakasnäkökulma osaamisten määrittelyssä. Eri-laisissa vuorovaikutustilanteissa toiminen sekä asiakaslähtöisyyden huomioiminen palvelujen kehittämisessä ja järjestämisessä muodostaa kompetenssin ytimen. Palvelutoiminnan näkökulmassa ovat myös esimerkiksi saavutettavuuteen, palvelujen kehittämiseen, viestimiseen sekä ohjaamiseen liittyvät asiat. (Kuvio 9.)

Kuvio 9. Kirjastoalan asiakas- ja palvelutoiminnan osaaminen -kompetenssiin liittyvät teemat.

Koulutuskalenterin koulutuksissa on käsitelty näitä kaikkia asiakas- ja palvelutoimintaan liittyviä teemoja. Asiakaslähtöisyys palvelujen kehittämisessä näkyy koulutusten sisällöissä. Samoin aineistoihin liittyvissä koulutuksissa sekä saavutettavuuskoulutuksissa asioita lähestytään pääosin asiakkaiden näkökulmasta. Lasten ja nuorten kirjastoaineistojen ja -palveluiden kohdalla koulutuskalenterin koulutuksissa korostuu lukemisen edistäminen, esimerkiksi siihen liittyvien keinojen koulutuksina. Myös kielitaidon kehittäminen on osa asiakastoiminnan osaamista ja näkyy molemmissa koulutusmuodoissa.

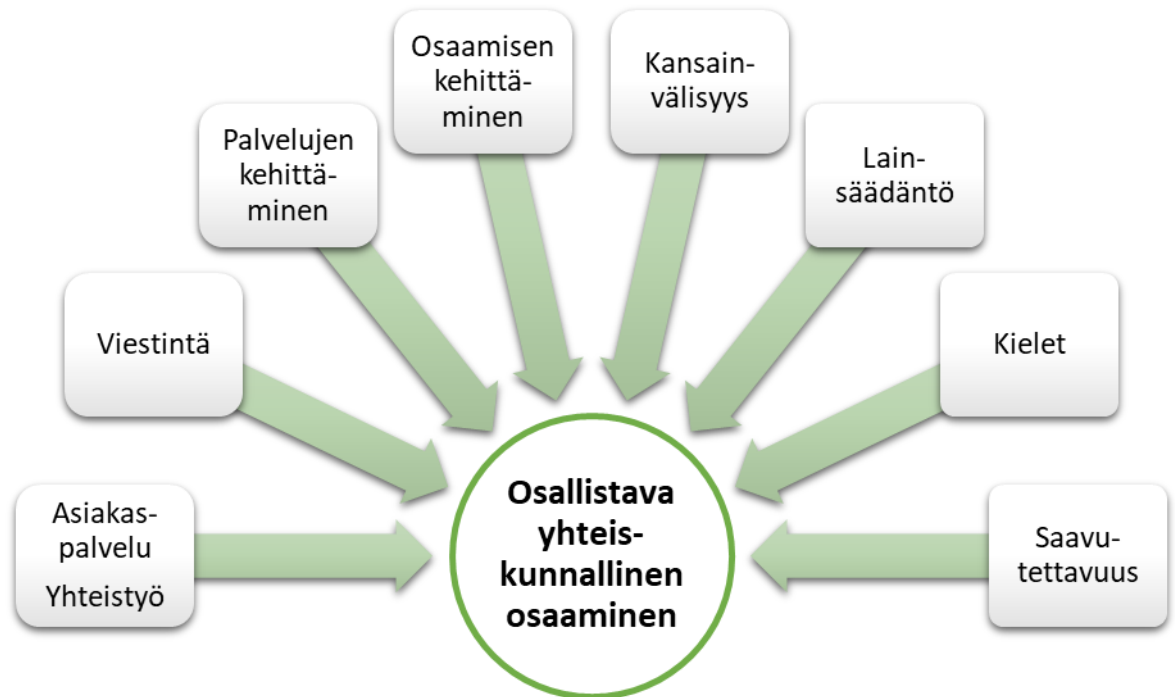
Aineisto- ja kokoelmaosaamisen kompetenssin kuvauksessa painottuvat aineistojen välittäminen asiakkaille, kokoelmien hoitaminen sekä tietojärjestelmien hallinta kokoelmatyössä. Osaamisen lähtökohtana on kokoelmien tarjoaminen ja aineistojen avaaminen asiakkaiden käyttöön, mikä tarkoittaa myös asiakkaille tapahtuvan viestinnän sekä aineistojen käytön edistämiseen liittyvän toiminnan osaamista. (Kuvio 10.)

Kuvio 10. Aineisto- ja kokoelmaosaaminen -kompetenssiin liittyvät teemat.

Koulutuskalenterissa kirjastoaineistoja käsittelevissä koulutuksissa pääpaino on kirjallisuudessa sekä siihen liittyvän aineiston avaamisessa. Myös kirjaston sisältöjen avaaminen on koulutusten aiheena. Lukemisen edistäminen näkyy yhtenä suurena teemana koulutusten aiheissa, johon liittyy kirjaston kokoelmien tunnetuksi tekeminen asiakkaille.

Osallistava yhteiskunnallinen osaaminen -kompetenssi sisältää teemoja, jotka käsittelevät laajasti koko kirjastoalan ja sen vaikutukset ympäröivään yhteiskuntaan. Toimiminen erilaisissa yhteisöissä, vuorovaikutus, alan osaamisen ja palveluiden kehittäminen sekä yhteistyö kirjastoalan sidosryhmien kanssa ovat esimerkkejä teemoista, joita kompetenssi nivoo yhteen. Laajemman yhteiskunnallisen kontekstin ymmärtämisessä lainsäädäntö, saavutettavuus sekä kansainvälisyys ovat tärkeitä teemoja. (Kuvio 11.)

Kuvio 11. Osallistava yhteiskunnallinen osaaminen -kompetenssiin liittyvät teemat.

Täydennyskoulutuksessa yhteiskunnallinen näkökulma näkyy esimerkiksi sellaisina koulutusten aiheina kuin kirjastoalan tulevaisuus, kirjastoalan työntekijän osaamisen kehittäminen tulevaisuudessa sekä monissa muissa kirjastoalan tulevaisuuden näkymiä käsittelevissä koulutuksissa. Lainsäädäntökoulutusten aiheissa on myös usein yhteiskunnallinen näkökulma, esimerkiksi kuinka asiakkaiden osallistamista palveluiden kehittämisessä voidaan parantaa.

6.3 AMK-opinnot, täydennyskoulutus sekä kirjastoalan osaamisvaatimukset

Suomen kirjastoseuran koulutus- ja tutkimustyöryhmän selvityksessä, Yleisten kirjastojen suunta 2016–2020 -dokumentissa sekä kirjastoalan etiikkatyöryhmän kirjastotyön eettisissä periaatteissa on listattu ominaisuuksia sekä osaamista, jota kirjastoammattilaisen tulisi hallita työssään. Näiden listausten pohjalta kirjastoalan AMK-opintojen kompetenssien sekä Kirjastot.fi-palvelun koulutuskalenterin koulutusten teemoja voidaan vertailla keskenään.

Kirjastotyön osaamisen lähtökohtana kirjastoseuran selvityksessä mainitaan kirjastolain tuntemus, mikä antaa pohjan oman alan sekä työn tarkoituksen ymmärtämiseen. Kirjastolakia sekä muuta kirjastoalaan liitettävissä olevaa lainsäädäntöä on käsitelty täydennyskoulutuksessa esimerkiksi erilaisten lakipäivien muodossa. AMK-opinnoissa kirjastolakia sivutaan useilla opintojaksoilla; muuta alaan liittyvää lainsäädäntöä käsitellään juridiikan opintojaksolla.

Kokoelmatyön ja aineistontuntemuksen merkitys korostuu osaamisvaatimuksissa. Tämä näkyy myös koulutusten sisällöissä, joissa erilaisten aineistojen avaamiseen liittyvät aiheet ovat esillä. Samoin AMK-opetuksen sisällöissä kokoelmiin ja aineistoihin liittyviä opintoja on tarjolla sekä ammatti- että vaihtoehtoisissa ammattiopinnoissa.

Tapahtumien järjestäminen, markkinointi sekä viestintä näkyvät yhtenä osaamisalueena kirjastoammattilaiselta odotettavissa taidoissa. AMK-opinnoissa tapahtumatuotantoon sekä markkinointiin liittyvää opetusta on tarjolla, mutta koulutuskalenterissa ilmoitetuissa koulutuksissa tapahtumien järjestämistä sekä markkinointia koskevaa koulutusta on tarjolla vähän.

Tietotekniset taidot ovat olennainen osa työtä, jossa ollaan erilaisten tietokantojen ja -järjestelmien kanssa tekemisissä. Tiedonhankinta ja -hakutaidot liittyvät myös kokoelmien saatavuuteen sekä aineistojen välittämiseen asiakkaille. Tiedonhankintataitojen osaamisen merkitys käy ilmi kirjastoalan järjestöjen selvityksistä. AMK-opinnoissa tiedonhankinta näkyy lähes jokaisen kompetenssin kohdalla, oli kyse sitten aineistojen välittämisestä, tiedon jakamisesta tai tiedon arvioinnista. Täydennyskoulutuksessa tiedonhakuun ja -hankintaan liittyviä sisältöjä nousee esiin erilaisten tietokantojen tai -lähteiden opastuksissa ja koulutuksissa. Myös tiedonhallintaan liittyvää koulutusta on tarjolla. Tietojärjestelmiin liittyvä koulutus painottuu pääasiassa yksittäisten järjestelmien ja palveluiden, esimerkiksi Finna-palvelun, sisältöihin.

Kirjastotyössä tarvittava pedagoginen osaaminen painottuu kaikissa selvityksissä. Koulutuskalenterin koulutuksissa pedagoginen koulutus näkyy erilaisten ohjaus- ja opastustilanteiden kouluttamisena sekä asiakaspalvelutyötä käsittelevissä koulutuksissa. Myös mediakasvatuskoulutuksia, joihin pedagogiset taidot liittyvät, on koulutuskalenterissa tarjolla jonkin verran. AMK-opintojen kompetensseissa mainitaan

informaatiolukutaito, johon medialukutaito voidaan liittää. Mediakasvatusta sekä monilukutaitoa tarjotaan omana opintojaksona AMK-opinnoissa.

AMK-opinnoissa sekä myös järjestöjen selvityksissä mainitaan vuorovaikutustaitojen sekä yhteistyökyvyn merkitys. Koulutuskalenterin koulutuksissa vuorovaikutusta, yhteistyötä sekä osaamisen jakamista voidaan nähdä olevan koulutusten toteutustavoissa; erilaiset työpaja- ja ryhmätyöskentelymuotoiset koulutukset edistävät yhteistyössä toimimista sekä ideoiden jakamista. AMK-opinnoissa näkyy kompetenssien linjauksen mukaan myös suuntaus vuorovaikutukselliseen opetukseen sekä yhdessä oppimiseen.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

7.1 Tulosten pohdinta

Tutkimuksessa selvitettiin kirjastoalalla tarjottavan täydennyskoulutuksen sekä AMK-opetuksen sisältöjen kohtaamista. Tutkimusaineistosta olleista Kirjastot.fi-palvelun koulutuskalenterin ilmoituksista selvitettiin täydennyskoulutusten sisältöjä, järjestämistä sekä saavutettavuutta koskevia kysymyksiä sisällön erittelyn ja analyysin avulla. Täydennyskoulutusten teemojen, AMK-opintojen sisältöjen ja kompetensien sekä kirjastoalan yleisten osaamisvaatimusten välillä tehtiin vertailevaa tarkastelua.

Kirjastot.fi-palvelun koulutuskalenterissa ilmoitettujen koulutusten sisällöistä nousi esille suurempina teemoina lukemisen edistäminen, asiakaspalvelu, digi/tietojärjestelmät/tiedonhaku, kirjastoaineistot, mediakasvatus sekä saavutettavuus. Yksittäiset tai muutaman teeman sisältöiset koulutukset luokiteltiin muu-luokkaan. Koulutukset, joissa käsiteltiin useampaa teemaa, niputettiin sekasisältöiset-luokkaan. Tuloksista kävi selväksi, että digiasioihin, tietojärjestelmiin sekä tiedonhakuun liittyvät koulutukset olivat 42 koulutuksella määrällisesti edustetuina teemaluokka, kun ei oteta huomioon muu-luokkaa (54 koulutusta), joka sisälsi useita eri teemoja. Kirjastoaineistoihin (35 kpl), asiakaspalveluun (34) sekä lukemisen edistämiseen (27) liittyviä koulutuksia oli kalenterissa lähes saman verran. Muu-luokassa olevista koulutuksista edustetuimpina teemoina nousivat esiin lainsäädäntö, kielet sekä johtaminen.

Koulutusten teemat osoittavat, että viime vuosina pinnalla olleet aiheet, kuten digiasiat sekä lukemiseen ja sen edistämiseen liittyvät seikat ovat hyvin edustettuina yleisille kirjastoille tarjottavissa koulutuksissa. Koulutusten teemat näyttävät vastaavan ajankohtaisten aiheiden lisäksi myös yleisten kirjastojen työhön olennaisesti liittyviin tehtäviin, kuten asiakaspalveluun sekä aineistoihin. Pedagogiseen kirjastotyöhön liittyvä asiakkaiden ohjaaminen ja opastaminen ei omana luokkanaan ollut edustettuna tuloksissa, mutta sisältyi osaksi asiakaspalvelua tai mediakasvatusta koulutuksen sisällön mukaan. Yllättävää oli, ettei kirjastoissa yleistynyt tapahtumien järjestäminen sekä tuottaminen suoraan näkynyt koulutuskalenterin tarjonnassa.

Koulutusten luokittelu teemoihin oli haastavaa, ja sisälsi väistämättä tutkijan omaa tulkintaa koulutusten aiheista: toisen tutkijan näkökulmasta jokin koulutus voi kuulua toiseen luokkaan. Raja teemojen välillä oli häilyvä ja monet koulutusten aiheet ristesivät keskenään ja liittyivät osin toisiinsa. Esimerkiksi asiakaspalvelukoulutus voi sisältää paljon ohjaustaitoihin tai osin myös mediakasvatukseen liittyvää ohjaustyötä.

Koulutusilmoitusten perusteella suurin osa koulutuksista oli kestoaltaan yhdestä kuu-teen tuntia (yhteensä 106 kpl). Yli kuusi tuntia kestäviä koulutuksia kalenterissa oli määrällisesti lähes saman verran (98 kpl). Useamman päivän pituiset koulutukset olivat tyypillisesti eri organisaatioiden järjestämiä kirjastopäiviä. Tulosten perusteella voidaan todeta suurimman osan koulutuksista vievän lähes normaalin työpäivän, mikä voi kertoa koulutusten olevan sisällöltään hyvinkin asiapainotteisia. Toisaalta tulos voi osoittaa, että koulutuksia halutaan järjestää tiiviissä yhden työpäivän muodossa eikä useammalle päivälle jaettuna.

Seminaarit olivat suurin koulutusten toteutusmuoto; yli puolet (134 kpl) kaikista koulutuksista (223) oli seminaarimuotoisia tilaisuuksia. Webinaarimuotoisia verkkokoulutuksia oli aineistossa 11 kpl. Tulosten perusteella voidaan todeta, että suurin osa koulutuksista järjestetään perinteisessä seminaari- tai luentomuodossa. Vaikka tulosten perusteella perinteiset seminaarit näyttävät pitävän pintansa, oli niiden toteutuksessa vaihtelua. Monissa koulutusilmoituksissa olleen ohjelman mukaan seminaari- ja luentokoulutuksissa oli osassa myös osallistujia osallistavaa ryhmätyöskentelyä tai keskustelua, mikä ei suoraan näy tuloksissa. Osallistava koulutusmuoto olisikin voinut olla yksi koulutusten toteutusmuoto.

Alueellista kehittämistehtävää (AKE) hoitavat kirjastot sekä aluehallintovirastot (AVI) mainittiin koulutusilmoituksissa useimmin koulutusten järjestäjinä; AKE-kirjastot mainittiin 100 kertaa ja AVIt 44 kertaa koulutusten järjestäjinä. AKE-kirjastojen koulutusten sisällöissä painottuivat koko kirjastokentän aiheet sekä kirjastoalan työntekijöiden ammatillisen osaamisen kehittäminen. Aluehallintovirastojen koulutustilaisuuksissa aiheet liittyivät enemmän lainsäädäntöön sekä kirjastokentän ympärillä oleviin yhteiskunnallisiin asioihin. AKE-kirjastot myös järjestivät yhdessä tai erikseen jonkin toisen kumppanin kanssa kaikista 223 koulutuksesta yli kolmasosan (89 kpl). Eniten koulutuksia AKE-kirjastoista järjesti Lahden kaupunginkirjasto (24

kpl). Yllättävää oli, että suurista AKE-kirjastoista Tampereen kaupunginkirjasto oli merkitty järjestäjäksi vain kahteen (2) koulutuskalenterin ilmoitukseen. Tässä kohdin voidaan toki epäillä, ovatko kaikki AKE-kirjastot ilmoittaneet koulutuksiaan kalenterissa. Yksittäiset määritelyihin luokkiin kuulumattomat koulutusten järjestäjät luokiteltiin muu-luokkaan; yksittäisiä organisaatioita mainittiin koulutusten järjestäjinä 63 kertaa.

Tulosten perusteella koulutusten varsinaisina vetäjinä ja kouluttajina toimivat koulutuksen teemaan ja sisältöihin perehtyneet asiantuntijat. Useassa koulutuksessa kouluttajina toimivat myös aiheeseen tutustuneet tai sen parissa työskennelleet kirjastojen työntekijät. Kouluttajien ja koulutuksen teeman välistä suhdetta arvioitiin vain ilmoituksista saadun tiedon perusteella. Laajempi tutkimus kouluttajista olisi vaatinut tarkempaa syventymistä kouluttajien taustoihin sekä kokemuksiin koulutusten teemoista.

Pääkaupunkiseudun kunnat oli merkitty suurimmassa osassa koulutuksia (60 kpl) tapahtumapaikaksi. Tuloksista käy ilmi, että koulutuksia järjestetään suurissa kaupungeissa tai AKE-kirjastojen lähetyvillä. Maantieteellisesti koulutuksia järjestetään ympäri Suomea, pohjoinen Suomi on hieman aliedustettu tapahtumapaikkana.

Määrällisesti koulutuksia järjestettiin vuoden 2018 aikana eniten lokakuussa (62 kpl) ja vähiten heinäkuussa (0). Lokakuussa järjestettiin myös eniten koulutuspäiviä, jolloin oli useampi kuin yksi koulutus (17 kpl). Tämä asettaa haasteita useampaan koulutukseen osallistumiselle. Samaan aikaan voidaan myös todeta, että tulosten perusteella valtaosa koulutuksista tarjotaan vain lähimuodossa (147 kpl). Etäosallistumismahdollisuus oli 49 lähimuodossa toteutetussa koulutuksessa. Etäosallistumisen mahdollisuuden lisääminen voisi madaltaa osallistumista koulutuksiin.

Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelualan yhteisten ja vaihtoehtoisten ammattiopintojen sekä Kirjastot.fi-palvelun koulutuskalenterin koulutusten sisällöissä havaittiin yhteisiä teemoja ja suuntauksia. Ammattiopinnoissa korostuivat ammatilliseen osaamiseen liittyvät teemat, kuten tiedonhankinta ja -haku, kokoelmatyö, aineistot, asiakaspalvelu sekä pedagogiset taidot. Täydennyskoulutuksessa painotettiin näitä samoja teemoja, mutta koulutusten sisällöt ja näkökulmat vaihtelivat. Kokoelmatyöhön sekä aineistoihin liittyvässä koulutuksessa korostui aineistojen

avaaminen asiakkaille. Ohjaustaitojen koulutus liittyi usein digiasioiden koulutukseen. Vaihtoehtoisissa ammattiopinnoissa painottuivat erilaiset syvemmät näkökulmat kirjastoalan osaamisessa ja tehtävissä. Yhteneväisiä teemoja koulutuskalenterin täydennyskoulutusten kanssa olivat asiakaspalvelu, aineistot, tietojärjestelmät, viestintä sekä johtaminen.

Kirjasto- ja tietopalvelualan kompetensseissa oli havaittavissa samoja teemoja ammattiopintojen moduuleista esiin nousseiden teemojen kanssa. Samoja teemoja nousi esiin myös täydennyskoulutuksessa. Asiakasnäkökulma ja siihen liittyvä viestintä korostuivat täydennyskoulutusten teemoissa. Myös palvelujen kehittäminen sekä aineistot ja kokoelmat painottuivat sekä kompetensseissa että täydennyskoulutuksen sisällöissä. Tiedonhankinnalla ja -haulla oli kompetensseissa suurempi painotus verrattuna täydennyskoulutuksen sisältöihin.

7.2 Kehitys- ja jatkotutkimusideat

Tutkimus antoi tietoa yleisille kirjastoille tarjottavasta koulutuksesta. Tutkimus ei kuitenkaan pysty kattamaan kaikkea kirjastoalalla tarjottavaa koulutusta, vaan antaa yhden näkemyksen rajatun aineiston perusteella. Koulutusten vastaavuudesta kirjastokentän tarpeisiin ei tutkimuksessa saada selvyyttä muutoin kuin kirjastoalan järjestöjen ja toimijoiden laatimien muutamia vuosia vanhojen selvitysten ja raporttien perusteella. Nykyisen tilanteen selvittämiseksi tämäkin tutkimus kaipaa tueksi valtakunnallista selvitystä siitä, millaisena yleiset kirjastot näkevät koulutustilanteen ja kuinka se vastaa kirjastoammattilaisten osaamisen kehittämiseen liittyviä tarpeita.

Tutkimuksen lähestymistapa ja -kohde olivat yleiset kirjastot, joten tutkimustulosten perusteella ei voida tehdä johtopäätöksiä tieteellisten kirjastojen suhteen. Osaamisvaatimukset tieteellisissä kirjastoissa ovat osittain erilaiset verrattuna yleisiin kirjastoihin, jolloin myös kirjastoalan ammattikorkeakouluopintoja sekä osaamisvaatimuksia täytyisi tarkastella eri lähteistä. Yhtenä tutkimusideana voisikin olla selvittää tieteellisten kirjastojen osaamisvaatimusten sekä kirjastoalan ammattikorkeakouluopintojen kohtaamista.

Koulutusten järjestämisen keskittäminen tietyille toimijoille, kuten alueellista kehittämistehtävää hoitaville kirjastoille sekä aluehallintovirastoille, näkyi osin koulutuskalenterin sisältämissä koulutuksissa. Yhteinen koordinointi, selkeät vastuujaoit sekä päätökset tuovatkin koulutustarjontaan selkeyttä sekä järjestelmään vakiintuneita käytänteitä. Koordinoinnissa tämä tarkoittaisi esimerkiksi sitä, että ainakin AKE-kirjastot sekä aluehallintovirastot sitoutuisivat ilmoittamaan kaikista koulutuksista yleisille kirjastoille yhteisessä palvelussa.

Nykytilanteen ja melko uuden AKE-kirjastojen järjestelmän toimivuuden selvittämiseksi tarvittaisiin seurantatutkimusta, jonka avulla voitaisiin selvittää, kuinka uusi järjestelmä on vaikuttanut koulutusten järjestämiseen esimerkiksi vastuiden, koulutusten määrän ja sisällön suhteen. Lähtökohtana voisi olla vertaileva tutkimus aikaisempien vuosien koulutusten ja nykytason välillä: verrokkivuodeksi voitaisiin ottaa tämänkin tutkimuksen aineistona oleva vuosi 2018, jolloin uusi AKE-järjestelmä astui voimaan. Vuoteen 2018 voitaisiin lähteä vertaamaan aikaisempaa koulutustilannetta esimerkiksi vuosilta 2016 ja 2017 sekä muutosta seuraavan vuoden 2019 tilannetta. Näin voidaan saada tietoa siitä, mikä on ollut koulutustilanne ennen uutta järjestelmää, sen käyttöönottovuonna sekä jälkeen. Mikä on muuttunut, mitä kehitettävää ja ennen kaikkea, kuinka järjestelmä toimii ovat kysymyksiä, joihin tutkimus antaisi valaistusta. Tosin tällaisten laajojen ja perusteellisten järjestelmämuutosten vaikutusten arvioinnissa pidempiaikainen seuranta ja tutkimus antaa paremman käsityksen tilanteen kehittymisestä. Siksi vertailevan tutkimuksen aika voisi olla muutama vuosi uuden järjestelmän voimaanastumisesta, kun tilanne ja uudet käytänteet ovat vakiintuneet.

Laajemman näkemyksen muodostaminen kirjastoalan koulutustarjonnasta vaatisi eri koulutustarjoajien omien ilmoituskanavien tutkimista. Koulutusten ilmoittaminen tutkimuslähteenä olleen Kirjastot.fi-palvelun koulutuskalenterissa perustuu koulutusten järjestäjien omaan harkintaan sekä haluun. Ilmoittavatko esimerkiksi aluehallintovirastot tai AKE-kirjastot kaikki koulutuksensa Kirjastot.fi-palvelun kalenterissa? Koulutuskalenterin käytön yleisyyttä kirjastoissa sekä palvelun toimivuutta voitaisiin myös tutkia, kun halutaan kehittää yhteistä keskitettyä tapaa ilmoittaa koulutuksista.

Kirjastot.fi-palvelun koulutuskalenterin toimivuus herätti tutkimuksen aikana ajatuksia. On hyvä, että kirjastoille on olemassa tällainen yhteinen koulutusten ilmoitusväylä, mutta onko se toimiva nykyisellään? Haasteet liittyvät lähinnä kalenterin rakenteelliseen toteutukseen. Koulutusten hakeminen kalenterista on työlästä, koska kalenteri ei sisällä hakutoimintoa. Koulutusten hakeminen esimerkiksi paikkakunnan tai päivän perusteella helpottaisi sekä koulutusten tarjoajien että koulutuksiin osallistujien mahdollisuutta hakea sopivia koulutuksia. Myös koulutusten ryhmittely eri teemojen mukaan toisi koulutusten jaotteluun selkeyttä; koulutuksia hakevien olisi mahdollista heti nähdä, mihin kirjastotyön kenttään koulutus kuuluu. Teemoja voitaisiin pohtia yhdessä kirjastoalan toimijoiden kanssa.

Tutkimuksen aikana kävi selväksi, että yksittäisten koulutusten määrittely vain täydennyskoulutukseksi tai ns. tavalliseksi koulutukseksi on mahdotonta. Kaikki koulutus, kun ainakin jollain tasolla pyrkii kehittämään osallistujien ammatillista osaamista. Ehkä tässä koulutusten järjestäjillä tai koordinoijilla olisi vielä selventämisen ja yhteisen linjauksen paikka?

Tutkimustulosten perusteella kirjastoalan koulutusasioiden parissa työskentelevät henkilöt saavat tietoa siitä, kuinka täydennyskoulutus näyttää vastaavan kirjastoalan yleisiin trendeihin ja ilmiöihin. Toisaalta myös ammattikorkeakoulu voi tulosten perusteella saada näkemystä siitä, millainen täydennyskoulutustilanne on työelämässä ja kuinka opintojen sisältöjä voidaan suunnitella työelämälähtöisiksi. Täydennyskoulutusten sisältöjä tarkastelemalla ammattikorkeakoulu voi myös hieman nähdä, millaiselle koulutukselle on nyt tarvetta ja kenties ennakoida tulevaisuuden koulutustarpeita.

Lähtökohtaisesti ammattikorkeakoululla sekä täydennyskoulutusta tarjoavilla organisaatioilla on kuitenkin erilainen näkökulma koulutukseen, minkä takia yleistä koulutusten kohtaamisesta tai vastaavuudesta ei tämän tutkimuksen perusteella kannata tehdä. Ammattikorkeakoulutasoinen koulutus tähtää tutkintoon, jossa tarjotaan mahdollisimman laaja-alainen näkemys kirjastoalan osaamiseen sekä tehtäviin. Täydennyskoulutuksessa pyritään puolestaan syventämään osallistujien osaamista tietyistä aiheista. Suuntaa koulutustarpeista sekä -käytännöistä tutkimus toki

antaa; kuinka ammattikorkeakoulu sekä koulutuksen järjestäjät voisivat tehdä yhteistyötä esimerkiksi koulutusten sisältöjen suunnittelussa tai kuinka muulla tavoin jakaa osaamistaan keskenään sekä kirjastoille?

LÄHTEET

Aging Advances. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. ALA. [Viitattu 8.5.2019]. Saatavana: <http://www.ala.org/tools/future/trends/aging>

Aluehallintovirasto. 2018. Koulutus. [Verkkosivu]. [Viitattu 27.3.2019]. Saatavana: <https://www.avi.fi/web/avi/kirjastot-koulutus>

Anonymity. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. ALA. [Viitattu 24.4.2019]. Saatavana: <http://www.ala.org/tools/future/trends/anonymity>

Auvinen, P., Heikkilä, J., Ilola, H., Kallioinen, O., Luopajarvi, T., Raij, K. & Roslöf, J. 2010. Suositus tutkintojen kansallisen viitekehyksen (NQF) ja tutkintojen yhteisten kompetenssien soveltamisesta ammattikorkeakouluissa. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 29.11.2019]. Saatavana: http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_nqf.pdf

Basic Income. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. ALA. [Viitattu 7.5.2019]. Saatavana: <http://www.ala.org/tools/future/trends/basicincome>

Corporate Influence. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. ALA. [Viitattu 6.5.2019]. Saatavana: <http://www.ala.org/tools/future/trends/corporateinfluence>

Data. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. ALA. [Viitattu 24.4.2019]. Saatavana: <http://www.ala.org/tools/future/trends/data>

Gamification. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. ALA. [Viitattu 5.5.2019]. Saatavana: <http://www.ala.org/tools/future/trends/gamification>

IFLA. 2014. Riding the Waves or Caught in the Tide? Navigating the Evolving Information Environment. Insights from the IFLA Trend Report. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 22.4.2019]. Saatavana: https://trends.ifla.org/files/trends/assets/insights-from-the-ifla-trend-report_v3.pdf

Kananen, J. 2008. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kirjastot.fi. Ei päiväystä. Koulutustyöryhmä. [Verkkosivu]. [Viitattu 25.3.2019]. Saatavana: https://www.kirjastot.fi/koulutustyoryhma?language_content_entity=fi

Kirjastot.fi. 18.10.2018. Koulutusyhteys henkilöiden kokous 18.10.2018: Muistio. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 26.3.2019]. Saatavana: https://www.kirjastot.fi/sites/default/files/content/Koulutuskokous181018_muistio.pdf

- Kirjastot.fi. 29.1.2019. Koulutusyhteys henkilöiden kokous 29.1.2019: Muistio. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 26.3.2019]. Saatavana: https://www.kirjastot.fi/sites/default/files/content/Koulutusyhteyshenkil%C3%B6iden%20kokous290119_muistio.pdf
- Kirjastot.fi. Ei päiväystä. Toimituksen yhteystiedot. [Verkkosivu]. [Viitattu 1.6.2019]. Saatavana: <https://www.kirjastot.fi/info>
- Kirjastot.fi. Ei päiväystä. Asiakas: kohde, kumppani vai kaiken a ja o? [Verkkosivu]. [Viitattu 1.7.2019]. Saatavana: https://www.kirjastot.fi/ammattikalenteri/koulutus/asiakas-kohde-kumppani-vai-kaiken?language_content_entity=fi
- Kirjastot.fi. Ei päiväystä. Kehittämistehtävää hoitavat kirjastot. [Verkkosivu]. [Viitattu 29.10.2019]. Saatavana: https://www.kirjastot.fi/kirjastot-ja-kehittaminen/kehittamistehtavaa-hoitavat-kirjastot?language_content_entity=fi
- Kuntatyönantajat. Ei päiväystä. KVTES 2018–2019 Kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus. Liite 2 Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelujen henkilöstö. [Verkkosivu]. [Viitattu 22.5.2019]. Saatavana: <https://www.kt.fi/sopimukset/kvtes/2018/liite-2-kulttuuri-ja-vapaa-aikapalvelujen-henkilosto>
- L 4.12.1998/904. Kirjastolaki (kumottu).
- L 29.12.2016/1492. Laki yleisistä kirjastoista.
- Mäkinen-Laitila, S. 2019. Lehtori. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Sähköpostikeskustelu 2.12.2019.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. [Verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. [Viitattu 4.3.2019]. Saatavana: https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html
- Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Ei päiväystä. Kirjasto- ja tietopalvelualan täydennyskoulutus. [Verkkosivu]. [Viitattu 23.4.2019]. Saatavana: <https://www.seamk.fi/osaamistaan-taydentavalle/taydennyskoulutus/kirjasto-ja-tietopalvelualan-taydennyskoulutus/>
- Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Ei päiväystä. Kirjasto- ja tietopalvelualan korkeakouludiplomi. [Verkkosivu]. [Viitattu 24.4.2019]. Saatavana: <https://www.seamk.fi/hakijalle/avoin-amk/korkeakouludiplomi/kirjasto-ja-tietopalveluala/>
- Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Ei päiväystä. SeAMKin toiminta. [Verkkosivu]. [Viitattu 13.5.2019]. Saatavana: <https://www.seamk.fi/seamk-info/organisatio/seamkin-toiminta/>

- Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Ei päiväystä. Strategia ja laatu. [Verkkosivu]. [Viitattu 13.5.2019]b. Saatavana: <https://www.seamk.fi/seamk-info/organisatio/strategia-ja-laatu/>
- Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Ei päiväystä. Opinto-opas. Tradenomi (AMK), Kirjasto- ja tietopalveluala. Liiketalouden ammattikorkeakoulututkinto, 210 op. [Verkkosivu]. [Viitattu 17.5.2019]. Saatavana: <https://opinto-opas.seamk.fi/index.php/fi/21/fi/55>
- Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Ei päiväystä. Opinto-opas. Tradenomi (AMK), Kirjasto- ja tietopalveluala, Päivätoteutus. Rakenne. [Verkkosivu]. [Viitattu 18.5.2019]. Saatavana: <https://opinto-opas.seamk.fi/index.php/fi/21/fi/55/KITI19/year/2019>
- Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Ei päiväystä. Opinto-opas. Tradenomi (AMK), Kirjasto- ja tietopalveluala, Päivätoteutus. Kompetenssit. [Verkkosivu]. [Viitattu 20.5.2019]. Saatavana: <https://opinto-opas.seamk.fi/index.php/fi/21/fi/55/KITI19/year/2019/classification/25>
- Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Ei päiväystä. Opinto-opas. Tradenomi (AMK), Kirjasto- ja tietopalveluala, Päivätoteutus. Yleiset kompetenssit (AMK). [Verkkosivu]. [Viitattu 23.5.2019]. Saatavana: <https://opinto-opas.seamk.fi/index.php/fi/21/fi/55/KITI19/year/2019/classification/1>
- Sharing Economy. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. ALA. [Viitattu 7.5.2019]. Saatavana: <http://www.ala.org/tools/future/trends/sharingeconomy>
- Short Reading. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. ALA. [Viitattu 24.4.2019]. Saatavana: <http://www.ala.org/tools/future/trends/shortreading>
- Suomen kirjastoseura. 5.6.2017. Suomen kirjastoseuran koulutus- ja tutkimustyöryhmän selvitys Kirjastoseuran hallitukselle koulutuslinjauksen pohjaksi (5.6.2017). [Verkojulkaisu]. [Viitattu 8.3.2019]. Saatavana: <https://suomenkirjastoseura.fi/files/jasenille/Koulutusty%C3%B6ryhm%C3%A4n%20selvitys%20kirjastoalan%20koulutuksesta%2005062017.pdf>
- Suomen kirjastoseura, Finlands svenska biblioteksörening & Suomen tieteellinen kirjastoseura. 2011. Kirjastotyön eettiset periaatteet. [Verkojulkaisu]. [Viitattu 22.4.2019]. Saatavana: <http://www.suomenkirjastoseura.fi/wp-content/uploads/2012/01/Kirjastoty%C3%B6n-eettiset-periaatteet.pdf>
- Trends. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. ALA. [Viitattu 23.4.2019]. Saatavana: <http://www.ala.org/tools/future/trends>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Urbanization. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. ALA. [Viitattu 8.5.2019]. Saatavana: <http://www.ala.org/tools/future/trends/urbanization>

Yleisten kirjastojen neuvosto. Ei päiväystä. Kansalaisen kirjasto: Olennainen osa suomalaista osaamista. Yleisten kirjastojen suunta 2016–2020. [Verkköjulkaisu]. [Viitattu 8.3.2019]. Saatavana: <https://www.kirjastot.fi/sites/default/files/content/yleisten-kirjastojen-suunta-2016-2020-web.pdf>

LIITTEET

Liite 1. Kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-ohjelman kompetenssit

Liite 2. Yleiset kompetenssit (AMK)

Liite 1. Kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-ohjelman kompetenssit ja niihin sisältyvät opintojaksot

Tradenomi (AMK), Kirjasto- ja tietopalveluala, Päivätoteutus 2019

1 Tiedon organisointiosaaminen kirjasto- ja tietopalvelualan tradenomi   - osaa arvioida, valita ja käyttää tarkoituksenmukaisia aineiston luetteloinnin ja sisällönkuvailun menetelmiä sekä ymmärtää näiden yhteyden tiedonhakuosaamiseen   - noudattaa yhteisesti sovittuja sääntöjä ja standardeja tiedon organisoinnissa   - hyödyntää fyysisiä ja virtuaalisia ympäristöjä kokoelmien järjestämisessä   - ymmärtää kirjastojen tietojärjestelmien rakenteen siten, että kykenee seuraamaan järjestelmien kehitystä.
Tiedonhaku ja -hankinta 1
Tiedonhaku ja -hankinta 2
Tiedonhaku ja -hankinta 3
Julkaisun tuottaminen
Kirjastojen tietojärjestelmät
Tiedon visualisointi
Henkilöstöjohtaminen
Johdatus sosiaaliseen mediaan
Sosiaalisen median sisällöntuotanto ja tekniset ratkaisut
Lasten- ja nuortenkirjallisuus
Kirjallisuuden genret
Pelit ja pelaaminen
Uudistuvat mediat
Harjoittelu
Kypsyysnäyte
2 Tiedonhakuosaaminen kirjasto- ja tietopalvelualan tradenomi   - ymmärtää ja osaa kuvata tiedonhankintaprosessin   - osaa hakea tietoa asiakkaan tarpeita varten erilaisia tietojärjestelmiä ja tiedonlähteitä hyväksikäyttämällä   - osaa valita, hyödyntää ja arvioida tiedonlähteitä   - hallitsee informaatiolukutaidon ohjauksen
Kirjasto- ja tietopalvelualan perusteet

Tiedonhaku ja -hankinta 1
Tiedonhaku ja -hankinta 2
Tiedonhaku ja -hankinta 3
Julkaisun tuottaminen
Tiedon visualisointi
Johdatus sosiaaliseen mediaan
Sosiaalisen median sisällöntuotanto ja tekniset ratkaisut
Lasten- ja nuortenkirjastotyö
Kirjallisuuden genret
Musiikki ja elokuva kirjastossa
Pelit ja pelaaminen
Harjoittelu
Opinnäytetyö
3 Kirjastoalan asiakas- ja palvelutoiminnan osaaminen kirjasto- ja tietopalvelualan tradenomi   - osaa ja uskaltaa toimia kirjastoammattillisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä virtuaalisissa ja fyysisissä ympäristöissä   - tunnistaa, kuuntelee ja tavoittaa kirjasto- ja tietopalveluiden eri käyttäjäryhmiä sekä ei-käyttäjiä   - osaa soveltaa palvelumuotoiluajattelua kirjasto-tietopalveluiden kehittämisessä   - osaa järjestää ja toteuttaa tapahtumia   - hyödyntää sosiaalista mediaa viestinnässä, tiedonhankinnassa ja -jakamisessa sekä markkinoinnissa.
Kirjasto- ja tietopalvelualan juridiikka
Kirjastotalous
Kulttuurihistoria
English at Work
Svenska för arbetslivet
Library English
Informaatioarkkitehtuuri
Kokoelmien kehittäminen
Modern World Literature
Ohjaustaidot

Mediakasvatus ja monilukutaito
Hakeutuvat kirjastopalvelut
Tapahtumatuotanto
Yhteisöllinen lukeminen
Kirjastopalvelujen kehittäminen
Tiedonhaku ja -hankinta 3
Julkaisun tuottaminen
Henkilöstöjohtaminen
Asiakkuuksien johtaminen
Sosiaalisen median sisällöntuotanto ja tekniset ratkaisut
Lasten- ja nuortenkirjallisuus
Lasten- ja nuortenkirjastotyö
Kirjallisuuden genret
Trendit kulttuurialalla
Uudistuvat mediat
Brändäys ja tarinallistaminen
Neuvottelutaidot
Harjoittelu
Opinnäytetyö
Kypsyysnäyte
4 Aineisto- ja kokoelmaosaaminen kirjasto- ja tietopalvelualan tradenomi - hallitsee tiedon ja kulttuurin tuotannon prosessit sekä erilaisten aineistojen jakelukanavat - tunnistaa kirjastoverkon keskeiset kansalliset tietojärjestelmät - osaa kehittää, arvioida ja uudistaa aineistokokoelmia erilaisten asiakasryhmien tarpeisiin - osaa soveltaa erilaisia menetelmiä ja käyttää eri välineitä aineiston sisältöjen kuvaamiseen ja kokoelmien avaamiseen.
Bibliotekssvenska
Venäjän alkeet
Tapahtumatuotanto
Yhteisöllinen lukeminen

Asiakaspalvelu
Kirjastoalan markkinointiviestintä
Tiedonhaku ja -hankinta 1
Tiedonhaku ja -hankinta 2
Tiedonhaku ja -hankinta 3
Kirjastojen tietojärjestelmät
Tiedon visualisointi
Henkilöstöjohtaminen
Lasten- ja nuortenkirjallisuus
Musiikki ja elokuva kirjastossa
Uudistuvat mediat
Neuvottelutaidot
Kypsyysnäyte
5 Osallistava yhteiskunnallinen osaaminen kirjasto- ja tietopalvelualan tradenomi   - ymmärtää kirjastoinstituution historiallisen ja yhteiskunnallisen merkityksen ja vastuun kansakunnan muistina   - pyrkii ymmärtämään erilaisia mielipiteitä   - ymmärtää sidosryhmien tarpeita ja osaa toimia yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa   - osaa työskennellä ja kehittää organisaation toimintaa moniammatillisissa ja -kulttuurisissa työyhteisöissä   - osaa ja haluaa jakaa omaa osaamistaan ja tietämystään ammatti- ja työyhteisössä   - uskaltaa ja haluaa osallistua kirjasto- ja tietopalvelualan kehittämiseen kansallisesti ja myös kansainvälisesti
Kirjasto- ja tietopalvelualan juridiikka
Kirjastotalous
Kulttuurihistoria
English at Work
Svenska för arbetslivet
Library English
Bibliotekssvenska
Venäjän alkeet
Modern World Literature

Ohjaustaidot
Mediakasvatus ja monilukutaito
Hakeutuvat kirjastopalvelut
Tapahtumatuotanto
Yhteisöllinen lukeminen
Kirjastopalvelujen kehittäminen
Kirjastoalan markkinointiviestintä
Tiedonhaku ja -hankinta 2
Kirjastohistoria
Julkaisun tuottaminen
Tiedon visualisointi
Asiakkuuksien johtaminen
Musiikki ja elokuva kirjastossa
Trendit kulttuurialalla
Opinnäytetyö
Kypsyysnäyte
Opintojaksot jotka eivät kuulu mihinkään luokkaan
Opiskelu ammattikorkeakoulussa
Urasuunnittelu ja kansainvälisyys
Viestintätaidot
Tieto- ja viestintätekniikka
Yritystoiminta ja yrittäjyys
SeAMK innovaatioviikko
Tutkimus- ja kehittämistyön perusteet
Projektitoiminnan perusteet
Julkisyhteisöjen henkilöstön ruotsin kielen taito, kirjallinen
Julkisyhteisöjen henkilöstön ruotsin kielen taito, suullinen
Kotimainen kirjallisuus

Tiedon organisointi
Monialaiset työelämäprojektit
Ruotsia amk-opintoihin
Tutkimusmenetelmät
Opinnäytetyöklänikka ja -seminari

Liite 2. Yleiset kompetenssit (AMK) ja niihin sisältyvät kirjasto- ja tietopalvelualan opintojaksot

Tradenomi (AMK), Kirjasto- ja tietopalveluala, Päivätoteutus 2019

1 Oppimisen taidot - osaa arvioida ja kehittää osaamistaan ja oppimistapojaan - osaa hankkia, käsitellä ja arvioida tietoa kriittisesti - kykenee ottamaan vastuuta ryhmän oppimisesta ja opitun jakamisesta
Opiskelu ammattikorkeakoulussa
Urasuunnittelu ja kansainvälisyys
Viestintätaidot
Tieto- ja viestintätekniikka
Tutkimus- ja kehittämistyön perusteet
Projektitoiminnan perusteet
Kirjasto- ja tietopalvelualan perusteet
Kirjasto- ja tietopalvelualan juridiikka
Kirjastotalous
Svenska för arbetslivet
Library English
Bibliotekssvenska
Venäjän alkeet
Kotimainen kirjallisuus
Ohjaustaidot
Mediakasvatus ja monilukutaito
Kirjastohistoria
Tiedon visualisointi
Asiakkuuksien johtaminen
Johdatus sosiaaliseen mediaan
Lasten- ja nuortenkirjastotyö
Kirjallisuuden genret

Pelit ja pelaaminen
Uudistuvat mediat
Brändäys ja tarinallistaminen
Neuvottelutaidot
Harjoittelu
Tutkimusmenetelmät
Opinnäytetyö
2 Eettinen osaaminen   - kykenee ottamaan vastuun omasta toiminnastaan ja sen seurauksista   - osaa toimia alansa ammattieettisten periaatteiden mukaisesti   - osaa ottaa erilaiset toimijat huomioon työskentelyssään   - osaa soveltaa tasa-arvoisuuden periaatteita   - osaa soveltaa kestävän kehityksen periaatteita   - kykenee vaikuttamaan yhteiskunnallisesti osaamistaan hyödyntäen ja eettisiin arvoihin perustuen
Opiskelu ammattikorkeakoulussa
Urasuunnittelu ja kansainvälisyys
Viestintätaidot
Tutkimus- ja kehittämistyön perusteet
Projektitoiminnan perusteet
Kirjasto- ja tietopalvelualan perusteet
Kirjasto- ja tietopalvelualan juridiikka
Svenska för arbetslivet
Library English
Bibliotekssvenska
Venäjän alkeet
Informaatioarkkitehtuuri
Kokoelmien kehittäminen
Kotimainen kirjallisuus
Ohjaustaidot
Mediakasvatus ja monilukutaito
Hakeutuvat kirjastopalvelut

Tapahtumatuotanto
Kirjastopalvelujen kehittäminen
Kirjastoalan markkinointiviestintä
Tiedonhaku ja -hankinta 1
Tiedonhaku ja -hankinta 2
Tiedonhaku ja -hankinta 3
Tiedon organisointi
Kirjastohistoria
Julkaisun tuottaminen
Kirjastojen tietojärjestelmät
Henkilöstöjohtaminen
Lasten- ja nuortenkirjallisuus
Musiikki ja elokuva kirjastossa
Pelit ja pelaaminen
Neuvottelutaidot
Harjoittelu
Tutkimusmenetelmät
Opinnäytetyö
3 Työyhteisöosaaminen - osaa toimia työyhteisön jäsenenä ja edistää yhteisön hyvinvointia - osaa toimia työelämän viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa - osaa hyödyntää tieto- ja viestintätekniikkaa oman alansa tehtävissä - kykenee luomaan henkilökohtaisia työelämäyhteyksiä ja toimimaan verkostoissa - osaa tehdä päätöksiä ennakoimattomissa tilanteissa - kykenee työn johtamiseen ja itsenäiseen työskentelyyn asiantuntijatehtävissä - omaa valmiuksia yrittäjyyteen
Opiskelu ammattikorkeakoulussa
Viestintätaidot
Tieto- ja viestintätekniikka
Tutkimus- ja kehittämistyön perusteet
Projektitoiminnan perusteet

Kirjasto- ja tietopalvelualan perusteet
Kirjasto- ja tietopalvelualan juridiikka
Kirjastotalous
Kulttuurihistoria
English at Work
Svenska för arbetslivet
Library English
Informaatioarkkitehtuuri
Kokoelmien kehittäminen
Kotimainen kirjallisuus
Modern World Literature
Ohjaustaidot
Mediakasvatus ja monilukutaito
Kirjastopalvelujen kehittäminen
Tiedon visualisointi
Sosiaalisen median sisällöntuotanto ja tekniset ratkaisut
Lasten- ja nuortenkirjallisuus
Trendit kulttuurialalla
Uudistuvat mediat
Neuvottelutaidot
4 Innovaatio-osaaminen - kykenee luovaan ongelmanratkaisuun ja työtapojen kehittämiseen - osaa työskennellä projekteissa - osaa toteuttaa tutkimus- ja kehittämishankkeita soveltaen alan olemassa olevaa tietoa ja menetelmiä - osaa etsiä asiakaslähtöisiä, kestäviä ja taloudellisesti kannattavia ratkaisuja
SeAMK innovaatioviikko
Tutkimus- ja kehittämistyön perusteet
Projektitoiminnan perusteet
Kokoelmien kehittäminen

Modern World Literature
Tapahtumatuotanto
Yhteisöllinen lukeminen
Tiedon visualisointi
Trendit kulttuurialalla
Brändäys ja tarinallistaminen
5 Kansainvälistymisosaaminen - omaa alansa työtehtävissä ja niissä kehittämisessä tarvittavan kielitaidon - kykenee monikulttuuriseen yhteistyöhön - osaa ottaa työssään huomioon alansa kansainvälisyyskehityksen vaikutuksia ja mahdollisuuksia
Urasuunnittelu ja kansainvälisyys
Kirjasto- ja tietopalvelualan juridiikka
Kirjastotalous
English at Work
Modern World Literature
Hakeutuvat kirjastopalvelut
Tiedonhaku ja -hankinta 1
Tiedonhaku ja -hankinta 2
Tiedonhaku ja -hankinta 3
Tiedon organisointi
Asiakkuuksien johtaminen
Johdatus sosiaaliseen mediaan
Musiikki ja elokuva kirjastossa
Opinnäytetyö
6 Yrittäjyysosaaminen - ymmärtää yrityksen toiminnan ja liiketoimintaympäristön vuorovaikutuksen sekä omaksuu yrittäjyyden ja yrittäjämäisen tavan toimia ymmärtää kannattavan yritystoiminnan perusteet - osaa analysoida yrityksen toimintaa ja riskejä
Yritystoiminta ja yrittäjyys
Kirjasto- ja tietopalvelualan juridiikka
Informaatioarkkitehtuuri

Kokoelmien kehittäminen
Modern World Literature
Tapahtumatuotanto
Yhteisöllinen lukeminen
Asiakaspalvelu
Sosiaalisen median sisällöntuotanto ja tekniset ratkaisut
Trendit kulttuurialalla
Brändäys ja tarinallistaminen
7 Laadunhallintaosaaminen - opiskelija tuntee alalle tyypilliset laatujärjestelmät - opiskelija ymmärtää laatuajattelun ja laatujärjestelmien vaatimukset
Bibliotekssvenska
Venäjän alkeet
Informaatioarkkitehtuuri
Kokoelmien kehittäminen
Kotimainen kirjallisuus
Modern World Literature
Tapahtumatuotanto
Yhteisöllinen lukeminen
Asiakaspalvelu
Kirjastopalvelujen kehittäminen
Kirjastoalan markkinointiviestintä
Tiedonhaku ja -hankinta 1
Tiedonhaku ja -hankinta 2
Tiedonhaku ja -hankinta 3
Tiedon organisointi
Henkilöstöjohtaminen
Kypsyysnäyte
Opintojaksot jotka eivät kuulu mihinkään luokkaan

Julkisyhteisöjen henkilöstön ruotsin kielen taito, kirjallinen
Julkisyhteisöjen henkilöstön ruotsin kielen taito, suullinen
Monialaiset työelämäprojektit
Ruotsia amk-opintoihin
Opinnäytetyöklinikka ja -seminaari